

תשורה

משמחת הנישואין של
הת' שמואל יוסף ומרת מושקא שיחיו

ג' דיאלקוים

ב' ניסן ה'תשפ"ד

פתח דבר

לזכרון טוב, ליום כלולות צאצאינו החתן הת' שמואל יוסף שי' עם ב"ג הכלה המהוללה מרת מושקא תח"י, ועל יסוד הנהגת אדמו"ר הריי"צ, בעת חתונת כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע – הננו בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו, מקרוב ומרחוק, בתשורה זו.

*

התשורה כוללת:

- (א) עלי ההגה דשיחת פ' תזריע בלקו"ש ח"א, אשר כידוע זקנה של הכלה הרה"ח ר' נחמן סודאק ע"ה ה' מהעורכים הראשונים.
- (ב) עלי ההגה דשיחת שבת הגדול בלקו"ש ח"ג.
- (ג) עלי ההגה דשיחת ש"פ בראשית ה'תשכ"ח, בקשר למאמרים ד"ה וה' ביום ההוא שאמר כ"ק אדמו"ר ג' פעמים במשך חודש תשרי. יש לציין שהנחה זו לא נתפרסמה בשלימות עד עתה.
- (ד) ב' עמודים מעלי ההגה דהדרן על מסכת אבות, משיחות יו"ד שבט והתועודיות שלאח"ז ה'תשל"ט.
- (ה) עלי ההגה דשיחת י"ט כסלו ה'תשד"מ, ע"ד אמירת הריני מקבל כו' ואך צדיקים גו'.
- (ו) מענות קודש בקשר לשיחות.
- (ז) גהות על מכתבים כללים ומברקים.
- (ח) אגרות ומענות קודש להוריהם וזקניהם של החתן והכלה שי'. ביניהם עשר אגרות לזקנו של החתן, הרה"ח ר' יוסף גאלדשטיין ע"ה, ע"ד עצבונו של מר מיאכל ווילענסקי – בצירוף מבוא.

יש לציין שרוב החומר מתפרסם בזה לראשונה.

תודתנו נתונה לכל אלו שפתחו בפנינו את אוצרותיהם ומסרו לנו את הדברים על מנת לזכות בהם את הרבים, וזכות הרבים תלוי' בהם. הנ"ל נערך ע"י ש"ב הת' מנחם מענדל (ברלוי"צ) מונדשיין, ותודתנו נתונה לו.

*

יהי רצון שייבנו בית בישראל בנין עדי עד לנחת רוח כ"ק אדמו"ר. יהי רצון, שתיכף ומיד "ישמע. . קול ששון וקול שמחה" האמתי, כאשר "נזכה זעהן זיך מיטן רבי'ן", בהתגלות מלכנו משיחנו, תיכף ומיד ממ"ש!

בשמחה ובברכה
מוקיריהם ומכבדיהם

משפחת ראסקין

משפחת גרינבוים

שער

הזהרות

ב"ה, ליקוט משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א לש"פ תוריע.

א. אויפן פסוק אשה כי תזריע וילדה זכר זאגן רז"ל, איש מזריע חחלה יולדת נקבה אשה מזרעת חחלה יולדת זכר.

אבער נאר איצטער איז עס אזוי, לע"ל וועט גבגן דער ילד זכר אויך ווען איש מזריע חחלה, כמרוז"ל ע"פ ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, איש ואיש, אייך בשעת איש מזריע - יולדת זכר (איש).

וועגען דעם ענין פון א ילד זכר ינקבה איז דא א פליגתא פון בבלי מיט ירושלמי. אין בבלי שטייט אז ביז פערדיק טעג קען העלפן בקשת רחמים אז דער ילד זאל זיין א בן זכר. אבער נאך ארבעים יום איז עס א תפלתא ש"א. אין ירושלמי שטייט אז אויך לאחר ארבעים יום, אויך אפילו כשישבת על המשבר, קען מען נאך פועל'ן דורך תפלה אז דער ילד זאל זיין א זכר.

ב. א דוגמא אויף דעם ענין פון איש ואיש יולד בה, וואס וועט זיין לעחיד, געפינען מיר אויך איצטער,

אין לקו"ת פון דער היינטיקער סדרה איז מבואר אז דורך שמחה של מצוה טוט מען אויף שחלה זכר. ווארום דורך שמחה של מצוה איז מען מעורר שמחה אויך למעלה, און שמחה איז פורץ גדר, גייען אראפ אלע הגבלות שמצד סדר הבריאה ובכללם אויך די הגבלה פון איש מזריע חחלה יולדת נקבה. ועד"פ מלך בן"ד אז בשעת ער איז בשמחה גייט ער ארויס פון זיינע דורים און חוקים, און ער ווערט נתגלה צו אלעמען, לקטן כמו לגדול. ועד"ז אויך למעלה, מצד השמחה ווערט נתגלה אלקות שלמעלה מהגבלה און עס גייען אראפ אלע גדרים.

ג. דעם פנימיות הענין איך דעם איז:

שמחה של מצוה קומט ע"י התבוננות במעלת המצוה, אז דורך פנימיות איז מען ממשיך אף אור שלמעלה מערך העולמות, העכער אפילו פון דעם גילוי אור שבג"ע. אכל חיי עוה"ב איז אלץ אן ענין פון נבראים, וואס נבראים זיינען בהגבלה. אבער מצוה זיינען רצונו ית', און ער איז בלי גבול כלל. און די התבוננות פועל'ט אז די עבודה זאל זיין בשמחה, און נאך מער, ובטוב לבב.

וכמ"ס עבודת אה הוי"א אלעך בשמחה ובטוב לבב טרוב כל, אז מצד וואס קומט די עבודה אה הוי"א אלעך בשמחה ובטוב לבב - "טרוב כל", פון דער התבוננות אז מצוה זיינען העכער ווי"רוב כל", וואס אין דעם גייען אריין אלע העכסטע עולמות.

און וויבאלד אז שמחה של מצוה איז מצד דעם וואס מען פארבינדט זיך מיט עצמות, וואס ער ית' איז ניט מוגבל אין קיינע הגבלות כלל, נעמט מען אראפ אלע הגבלות, און אויך ווען איש מזריע חחלה קען זיין - יולדת זכר.

ד. ער"ז וועט מען מארשטיין דעם ענין אויך ווי ער איז לע"ל: וויבאלד לעחיד

אמת ויציב

- 1) נכתב ס.א.
- 2) ר"ל ש.א.
- 3) אמת ויציב.
- 4) נכתב ס.א.

ס"א

.. אבער נאר איצטער איז עס אזוי, לע"ל וועט דער וולד זיין א **בחי'** זכר אויך ווען איש מזריע תחילה, כמרז"ל² ע"פ ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, איש ואיש, אויך בשעת איש מזריע – יולדת **בחי'** זכר (איש) ..

.. וועגען דעם ענין פון א וולד זכר ונקבה איז דא א פלוגתא פון בבלי מיט ירושלמי: אין בבלי שטייט אז ביז פערציק טעג קען העלפן בקשת רחמים אז דער וולד זאל זיין א בן זכר. אבער נאך ארבעים יום איז עד א תפלת שוא. אין ירושלמי שטייט אז אויך לאחר ארבעים יום, און אפילו כשיושבת על המשבר, קען מען נאך פועליך דורך תפלה אז דער וולד זאל זיין א זכר. ..

ס"ג

און וויבאלד אז שמחה של מצוה איז מצד דעם וואס מען פארבינדט זיך מיט עצמות, וואס ער ית' איז ניט מוגבל אין קיינע הגבלות כלל, נעמט מען אראפ אלע הגבלות, און אויך ווען איש מזריע צחלה קען זיין – יולדת **בחי'** זכר.

לעמיד וועט זיין התגלות העצמות, וועלן אראפגיין אלע הגבלות, וועט אויך זיין, ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, איש מזריע חלה - יולדת זכר.

ד. עפ"י ז' וועט מען אויך פארשטיין מלוגתה הבבלי וירושלמי בענין ולד זכר ונקבה. אין בבלי⁶ שטייט אז ביז פערציק טעג קען העלפן בקשת רחמים * דער ולד זאל זיין א זכר אבער נאך ארבעים יום איז עס א תפלה שוא. אין ירושלמי⁶ שטייט אפ"י אויך נאך ארבעים יום, און לויט נאך א דיעה, אפילו כשיושבת על המשבר, קען מען נאך פועל'ן דורך תפלה אז דער ולד זאל זיין א זכר.

ועפ"י הנ"ל יש לבאר: ¹⁷¹¹ ~~אין~~ ~~ענין~~ ~~ב~~ ~~שם~~ ~~העצמה~~ (ווערט שוין דער ולד נצטיייר, ~~העצמה~~ האלט דער בכלל אז * איז א תפלה שוא. אפנס דעת הירושלמי אז אלע מאל קען העלפן תפלה, וויילע אין ירושלמי¹⁷¹¹ האנד הגילוי דלעחיד, ומצד בחינה זו איז גאר קיין הגבלות ניטא.

ה. ווי גערעדט כמה פעמים, איז יעדער דבר גשמי, ובפרט וואס שטייט אין תורה, אויך דא ברוחניות, און פון די רוחניות ווערט נשתלשל דער ענין בגשמיות.

אויך דער ענין פון זכר ונקבה, מיט די ~~א~~ אויבענדערמאנטע פרטים א - (א חילוק בין איש מזריע חלה לאשה מזרעת חלה. ב) חילוק פון איצטער מיט לעתיד, - זיינען פראן ברוחניות בעבודה בנפש האדם.

ו. אין לקו"ח⁽¹⁷¹²⁾ איז ער מבאר דעם מרו"ל איש מזריע כן' ברוחניות. איש ואשה גייט עס אויף הקב"ה וכנסת ישראל. איש מזריע חלה מיינט, אז די התעוררות הויבט זיך אן מלמעלה - אתערותא דלעילא. אשה מזרעת חלה מיינט, אז די התעוררות הויבט זיך אן פון דעם אדמ"ק - אתערותא דלתתא.

איז אויך איש מזריע חלה - יולדת נקבה, וויבאלד * די התעוררות קומט מלמעלה, טוט עס אויף למטה * ענין פון "נקבה", ד.ה. א דבר שאינו של קיימא, כמאמר נשים דעתם קלות. ווארום וויבאלד אז דער אדם ~~א~~ ניט קיין כלי צו דעם, * די התעוררות איז מלמעלה, דאס ביים מענטשן * אא"א קיין קומט ניט * בשעת, אבער, אשה מזרעת חלה, ס'איז דא א א התעוררות מצד האדם, ווערט ער דאך א כלי צו דעם, דאן איז יולדת "זכר", עס איז א דבר של קיימא, ווארום דער מענטש איז עס קולט אין א פנימיות.

ז. אעפ"כ איז דא א מעלה אויך אין איש מזריע חלה. אשה מזרעת, אתערותא דלתתא, טוט עס מספיק זיין ניט מער ווי * און אור שבשר הנבראים מש"כ ווען איש מזריע, די המשכה קומט מלמעלה, אתערותא דלעילא, ווערט נמשך * און בל"ג, שלמעלה מהעולמות.

ונמצא, אז אין יעדער אופן איז דא א מעלה. די מעלה אין איש מזריע חלה איז אין דעם אור, אז דער אור איז א העכערער, און די מעלה אין אשה מזרעת חלה, אז עס קומט אין א פנימיות. לעתיד, אבער, וועט זיין איש ואיש יולד בה - עס וועלן זיין ביידע מעלות. אור שלמעלה מערך העולמות און בפנימיות, להוי כדון וכדון?

ח. די צוויי עינים פון המשכה מלמעלה למטה והעלאה מלמטה למעלה זיינען, בכללות, אויך דער חילוק פון די חדשים ניסן אא"א און תשרי.

וועבען
1711
1712
1713
1714
1715
1716
1717
1718
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1750
1751
1752
1753
1754
1755
1756
1757
1758
1759
1760
1761
1762
1763
1764
1765
1766
1767
1768
1769
1770
1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

ס"ד (הראשון)

.. איז מזריע תחלה – יולדת בחי' זכר ..

ס"ד (השני)

.. ועפ"י הנ"ל יש לבאר: ארבעים יום קודם הניצירה ווען דער וולד ווערט שוין [תחילה נכתב "ווערט שוין דער וולד" ותיקן כנ"ל] נצטייר, דערפאר האלט דער בבלי אדם איז א תפלה שוא. אמנם דעת הירושלמי אז אלע מאל קען העלפן תפלה, וויילע אין ירושלמי אדם הארט - היפך פון במחשכים וקושיות דתלמות ש בבלי* - מעין הגילוי דלעתיד, דמצד בחינה זו איז גאר קיין הגבלות ניטא ..

ס"ו

אין לקו"ת דארטן (שם) איז ער מבאר ..

.. ווארום וויבאלד אז דער אדם אדם האט ניט צוגעגרייט קיין כלי צו דעם, און די התעוררות איז נאר מלמעלה, קען האט דאס ביים מענטשן קיין קודם אנהאלט ניט האבן ..

ס"ז

.. אשה מזרעת, אתערותא דלתתא ..

.. אתערותא דלעילא, קאן און ווערט נמשך אן אור בליג ..

(* בארוכה בשערי אורה ..

ד"ה חייב אינש לבסומי (קונטרס ..

- 1 -

גאולה העתידה אבער וועט קומען נאך עבודת הנבראים שלאחרי מ"ח, וואס דורך עבודתינו בתומ"צ איז מען מזכך די וועלט און מען מאכט איר פאר א כלי בו אלקות.

וואס דאס אאך איז דאך דער אויפטו פון מ"ח און אויך די העכסטע ענינים דארפן זיין אין וועלט אין א פנימיות, ⁵¹⁷ ~~די~~ ניט קוקענדיק אויף דעם וואס דער גילוי פון משיח'ן איז העכער פון עולם, פונדעסטוועגען ⁵¹⁷ ~~די~~ געט ער אויך זיין אין א פנימיות. דערפאר וועט דאס זיין בתשרי ⁵¹⁷ ~~די~~ אבער ר"י האלט, און אזוי איז אויך די הלכה, אז די גאולה העתידה וועט קומען מלמעלה, און אעפ"כ וועט עס זיין אין א פנימיות, כאסור ולציון יאמר איש ואיש יולד בה, און כאטש איש מזריע תהלה, אתערותא דלעילא, פונדעסטוועגען יולדת זכר - ⁵¹⁷ ~~די~~ פנימיות. (מאמר ד"ה החודש הזה לכם, תשי"ז)

סייג

.. אאך ביז אַז ניט קוקענדיק אויף דעם וואס דער גילוי פון משיח'ן איז העכער פון עולם, פונדעסטוועגען ~~געט~~ דארף ער אויך זיין דוקא אין א פנימיות. דערפאר ~~געט~~ דאס זיין זאגט ר"א אַז בתשרי נגאלין. ..

.. פונדעסטוועגען יולדת זכר - קיום און פנימיות.

סי"ד

.. זאגט דער אור החיים (וואס אין חסידות רופט מען אים - הקדוש) ..
 .. דכתיב ובעליך עושיך. - אשה כתיב, אז פנסי אידן וועטלן מזריע זיין מצות
 ומעשייט ע"ד זרעו לכם לצדקה, זאגט די תורה אז צו וילדה זכר ..
 .. און אונד נאך איר איז געווען א גלות ..
 .. עד כאן תוכן דבריו.* ..
 .. וי"ל, אז דאס איז ע"ד דאי' במכילתא, ועד"ז אין מדרש תהלים ועוד ..

סט"ו

כנסי ווערט אנגערופען מיט פארשידענע נעמען ..
 .. כנסי וואס נעמט זיך פון דעם ה' איש [תחילה נכתב "איש ה'" ותיקן כנ"ל],
 הייסט מיטן נאמען דערפאר אשה ..
 .. יעדער נאמען פון אידן באצייכענט זייער אן ענין. דער נאמען אשה איז מורה אז
 כל מציאות איז - נאר וואס מאיש לוקחה זאת. א אידן איז ניט נוגע קיין חומריות,
 אויך ניט קיין גשמיות און בעצם נפשו איז עם אויך ניט קיין רחמינות, נוגע דער
 פרס ושכר רוחני. אפילו די העכסטע מדריגות אין שכר רוחני זיינען אים ניט
 נוגע. אים איז נוגע נאר דער אויבערשטער אליין** ..
 .. ניט מער ווי הארה בלבד דאס וואס ערוד לגבי עצמות. -
 .. דארף מען ערשט אונד טאן דעם "תזריע". זריעה איז בארץ דוקא. אז מען וועט
 זורע זיין א גרעין ניט אין ארץ, למעלה מעשרה טפחים ..
 .. און די זריעה מוז זיין בארץ דוקא ..
 .. אין ארץ דוקא**), פניש ונאמר וזרעתי לי בארץ ..
 .. ניט למעלה מעשרה טפחים דה-אין - כחות מקיפים ..
 .. נאר בפני'ם בגשמיות בעשי' בפועל דוקא ..
 .. איז ווייניק די כוונת המצות במוח ..

(* בארוכה - ראה ד"ה אשה כי תזריע תרכ"ו.

** ראה רמב"ם הל' תשובה פ"י. שרש מצות התפלה - פ להצ"צ - פ"מ עה"פ
 ועמד לא חפצתי.

*** ראה תו"א ס"פ שמות. אוה"ת שם.

קעשענע. דאס איז ניט גענוג. מען דארף טאקע פאש געבן דעם דאלאר צום עני פשוט בגשמיות . .

. . אזוי איז אין אלע מצות. אז זיי דארפן זיין בפועל ממש, בגשמיות דוקא, ציצית בצמר גשמי, דתפילין בקלף גשמי וכו' . .

. . און דאס מיינט אשה כי תזריע. בשעת ער שטייט בבחי' אשה, דארף פאן און מוז נאך בא אים פועלעך, עס זאל זיין דער "תזריע", בארץ למטה . .

. . קועטן ער שטיין אין א כלות הנפש. ע"ד ווי נדב ואביהו זיינען געווען קדושים ביותר, ווי רש"י זאגט בריינגט אז משה האט געזאגט, אז אהרן אז זיי זיינען געווען גדולים [תחילה סימן למחוק את תיבת "גדולים" והתחיל לכתוב "גרעס/ער"] "ואח"כ ביטל זאת] פון משה ואהרן ממני וממד, [קען מען דאך ניט זאגען אז ס'איז געווען א חטא כפשוטו, נאר דער פשוט איז אז זיי זיינען געשטאנען אין א און בקרבנות לפני ה' - איז - וימותו כלות הנפש - אינן ציבור]. .

. . און בשעת מען פועלעט טוט דאס - איז וילדה זכר, וילדה ודאי. און סוף סוף בריינגט מען [תחילה נכתב "מען בריינגט" ותיקן כנ"ל] די גאולה העתידה, בחי' זכר כנ"ל.

ס"ט"ז

. . איז ער אויך דא איצט בעבודת האדם . .

. . איז מען ממשיך די גאולה העתידה בבחי' זכר . .

. . און די עבודה איז - ווי די גמרא זאגט . .

. . מען דארף כובש זיין... (חסר קצת) און די וועלט מיט אלע אירע ענינים. מען דארף עס דארף טאן מיט שטארקייט און מיט א תוקף פון דאס, דאזי שדרכו לכבוש. ווי עס שטייט בהתחלת הטור ושו"ע יתגבר כארי ולא [תחילה נכתב "ואל" ותיקן כנ"ל] גבש יתבייש מפני המלעיגים, און דורך דער עבודה, איז מען ממשיך די גאולה העתידה.

ס"י"ז

דאס איז אויך מרומז אין דעם וואס ער זאגט ווייטער בפרשה, וביום השמיני ימול בשר ערלתו: דורך דער עבודה פון זכר קומט מען צום יום השמיני, עס ווערן בטל די עניני היצה"ר מיט די אלע שפאנא שבע שמות מיט וועלכע ער ווערט אנגערופען ובתוכם - ערל, און מען פועלעט דעם ענין פון מילה, מל י-ה*. .

. . און מען פועלעט די גאולה העתידה, בבחי' זכר. ומלם את ערלת לבבכם - בריינגט*: ומל ה' אלקיך את לבב זרעך, בביאת משיח צדקנו.

(12) ויקייר פלי"ד, ו. שם איתא אודות עני ואולי הוא אותו הענין. כי איתא שם את השם הולך, שבשם זה נק' היצה"ר: סוכה נב, א.

(* טעמי מצות להרחו שער המצות להאריז"ל פ' לך.

** ראה אגה"ק ס"ד.

הגהות על שיחת שבת הגדול - לקו"ש ח"ג

- ח -

3. אין ערשטן סימן פון הלכות פסח, שרייבט דער אלטער רבי אין זיין שלחן ערוך: "נהגו בדורות האחרונים שהחכם דורש הלכות פסח בשבת שלפניו אם אינו ערב פסח והלכות החג דורש בשבת שובה" (מען איז זיך נוהג אין די לעצטע דורות אז ^{ז"ל} חכם דרש'נט די דינים פון פסח אין דעם שבת וואס פאר אים (שבת הגדול) אויב ^{ש"ס} ערב פסח, און די דינים פון חג (סוכות) אין שבת שובה). דער מקור פון דעם מנהג איז אין "מנהגי מהרי"ל", און עס ווערט אויך געבראכט אין ב"ח און ~~שעטערדיקע פוסקים. דער לשון ווי עס שטייט אין מנהגי מהרי"ל און אין די אנדערע אחרונים איז אנדערש פון דעם לשון פון אלטן רבי"ן. דער לשון פון מהרי"ל און די אחרונים איז: "בשבת שובה דורשין בהל' השובה, הל' יו"כ וחל' החג", און דער אלטער רבי לאזט אויס "הל' השובה, הל' יו"כ" און ברענגט נאר "הל' החג". דארף מען פארשטיין פארוואס איז דער אלטער רבי משמים די ווערטער "הל' השובה, הל' יו"כ"?~~

אויך דארף מען פארשטיין: שבת שובה איז דאך ניס אלע מאל דער שבת וואס פאר סוכות, ווייל א סך יארן איז די קביעות ~~אין אים~~ אז ס'איז פאראן נאך איין שבת צווישן שבת שובה און סוכות. האט מען דאך לכאורה געדארפט קובע זיין צו דרש'נען אין דעם שבת וואס איז אמנאקנסטן פאר סוכות, פארוואס האט מען באשטימט דעם מנהג אז דער חכם זאל דרש'נען הלכות סוכות דוקא אין שבת שובה - אויך אין די יארן וואס ס'איז דא נאך א שבת פאר סוכות?

אויך דארף מען פארשטיין ^{הבא} ווען דער אלטער רבי איז מבאר דעם הוכן פון די דרשות אין שבת שקודם פסח און שבת שובה, איז ער מדייק בלשונא הזבה: "והעיקר לדרוש ולהורות דרכי ה' ^{ש"ס} וללמד להם המעשה אשר יעשו" (און דער עיקר איז צו דרש'נען און אנווייזן די וועגן פון דעם אויבערשטן און צו לערנען זיי ~~דעם~~ מעשה וואס זיי זאלן טאן) - פארוואס טיילט ער עס אין צוויי באזונדערע פרטים? וועגן וועלכע "דרכי ה'" דארף מען עס דרש'נען און אנווייזן אין צוגאב צו דעם וואס מען לערנט ~~דעם~~ "מעשה אשר יעשו"?

- ויש -

ס"ז

.. (מען איז זיך נוהג אין די לעצטע דורות אז **דער** חכם דרשינט די דינים פון פסח אין דעם שבת וואס פאר אים (שבת הגדול) אויב ער פאלט אין ס'איז ניט ערב פסח, און די דינים פון חג (סוכות) אין שבת שובה) ..

.. א סך יארן איז די קביעות אין אזא אופן ..

.. **ובפרט לדעת רבנו הזקן וואס איז ניט מרמז אויף הל' יוהכ"פ כנ"ל** ..

.. פארוואס האט מען באשטימט דעם מנהג ..

.. אויך דארף מען פארשטיין: **האס** ווען דער אלטער רבי איז מבאר ..

.. ויש לומר: אַז דער אלטער רבי איז דא מרמז ..

.. ווייל **בנוגע צו די עיקר הל' תש יו"כ** - דארף מען *תחילה נכתב "מען דארף" ותיקן כנ"ל* ניט האבן קיין באזונדערן זמן צו דרשינען וועגן זיי, וויבאלד אז זיי ווערן שוין נכלל אין די דרשות פון **להורות דרכי ה' וואס מיזאגט** שבת הגדול און בשבת שובה ..

ס"ח

דער ענין פון אַ דרך איז, וואס דורך אים קען מען צוקומען צו א געוויסן ארט. דער תכלית איז ניט אַן דעפּר דרך אליין, דער דרך איז מער ניט *סימן להוסיף רווח בין התיבות "מער" ו"ניט"* ווי א מיטל וואס פירט צום תכלית ..

.. אַבער נאר - בכדי אז די מעשה זאל זיין ווי עס דארף צו זיין ..

.. און ער פירט אויס דעם רצון העליון*²⁵ ..

.. אויב מען טוט א מצוה אָן חיות – דער טאן איז נאר לצאת ידי חובתו, אדער פון געוואוינהייט אין אן אופן פון "מצות אנשים מלומדה" – אַז **ווערט** דאס סוף-כל-סוף נוגע אויף צו דער עשיית המצוה בפועל. ווארום **אויסער אין צוגאב צו** דעם וואס די מצוה ווערט דאן געטאן אן הידורים . .

.. דעריבער באהערשט ער זיינע מדות און תאוות און טוט די פליכט וואס ליגט אויף אים, איז אבער דערנאך, מצד **דעם וואס** זיין רצון און חיות **זיינען** אין ניט-קדושה'דיקע ענינים, הייבט ער אן צו זוכן און – **ווייל** "השוחד יעור" – ער געפינט **[תחילה נכתב "געפינט ער" ותיקן כנ"ל]** פארשידענע "היתרים" אויך אויף דברים האסורים . .

.. און דערפאר **ווערן זיי אנגערופן זיינען זיי נכלל אין** "דרכי הוי": זיי זיינען די דרכים וועלכע ברענגען צו דער אויפאהאלטונג און שלימות **[תחילה נכתב "שלימות און אויפאהאלטונג", וסימן במספרים לתקן כנ"ל]** פון מעשה המצוות.

- יא -

דער טעם אויף דעם מצווה זיינען געגעבן געווארן בכדי "לצרף בהן את הבריות", ⁶⁷ בכדי אז דער איד וואס טוט די מצווה זאל ווערן אויסגעאיידילט און פארבונדן מיטן אויבערשטן. וואס דער פארבונד פון דעם אידן מיט דעם אויבערשטן דארף ארומנעמען אלע זיינע כחות, ביז צו פנימיות הנפש. ובמילא, אויב ער וועט טאן די מצוות נאר לצאת ידי חובתו, און א חיות, ווערט דאך דעמאלט די מצווה געטאן בלויז מיטן כח המעשה אליין, איז ער דאך דאן פארבונדן מיטן אויבערשטן נאר מיט זיין כח המעשה אליין - דער רצון העליון איז אבער, אז דער גאנצער איד מיט אלע זיינע כחות זאל ווערן פארבונדן מיטן אויבערשטן, דורך דעם וואס אלע זיינע כחות וועלן מקיים זיין די מצווה. ⁶⁸

נאר פונדעסטוועגן, כאטש אז דער רצון העליון איז אז אלע כחות, אויך די כחות פנימיים, דארפן זיין פארבונדן מיטן אויבערשטן - ואדרבה, כחות פנימיים זיינען העכער און איידעלער פון דעם כח המעשה - איז אבער פארט די עבודה מיט די כחות פנימיים, אהבה ויראה, נישט ⁶⁹ ענין פאר זיך, ווארום דער גאנצער תכלית פון דער אהבה ויראה איז, זיי זאלן ברענגען חיות אין קיום המצוות בפועל, ווייל תכלית הכוונה איז: דירה בתחתונים דוקא וואס ⁷⁰ אין קיום המצוות בפועל, אשר די שלימות הכוונה פון דירה בתחתונים ווערט

אויסגעפירט-בשעת אז דער קיום המצוות איז בכל כחותיו.
 און דאס איז דער פשוט פון דעם וואס די עבודה בכחות הפנימיים, אהבה ויראה, אאאאאא ווערן אנגערופן "דרכי הוי": דער תכלית איז איך מעשה המצוות, המעשה הוא העיקר, מיט דעם נעמט מען עצמות ומחוח אין-סוף ברון הוא. אבער בכדי אז דער פארבונד מיט עצמות זאל נישט פארבלייבן בהעלם, אויף דעם זיינען די "דרכי הוי", די עבודה פנימית אין השגה און אהבה ויראה, וואס זיי זיינען די דרכים וועלכע פארבינדן (בגילוי) עצמות המלך מיט דעם מעשה בפועל.

דערמיט וועט מען אויך פארשטיין דעם לשון פון אלטן רבי'ן: "דרכי הוי", לשון רבים. בנין קיום המצוות בפועל זאגט ער "המעשה לילא חיש דיל"

- אשר -

ס"ט

. . ניט קייך אן ענין פאר זיך, ווארום דער גאנצער תכלית פון דער אהבה ויראה איז, זיי זאלן ברענגען חיות אין קיום המצוות בפועל²⁹; ווייל תכלית הכוונה איז: דירה בתחתונים דוקא וואס דאס קומט, העיקר דורך כח התחתון שבאדם - דורך מעשה המצוות בפועל. און די שלימות הכוונה פון דירה בתחתונים אבער ווערט אויסגעפירט - בשעת אז דער קיום המצוות איז בכל כחותיו . .

ס"י

דערמיט וועט מען אויך פארשטיין דעם לשון פון אלטן רבין: "דרכי הוי", לשון רבים. בנוגע קיום המצוות בפועל זאגט ער "המעשה (ולא "העשיית") אשר

- יב -

~~אשר העשן ל' לשון יחיד, און ודוע בן הכרוב עשן קר ידרכים לשון רבים ווייל בשעת עס רעדט זיך ווען מעשה המצוות, איז הגם אז ס' זיינען פאראן~~

חרי"ג מצוות, איז אבער זייער גאנצער ענין איין זאך - דער שעבוד מון כח

המעשה צום אויבערשטן; בשעת עס רעדט זיך אבער וועגן עבודה פנימית, זיינען

שוין דא פאראן הילוקי מדריגות, ביי יעדן אידן לויס זיין מדריגה.

און בכלל טיילן זיך די דרכים אין צוויי סוגים, העלאת מלמטה למעלה והמסכת מלמעלה למטה, וואס דאס איז דער כללות החילוק פון דער עבודה מון חודש ניסן צו דער עבודה מון חודש חשוון ניסן איז המסכת און חשיו העלאת במקום אחר.

30*
פ"ב
פ"ג
פ"ד
פ"ה
פ"ו
פ"ז
פ"ח
פ"ט
פ"י
פ"יא
פ"יב
פ"יג
פ"יד
פ"טו
פ"טז
פ"יז
פ"יח
פ"יט
פ"כ

אין
העלאת

~~(משיחת שבת חשונה חשי"ט)~~

און דעריבער איז דער מנהג צו דרש'נען צוויי מאל א יאר - שבת

פאר ספס און שבת אשובה, ווייל דאן איז דער זמן פון די צוויי סוגים

עבודות: שבת פאר ספס - המשכה, און שבת אשובה - העלאת, און אין די צוויי

דרשות ווערן שוין נכלל אלע עבודות פון יאר; די ענינים פון זומער - אין

דער דרשה פון שבת הגדול, און די ענינים פון ווינטער - שבת אשובה.

(משיחת שבת אשובה חשי"ט)

המשכה מע' ח

אבער דער לשון פון אלטן רבי'ן איז אנדערש פון דעם לשון פון דעם מגן אברהם:

דער לשון אין מגן אברהם איז: "ומהרי"ל הי' דורש בם הלכות חן בשבת שובה".

מיטן ווארט "גם" איז ער מרמז אד נוסף אויף הלכות יו"ט וואס מען דארף

דרש'נען בשבת שובה, דארף מען דרש'נען אויך הלכות החג, און דער אלטער רבי

לאזט אויס דעם ווארט "גם", וואס איז מרמז אויף הלכות יו"ט, און ברענגט

גאר הל' החג. דארף מען פארשטיין: פארוואס איז דער אלטער רבי משמיט אז

מען דארף דרש'נען אויך בחלכות יו"ט?

יעשונו. לשון יחיד, און בנוגע די דרכים זאגט ער "דרכי" לשון רבים/תחילה סימן למחוק את התיבות "בנוגע . . רבים" ואח"כ סימן קו תחתיהם לסימן שלא למוחקם] ווייל בשעת עס רעדט זיך וועגן מעשה המצוות, איז הגם אז ס'זיינען פאראן תרי"ג מצוות, איז אבער זייער גאנצע ענין איין זאך – דער שעבוד פון כח המעשה צום אויבערשטן; בשעת עס רעדט זיך אבער וועגן עבודה פנימית, זיינען שוין דא פאראן חילוקי מדריגות, און ביי יעדן אידן לויט זיין מדריגה.

און, בכלל, טיילן זיך די דרכים אין צוויי סוגים (אדער - בנוסח אחר: **א דרך דינט אויף צוויי זאכן**³⁰): העלאה מלמטה למעלה והמשכה מלמעלה למטה. (פון פעלד און דארף און שטאט צו היכל המלך, פון היכל המלך צו ביז צום פעלד) וואס דאס איז דער כללות החילוק פון דער עבודה פון חודש ניסן צו דער עבודה פון חודש תשרי: ניסן איז המשכה און תשרי העלאה³¹, כמבואר במקום אחר.

און דעריבער איז דער מנהג צו דרשינען צוויי מאל א יאר – שבת פאר פסח און שבת שובה, ווייל דאן איז דער זמן פון די צוויי סארטן סוגי עבודות: שבת פאר פסח – המשכה, און שבת שובה – העלאה, און אין די צוויי דרשות ווערן שוין נכלל אלע עבודות פון יאר: די ענינים פון זומער – אין דער דרשה פון שבת הגדול, און די ענינים פון ווינטער – שבת שובה.

(משיחת שבת שובה תשי"ט)

- 2 -

22) מחצית השקל שם.

23) הלשון במג"א הוא ללמד (בלא וא"ו), דיש לפרש שבזה מבאר מ"ש קודם "להורות דרכי ה'"; ולשך רבנו הזקן הוא וללמד (בחו"ס וא"ו), דמוכח מזה, שדרכי ה' והמעשה אשר יעשון, הם ב' עניינים.

24) ראה של"ה מסכת תמיד עמוד החפלה ענין חנוכה (רמט, סע"ב). הניא של"ח.

25) ראה הניא פ"ד קונטרס העבודה פ"ב ע' 15. *25* *למה אין לכתוב*

26) שגם החידור היא מעצם ענין המצוה, כי מצותם הם רצון העליון, וברצון אין

התחלוקת, וההפך בין החידור לבין המצוה הוא *למה אין לענין שכן ועונש* (שיחה

הנה"ש תרצ"ג. לקו"ד ע' 1540. *למה אין לענין שכן ועונש* *מפני* *דמיון*

27) ב"ר רפמ"ד.

28) ראה לעיל ע' 233. *233*

29) ראה הניא פ"מ תכלית האהבה היא העבודה מאהבה.

30) כי צפדירה"ב עניינים. א) בדירה נמצא כל העצם (וכמן בדירה האדם שעצמותו

דר בהדירה) - וזה נעשה ע"י קיום המצות במעשה דוקא. ב) בדירה נמצא הוא

בבילוי - וזה נעשה ע"י האהוי"ר דוקא הנותנים חיות בהמצוה.

31) ראה זח"ב (קפו, א): החדש הזה לכם כו' כסדר דאתוון אביב כו' ירחא שביעאה

דילי איהו מסופא דאתוון. ושם (נא, ב): אתוון כו' כסדרן כו' אשתכחו

בחד כו' למפרע כו' משתכחו בגבורה. - ולהעיר מלקוטי הורה להאריז"ל פ'

ויצא ד"ה ענין הז' כוכבי לכת: מניסן ועד אלול כו' זכרים כו' חג"ח נה"י

כו' ומשרי כו' גבורה גשמים או"ח נוקבא (וצ"ע מ"ש להיטן: בטעמי

המצות פ' בא - הובא בעטרת ראש בתחלה הדרוש לעשי"ת, - בפרי עץ חיים

שער ר"ה פ"ד, בשער הכוונות ענין ר"ה ד"א, בנהר שלום - בסוף ע"ח דפוס

וורשא - בסופו). וראה קהלה יעקב מע' יב חדשים.

*30** *למה זימרתם לך וישלח ביה ה' יומא תרצ"ג*

23) הלשון במג"א הוא ללמד (בלא וא"ו), דיש לפרש שבזה מבאר מ"ש קודם "להורות דרכי ה'"; ולשון רבנו הזקן הוא וללמד (בתוס' וא"ו), דמוכח מזה, שדרכי ה' והמעשה אשר יעשון, הם ב' ענינים.

25) ראה תניא פ"ד **ושם**. קונטרס העבודה פ"ב ע' 15.

25* ראה לעיל ליקוט... [פ' משפטים]

26) שגם ההידור היא מעצם ענין המצוה, כי מצות **בכל פרטיהם** הם **רצון** העליון, וברצון אין התחלקות, וההפרש בין ההידור לגוף המצוה הוא **בן** לענין שכר ועונש **וכיו"ב** (שיחת חגה"ש תרצ"ג. לקו"ד ע' 1540. **וראה שו"ע אדה"ז סתפ"א סוס"א**.

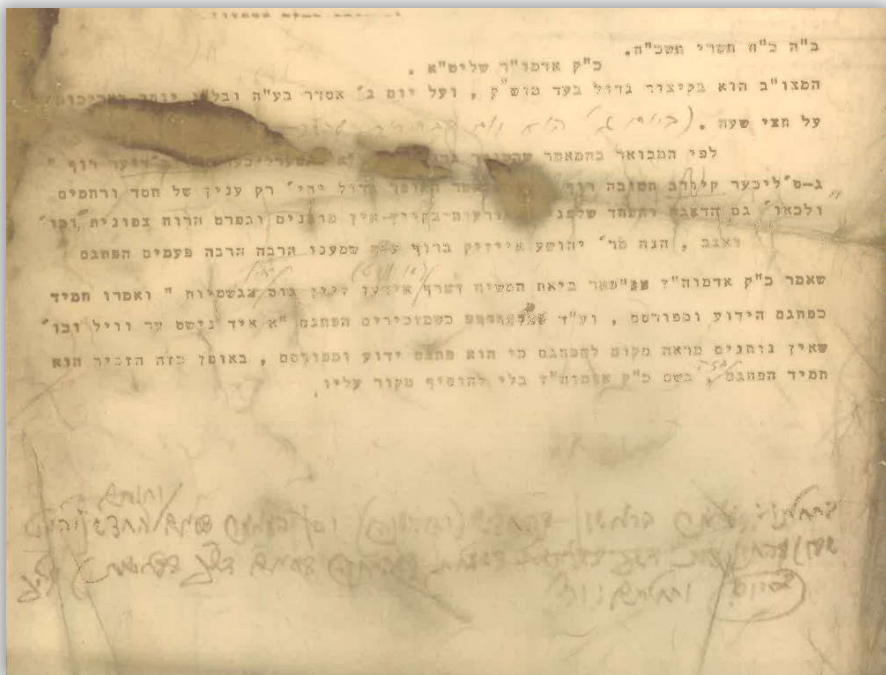
29) ראה תניא פ"מ: **נק' גדפין**. . תכלית האהבה היא העבודה מאהבה.

30* ראה ביאוה"ז ר"פ וישלח. ד"ה ה' יחתו תרפ"ט פ"ו.

הגהות על שיחת ש"פ כראשית ה'תשכ"ח

שיחה זו נאמרה בקשר למאמרים ד"ה "וה'ל ביום ההוא" שאמר כ"ק אדמו"ר ג' פעמים במשך חודש תשרי ה'תשכ"ח, והוגהה עבור חזרה בראדיא. אח"כ הנהח זו נערכה שוב ונדפסה ב"די אידישע היים" כסלו תשכ"ח.

בתחילת השיחה ישנה הקדמה, וכן באמצע השיחה ישנם סיכומים של הענינים עליהם דובר, והשתדלנו לסדר הכל על מקומו הנכון.

ב"ה כ"ה תשרי תשכ"ח.

כ"ק אדמו"ר שליט"א.

המצו"ב הוא בקיצור גדול בעד מוש"ק, ועל יום ג' אסדר בע"ה ובל"ג יותר באריכות על חצי שעה.

לפי המבואר בהמאמר שהשופר גדול הוא "א פאטערליכער קירוב'דיקער רוף" "ג-טיליכער קירוב תשובה רוף" "ל אשר השופר גדול יהי רק ענין של חסד ורחמים ולכאוי גם הדאגה והפחד שלפני המאורעות – בקייץ – אין מובנים ובפרט הרוח צפונית וכו'.

ואגב, הנה מר' יהושע אייזיק ברוך ע"ה שמענו הרבה הרבה פעמים הפתגם שאמר כ"ק אדמו"ה "פאר ביאת המשיח דארף (או וועט) אידען זיין גוט אין גשמיות" ואמרו תמיד כפתגם הידוע ומפורסם, וע"ד כשמזכירים הפתגם "א איד נישט ער וויל וכו'" שאין נותנים מראה מקום להפתגם כי הוא פתגם ידוע ומפורסם, באופן כזה הזכיר הוא תמיד הפתגם הזה בשם כ"ק אדמו"ה" בלי להוסיף מקור עליו.

כע"ה.
 אונזער היינטיגער פראגראם איז באפען און רעד להפצה חסידות, איז א ספעציעל
 פראגראם, במדי משה צו זיין אידען און איבערגעבען א חובן פון איינע פון די שייח
 קרש פון דעם רבי'ן דער לובאוויטשער רבי שליט"א, וועגען אן ענין וואס איז פון
 העכטער וויבטייליקייט (א) יעדער איד זאל פון דעם וויסען.
 אין די שיה קדושה וואס א מארקירטען חובן פון איר וועלן מיר אייך יעצט
 איבערגעבען-עיקלקרט דער רבי שליט"א קלאר און דייטליך וואס עס באדייטען די
 פאסירונגען אין ארץ ישראל לעצטען דופער, און וואס זיי מאנען פון אונז אין דעם
 יעצטיגען מאמענט.
 55/18 אין די תקופה וואס מיר בעמינען זיך אין יעצטיגען מאמענט די תקופה פון סוף התורה
 די לעצטע צייט פון גלות ווען אידען זיינען נאך אין גלות, ^{240/} ^{אין די אפולתא דגבולת}
 וואס די עפע פון גלות און נאכדעם די גבולת און עבוד בליטה איז דאס נאך דורך
 משיח צדיקנו האט פארן איצט אנוועזענען צו פארנווירליכט ווערען איינער פון די עקר
 הנביאים וואס די נביאים האבן פאראויסגעזאגט אלס הכנה קרובה נאחמט צוגרייטונג-
 צו דעם קומען פון משיח צדיקנו ~~למחשבתה~~ ווען דער אויבעשטער וועט
 ארויסנעמען אלע אידען פון גלות און זיי פירען קיין ארץ ישראל צו דער גאולה ^{אמיתית}
 ושלמה.
 גלייכהייטיג ענטהאלט איר גוף די שיה קדושה א לעפע ווי ברוב עס איז די אחרונה
 פון דער זכר און יעצטיגען מאמענט צו פארטארקען די אהיטונג פון חורה און פשוטה
 ביי זיך אליין ביי די אייגענע טאמיליע אין דעם אייגענעם קרייז און ביי אפארע אידען
 און ביי אלע אידען, ווייל נאר דאס איז דער ענטפער פון אונז צום אויבערשטען מו"ק זיינען
 פאטערליכען רוף וואס ער האט גערופען און דערגרייכט אלע אידען - דורך די פאסירונגען
 לעצטענס אין ארץ ישראל - און זיין רמז און אנדרייטונג וואס ער האט אונז געגעבען
 די פאר ברית צו שיקען משיח צדיקנו און ארויסנעמען אלע אידען פון גלות און די
 פירען צו דער גאולה האמיתית ושלמה, נאר ער ווארט מו"ק אונזער דעהערען זיין רוף
 פון פארשטיקען חוכה און פשוטה ^{אין ארץ ישראל} ^{אין ארץ ישראל} ^{אין ארץ ישראל}

המשך מעמוד הקודם

בתחלתו: מאמר הראשון **דהחדש** (ודהשנה) וכן המאמר **דסיום** וחותם החדש (והיו"ט שבו) **בסיום** בהתוועדות **דשפ** **בראשית** **דשמח"ת** (שהיתה בסיום דש"פ בראשית) עה"פ ותחלתם¹: והי'

(1) כן נראה בכתיב, וצ"ע הכוונה בזה.

הקדמה

אונזער היינטיגער פראגראם אין נאמען פון ועד להפצת חסידות, איז א ספעציעלע פראגראם, בכדי מזכה צו זיין אידען און איבערגעבען א תוכן פון איינע פון די שיחות קדש פון דעם רבין, דער ליובאוויטשער רבי שליט"א, וועגען אן ענין וואס איז פון העכסטער וויכטיקייט אז יעדער איד זאל פון דעם וויסען.

אין די שיחה קדושה – וואס א פארקירצטען תוכן פון איר וועלן מיר אייך יעצט איבערגעבען – ערקלערט דער רבי שליט"א קלאר און דייטליק וואס עס באדייטען די פאסירונגען אין ארץ ישראל לעצטען זומער, און וואס זיי מאנען פון אונז אין דעם יעצטיגען מאמענט.

און אז אין די תקופה וואס מיר געפינען זיך אין יעצטיגען מאמענט די תקופה פון סוף הגלות, די לעצטע צייט פון גלות ווען אידען זיינען נאך אין גלות, **נאך** פאר די אתחלתא דגאולה, [וואס די ענדע פון גלות און נאכדעם די גאולה (**איינגעשלאסן אויך די אתחלתא דגאולה, דע/ו**)] און קבוץ גלויות איז דאָס נאר דורך משיח צדקינ ווי **דער קלארער פסק דין רמב"ם (מלכים פי"א – צוויי מאל איבערגעחזר'ט דארט ברישי' ובתוכו)** – האט **שוין** איצט **אנגעפאנגען** צו פארווירקליכט ווערען איינער פון די יעודי הנביאים **אויף סוף זמן הגלות**, וואס די נביאים האבן פאראויסגעזאגט אל הכנה קרובה – נאהנטע צוגרייטונג – צו דעם קומען פון משיח צדקינ ווען דער אויבערשטער וועט ארויסנעמען אלע אידען פון גלות און זיי פירען קיין ארץ ישראל צו דער גאולה אמיתית ושלמה.

גלייכצייטיג ענטהאלט אין זיך די שיחה קדושה א לערע ווי גרויס עס איז די אחריות **און דעם פון יעדן אידן און זיין** זכות אין יעצטיגען מאמענט צו פארשטארקען די אפהיטונג פון תורה און מצוות ביי זיך אליין ביי די אייגענע פאמיליע אין דעם אייגענעם קרייז און ביי אנדערע אידען און ביי אלע אידען, ווייל נאר דאס איז דער ענטפער פון אונז צום אויבערשטען אויף זיין פאטערליכען רוף וואס ער האט גערופען און דערגרייכט אלע אידען – דורך די פאסירונגען לעצטענס אין ארץ ישראל, – און זיין רמז און אנדייטונג וואס ער האט אונז געגעבען אז ער איז גרייט צו שיקען משיח צדקינ און ארויסנעמען אלע אידען פון גלות און זיי פירען צו דער גאולה האמיתית ושלמה, נאר ער ווארט אויף אונזער דערהערען זיין רוף און פארשטארקען תורה און מצוות: **אין טאג טעגלעכן לעבן במעשה בפועל**.

בע"ה
 דריי מאל האט דער רבי שליט"א היינטיגען חודש חשרי געזאגט מאמרים הסידות אויף דעם
 פסוק : והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והפסחים בארץ
 מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים .

נאך דעם דריטען סאָפּר ^{שפּע} אויף דעם פּסוק "אין דעם פּארברענגען באַמטן
 בו שמחת תורה , האט דער רבי שליט"א געזאגט : אז דאס וואס ער האט געזאגט דעם מאמר
 וואס איז ביטודו ⁷⁷ מאמר פון פריהערדיגען רבין נשמתו ערן אין יאר הש"ג - איז דאס
 דערפאר ווייל אין דעם מאמר [כאטש דאס איז א מאמר פון פינג און צוואנציג יאר צוריק]
 איז אין איהם דא אן ענטפער אויף די פראגע וואס א סאך פּרעגען וואס באדייטען די
 פאסירונגען אין ארץ ישראל פון לעצטען זומער ? —

געזען האבען מיר במוחש אז אין די פאסירונגען זיינען אויפגעטריימלט
 געווארען אלע אידען , וואו עס געפינט זיך א איד אין א פארווארפען וועלט אין דער
 וועלט-איז ער אויפגעטריימלט געווארען ביז א פארלירען זיך אין זיין גאנצען חיות —
 בשעת אידען אין ארץ ישראל זיינען נישט איצט געזאכט געשטאנען אין א געפאר , און
 איז דערזעלבע און נחזור געווארען ווען עס/בחסדי השם געקומען די נסים דיגע
 חזרה פון אידען אין ארץ ישראל .

אז אויסטרייסלונג און העקוררות איז נישט געווען אמילו ווען - נישט איצט
 געזאכט- עס זיינען געווען די/גזירות און שמרות אין אונזער דור , וואס דאן איז
 עס געווען זעקס מיליאן אידען , און גזירות ושמרות בפועל , און דאן האט עס נישט
 געוויקט אז סארט אויסטרייסלונג ווי איצט אין די צייט פון די פאסירונגען אין
 ארץ ישראל , ^{למאן עס איז געווען א פראגע פון צוויי און א האלב מיליאן , און נישט}
 ח"ו קיין ענין בפועל נאר א דאגה און שרעק עס זאל ה"ו נישט פאסירען וואס עס איז
 צו אידען אין ארץ ישראל .

דער צנטפער אויף דעם איז דא קלאר און דייטליך אין דעם מאמר ^{נאָמם} אין די
 אויסטייטשונג און ערקלערונג פון די נבואה פון ישיע' הנביא אויף דעם פסוק והי'
 ביום ההוא יתקע בשופר גדול .

צוויי נבואות זיינען פארהאן וועגען דעם ענין השופר וואס וועט זיין
 באחרית הימים , און די לעצטע צייט פון גלות ווען אידען וועלען נאך זיין אין
 גלות , פאר די גאולה , [וואס גאולה פון גלות איז דאן דורך משיח ברוך] איז
 איינער משיח וועט קומען און אלס צוגרייסונג צו די גאולה ^{משיח ברוך} וועט דורך משיח

Handwritten notes:
 זיינען
 זיינען
 זיינען

עמוד א

(דריי²) מאל האט דער רבי שליט"א היינטיגען חודש תשרי געזאגט מאמרים חסידות אויף דעם פסוק: והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו להי' בהר הקדש בירושלים.

נאך דעם דריטען מאמר אויף דעם פסוק – אין דעם פארברענגען בהמשך צו שמחת תורה, האט דער רבי שליט"א געזאגט: אז דאס וואס ער האט געזאגט דעם מאמר וואס איז ביסודו א **דער** מאמר פון פריהערדיגען רבין נשמתו עדן אין יאר תש"ג – איז דאס דערפאר ווייל אין דעם מאמר [כאטש דאס איז א מאמר פון פינף און צוואנציג יאר צוריק] איז אין איהם דא אן ענטפער אויף די פראגע וואס א סאך פרעגען: וואס באדייטען די פאסירונגען אין ארץ ישראל פון לעצטען זומער? –

געזען האבען מיר במוחש אז אין די פאסירונגען זיינען אויפגעטרייסעלט געווארען אלע אידען, וואו עס געפינט זיך א איד אין א פארווארפען ווינקעל אין דער וועלט – איז ער אויפגעטרייסעלט געווארען ביז א פארלירען זיך אין זיין גאנצען מהות – בשעת אידען אין ארץ ישראל זיינען נישט איצט געדאכט געשטאנען אין א געפאר, און איז דערהויבען און נתעורר געווארען ווען עס איז בחסדי השם געקומען די נסים'דיגע הצלה פון אידען אין ארץ ישראל.

אזא אויפטרייסלונג און התעוררות איז נישט געווען אפילו ווען – נישט איצט געדאכט – עס זיינען געווען די אומפארגלייכבארע גזירות און שמדות אין אונזער דור, וואס דאן איז עס געווען זעקס מיליאן אידען, און גזירות ושמדות בפועל ר"ל, און דאך האט עס ניט געוויקט אזא סארט אויפטרייסלונג ווי איצט אין די צייט פון די פאסירונגען אין ארץ ישראל, ווען עס איז נישט געווען ח"ו קיין ענין בפועל, נאר א דאגה און שרעק עס זאל ח"ו נישט פאסירען וואס עס איז צו אידען אין ארץ ישראל.

דער ענטפער אויף דעם איז דא קלאר און דייטליך אין דעם מאמר אין די אויסטייטשונג און ערקלערונג פון די נבואה פון ישעי' הנביא אויף דעם פסוק והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול.

צוויי נבואות זיינען פארהאן וועגען דעם ענין השופר וואס וועט זיין באחרית הימים, אין די לעצטע צייט פון גלות ווען אידען וועלען נאך זיין אין גלות, פאר די **אתחלתא דגאולה**, [וואס **גאולה די ענדע** פון גלות און **נאכדעם הגאולה** ו**קבוץ גלויות** איז דאך **נאר** דורך משיח צדקינו **כפס"ד הברוך של הרמב"ם ביד החזקה**] איז **איינדר** משיח וועט קומען און אלס צוגרייטונג צו די גאולה **שליפא האמתית** דורך משיח

ב

צדקינו, — וועט דאן זיין צוויי ענינים פון שופר .

איין נבואה איז די נבואה פון זכרי' (ס' פסוק י"ד) וואד' אלקים פשוט
יחפע והלך בערות חסדן , דער אויבעשטער [וואס ווערט דא באצייכענט מיט די שמוח
אדני הוי' און דער ניקוד איז פון אלקים] וועט בלאזען מיט דעם שופר און וועט גיין
מיט די שטורעט'ס פון דרום .

א צווייטע נבואה איז די נבואה פון ישעי' (כ"ד פסוק י"ג) אין דעם דערמאנטען
פסוק ווי' ביום ההוא יחפע בשופר גדול , איך יעגעס טאג וועט געבאלאזען ווערען מיט
א גרויסען שופר [און דאס וועט ווירקען] ובאו האבורים בארץ אשור והגדהים כארץ מצרים
והשתחוו לה' בחר הקדש בירושלים , און עס וועלען קומען די פארלארענע אין לאנד אשור
און די פארשטויסענע אין לאנד מצרים און זיי וועלען זיך פוקען צו די הייליגע זאכען
ג-ח ליכטים אין ירושלים .

איין די נבואה פון זכרי' שטייט אדני' ווער עס וועט בלאזען שופר-אדני הוי'
און דער שופר איז א שופר חסד נישט א שופר גדול, און איך די נבואה פון ישעי' זאגט
ער נישט ווער עס וועט בלאזען, נאר יחפע עס וועט געבאלאזען און דעהערט ווערען דער
קול פון שופר , און וואס פאר א שופר ? ווער גדול , א גרויסער שופר .

דער ענין פון שופר איז , אן אויפטרייסלונג נישט על פי שכל, דעהערענדיג
דעם קול פון שופר ווערט מען אויפטרייסעלט, נישט פארשטייענדיג און נישט באגרייפנדיג
פון וואס די אויפטרייסלונג איז, [היחפע שופר בעיר ועם לא יחרדו , צי קען דען זיין
א שופר זאל בלאזען ווערען אין א שטאט און דער פאלק זאל נישט אויפגעשטערט און
אויפגעטרייסעלט ווערען , וואס דער פאלק וואס טרייסעלט אויף דעהערענדיג דעם שופר
ווייסט נאך נישט און באגרייפט נאך נישט פון וואס די אויפטרייסלונג איז , נאר מען
דערפילט אן אויפטרייסלונג וואס דער שופר טראגט מיט זיך .
צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען בפרט צו די צייט פון די גאולה שלימה
דורך משיח צדקינו - וואס דאן וועט דאך זיין א קאראדינאלע ענדערונג אין די וועלט
נישט נאר ביי אידען נאר אויך להבדיל ביי נישט אידען , ווייל עס וועט דאך זיין
דער לחץ פולט פלכות שדי , און אמילו די זינים-וועלען זיין גרייס אויף דעם ווען
זאגט , פדערט זיך דאך צו דעם א הכנה צוצוגרייטען די וועלט צו דעם מצב , און
בפרט שפע אידען וואס ווי ער זאגט אין די נבואה פאר דעם פסוק ווי' ביום ההוא יחפע

די נקודה וואס ווערט דא ארויסגעברענגט איז אז סיי די נבואה פון זכרי' הנביא
זאגט אן וועלען דעם שופר וואס וועט זיין באחרית הימים, און סיי די נבואה פון
וואס זאגט אן און זאגט טאג וועט געבאלאזען ווערן מיט א גרויסען שופר, ביידע
איז דאס נישט גלייכ-בנאמען געקענט אננעמען אין שפעטן היינטיגען צייט וואס גייט
אויף די צייט פון גאולה,
נאר דאס גייט אויך די צייט צוצוגרייטען צו דער גאולה, אן בכדי צוצוגבר
די וועלט בכלל און אידען בפרט צו דער גאולה דורך משיח צדקינו וועלען זיין די
ענינים פון שופר.
די באדייטונג פון שופר איז א שארפע אויפטרייסלונג און התעוררות וואס מען
ווערט אויפגעטרייסעלט פון א זאך פארהאן אין שכל פארשטייט מען נישט פון וואס די
אויפטרייסלונג איז, און דאס מיינען די ענינים פון שופר אז עס וועט זיין אויפטריי
פארטרונגען זאגט זיי וועלען אויפטרייסלען די וועלט בכלל און אידען בפרט בכדי

עמוד ב

צדקיננו, – וועט דאן זיין צוויי ענינים פון שופר.

איין נבואה איז די נבואה פון זכרי' (ט' פסוק י"ד) וואד' אלקים בשופר יתקע והלך בסערות תימן, דער אויבערשטער [וואס ווערט דא באצייכענט מיט די שמות אדני-הוי' און דער ניקוד איז פון אלקים] וועט בלאזען מיט דעם שופר און וועט גיין מיט די שטורעס'ס פון דרום.

א צווייטע נבואה איז די נבואה פון ישעי' (כ"ז פסוק י"ג) אין דעם דערמאנטען פסוק והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול, אין יענעם טאג וועט געבלאזען ווערען מיט א גרויסען שופר [און דאס וועט ווירקען אַז] ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים, און עס וועלען קומען די פארלארענע אין לאנד אשור און די פארשטויסענע אין לאנד מצרים און זיי וועלען זיך בוקען צו **השם אויף** די הייליקע (ג-ט'ליכקייט) [סימן בעיגול להשמיט] בארג אין ירושלים.

אין די נבואה פון זכרי' שטייט ווער עס וועט בלאזען שופר – אדני-הוי', און דער שופר איז א שופר סתם נישט א שופר גדול, און אין די נבואה פון ישעי' זאגט ער נישט ווער עס וועט בלאזען, נאר "יתקע" [הוסיף נקודות בתיבת "יתקע"] עס וועט געבלאזען און דערהערט ווערען דער קול פון שופר, און וואס פאר א שופר? – שופר גדול, א גרויסער שופר.

דער ענין פון שופר איז, אן אויפטרייסלונג נישט על פי שכל, דערהערענדיג דעם קול פון שופר ווערט מען אויפגעטרייסעלט **אפילו** נישט פארשטייהענדיג **עס** אין שכל און נישט באגרייפענדיג פון וואס די אויפטרייסלונג איז, [היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, צי קען דען זיין א שופר זאל געבלאזען ווערען אין א שטאדט און דער פאלק זאל נישט אויפגעציטערט און אויפגעטרייסעלט ווערען, וואס דער פאלק וואס טרייסעלט אויף דערהערנדיג דעם שופר ווייסט נאך נישט און באגרייסט נאך נישט פון וואס די אויפטרייסלונג איז, נאר מען דערפילט אן אויפטרייסלונג וואס דער שופר טראגט מיט זיך].

סיכום

די נקודה וואס ווערט דא ארויסגעברענגט איז אז סיי די נבואה פון זכרי' הנביא וואס זאגט אן וועגען דעם שופר וואס וועט זיין באחרית הימים, און סיי די נבואה פון ישעי' וואס זאגט אַז **עס** אַז **יענעם טאג** וועט געבלאזען ווערן מיט א גרויסען שופר, ביידע נבואות איז דאס נישט ~~ווי מ'וואלט געקענט אננעמען אין ערשטען אויגענבליק אז דאס גייט נאר אן אויף די צייט פון גאולה,~~

נאר דאס גייט אויף די צייט **פון גלות אלס** פּאָ צוגרייטונג צו דער גאולה, אַז בכדי צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען בפרט צו דער גאולה דורך משיח צדקיננו וועלען זיין ב ענינים פון שופר.

די באדייטונג פון שופר **אין מענשלעכן לעבן** - איז א שטארקע אויפטרייסלונג און התעוררות, וואס מען ווערט אויפגעטרייסעלט פון א זאך פּאָ **אפילו ווען** אין שכל פארשטייט מען נישט פון וואס די אויפטרייסלונג איז, און דאס מיינען די ענינים פון שופר אז עס וועט זיין אויפטרייסלענדיגע פאסירונגען וואס זיי וועלען אויפטרייסלען די וועלט

2

בשופר גדול, איז פאר דעם זאגט ער דאך: וואסם חלוקטו לאחד אחד בני ישראל, אז איר
 אירען, און יעדער איינציגער איר וואו ער געפינט זיך אפילו אין א פארורארטען
 ווינקל אין דער וועלט איין איינציגער איר - איז אויך איהם וועט דער אויבעשטער
 ארויסנעמען פון גלות און איהם פירען צו דעם פארשטעלענעם דעם ארט פון גאולה און
 צו דער גאולה, און ווי רש"י זאגט אז דאס וועט זיין אין אופן ווי דער אויבעשטער
 נעמט אן יעדער איר פאר דער האנד און פירט איהם ארויס פון גלות צו דער גאולה
 שלימה דורך משיח דקינו. -

איז דאך א מראגע ווי וועט דאס צושטאנד קומען אין דער צייט אז די אובדים
 בארן אסור און נדחים בארן מצרים, די פארלארענע אין אסור און פארשטויסענע אין
 מצרים נישט פאר אין ארט פאר אונז אין גייסטיגען מצב פארלארען און פארשטויסען
 אינגאנצען פון פירען און אידעשקייט, איז צווישען זיי וועט דאך זיין אזעלכע
 וואס וועלען גאר נישט וועלן פארלאזען דעם גלות אויף צו גיין מיט משיח'ן קיין
 ארץ ישראל? - דאך דאך אויף דעם זיין א צוגרייטונג.

איז אויף די צוגרייטונג, צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אירען בפרט
 צו דער גאולה דורך משיח דקינו - אויף דעם וועט זיין - זאגט ער אין די נבואה
 פון זכריה - דער שופר און אויפפרייסלונג וואס אדני אלקים בשופר יתקע, און צו
 שופר גדול די גרויסע אויפפרייסלונג וועגען וועלכע עס רעדט ישעי' הנביא.

אין דער נבואה פון זכריה זאגט ער וואדני (אלקים) בשופר יתקע והלן בעמרת
 חימן, אז די וועלט וועט אויפגעטרייסעלט ווערען מיט מורא דיגע שטורעם פון
 מלחמה [פערן חימן, דרום דיגע שטורעם וואס זיינען די שטארקסטע שטורעם,]
 און דאס וועט זיין פון אדני אלקים די שטורעם וועלען זיין אין זייער אויסערליכקייט
 אן ענין פון אדני דין און גבורה אפמא אבער זייער אינערליכער אמטיוו וועט זיין
 הוי, רחמים, צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אירען בפרט צו דער גאולה שלימה.
 און די נבואה איז פארווירקליכט געווארען אין די וועלט מלחמה, אין די
 ערשטע און צווייטע וועלט מלחמה און בעיקר אין די צווייטע וועלט מלחמה, וואס
 אין ביידע איז די וועלט אויפגעטרייסעלט געווארען מיט מורא דיגע שטורעם פון
 פון מלחמה, און אין ביידע איז דען סיבות וואס האבען דערפירט צו די מלחמה געווען
 לגמרי פארט על מי שכל, נאר דאס איז געווען דער אדני אלקים בשופר יתקע וואס
 די שטורעם פון מלחמה האבען צוטרייסעלט די וועלט און צוגעגרייט די וועלט אין א
 געוויסער מאס צו די ענדערונגען וואס די גאולה דורך משיח'ן וועט ברענגען אין
 (און איר יתקע בשופר יתקע)

בכלל און אידען בפרט בכדי/צוצוגרייטען זיי³ צו דער גאולה שלימה דורך משיח צדקיננו.

צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען בפרט צו די צייט פון די גאולה שלימה דורך משיח צדקיננו – וואס דאן וועט דאך זיין א קאראדינאלע ענדערונג אין די וועלט נישט נאר ביי אידען נאר אויך להבדיל ביי נישט אידען, ווייל עס וועט דאך זיין דער לתקן עולם במלכות ש-ד-י, און אפילו די **ואס אפילו דאמאלס זיינען זיי זרים** - וועלען זיין גרייט אויף דעם ורעו צאנאס, פאדערט זיך דאך צו דעם א הכנה צוצוגרייטען די וועלט צו דעם מצב, און בפרט אידען וואס ווי ער זאגט אין די נבואה פאר דעם פסוק והי' ביום ההוא יתקע

עמוד 1

בשופר גדול, איז פאר דעם זאגט ער דאך: ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל, אז **אלע** אידען, **און** יעדער איינציגער איד וואו ער געפינט זיך, אפילו אין א פארווארפען ווינקעל אין דער וועלט איין איינציגער איד – איז אויך איהם וועט דער אויבערשטער **אליין** ארויסנעמען פון גלות און איהם פירען צו דעם ארט פון גאולה און צו דער גאולה, און ווי רש"י (**נצבים ל, ג**) זאגט אז דאס וועט זיין אין [אן] אופן ווי דער אויבערשטער נעמט אן יעדער איד פאר דער האנד און פירט איהם ארויס פון גלות צו דער גאולה שלימה דורך משיח צדקיננו. –

איז דאך א פראגע ווי וועט דאס צושטאנד קומען אין דער צייט אז די אובדים בארץ אשור און נדחים בארץ מצרים, די פארלארענע אין אשור און פארשטויסענע אין מצרים נישט **אזוי** אין ארט **אז-אזוי** ווי אין גייסטיגען מצב פארלארען און פארשטויסען אינגאנצען פון אידען און אידישקייט⁴, איז צווישען זיי וועט דאך זיין אזעלכע וואס וועלען גאר נישט וועלן פארלאזען דעם גלות אויף צו גיין מיט משיחין קיין ארץ ישראל? – דארף דאך אויף דעם זיין א צוגרייטונג.

איז אויף די צוגרייטונג, צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען בפרט צו דער גאולה **שלימה** דורך משיח צדקיננו - אויף דעם וועט זיין – זאגט ער אין די נבואה פון זכרי' – דער שופר און **אויפטרייסלונג** וואס אדני-אלקים בשופר יתקע, און עס וועט זיין **די צווייטע פאסירונג** - **דער יתקע בשופר גדול** די **גרויסע אויפטרייסלונג** וועגען וועלכע עס רעדט ישעי' הנביא.

(3) נשלם ע"פ "די אידישע היים".

(* וואס דאס איז די באדייטונג פון אובדים בארץ אשור און נדחים בארץ מצרים, פארלארענע אין לאנד אשור און פארשטויסענע אין לאנד מצרים, ווייל אין די שעדליכע ווירקונג וואס דער גלות ווירקט אויף מאנכע אידען איז דא אין דעם צוויי אופנים, איין אופן אז אין דעם גלות לאנד איז דא פרייהייט און (די יעניגע אידען דערגרייכען) גוטע עקאנאמישע געלעגענהייטן און ווי עס איז **געווען אויך די הנהגה אין גלות אשור כפשוטו** - און דאס ווירקט אויף מאנכע אידען ר"ל אז זיי ווערען **פארלארען** פון אידען און אידישקייט זייענדיג פארזונקען אין **לוקסוס און תאוות**, און דאס ווערט באצייכענט מיט דעם ווארט אשור [פון לשון אושר – גליק],

און עס איז דא א גלות וואס ווערט באצייכענט מיט דעם נאמען מצרים וואס איז דער סימבאל פון פיין און ליידען וואס אידען ווערען דארט ר"ל אונטערדריקט און ווי עס איז **געווען אויך די הנהגה אין גלות מצרים כפשוטו** – **עצמה** און פון דעם ווערן געוויסע אידן ר"ל **פארשטויסן** פון אידען און אידישקייט.

וואס דאס איז די באדייטונג פון אובדים בארץ אשור און נדהים בארץ מצרים, פארלארענע
 אין לאנד אשור און פארשטויסענע אין לאנד מצרים, ווייל אין די שפיליכע ווירקונג
 וואס דער גלות ווירקט אויף מאנשע אידען איז דא אין דעם צווייטן אומגיס, איין ארט
 אז אין דעם גלות לאנד איז דא טרייהייט און (די יעניגע אידען דערגרייכען) גוטע
 קאמאניטע בעלגענחייטן און דאס ווירקט אויף מאנשע אידען ר"ל אז זיי ווערען פארלארען
 פון אידען און אידישקייט זיינענדיג פארזונקען אין מאוה, און דאס ווערט באצייכענט
 מיט דעם ווארט אשור, [פ"ט/185] א"ס - ג"ל - א"י
 און עס איז דא א גלות וואס ווערט באצייכענט מיט דעם נאמען מצרים וואס איז
 דער סימבאל פון פיינ און ליידען וואס אידען ווערען דארט ר"ל אונטערדריקט און פון
 דעם ווערן געוויסע אידען ר"ל פארשטויסען פון אידען און אידישקייט.

*אין ווי עס איז געווען צווישן און די
 פ"ט/185 א"ס - ג"ל - א"י*

*אין ווי עס איז געווען צווישן און די
 פ"ט/185 א"ס - ג"ל - א"י*

די ערשטע וועלט מלחמה איז אויסגעבראכען בשעה מ'האט דערהרג'ט אייג מענטש, און פון
 דעם האט זיך אנגעפאנגען א מלחמה וואס האט ארומגענומען די גאנצע וועלט, און די
 צווייטע מלחמה האט זיך אנגעפאנגען דורך איינעם וואס איז נישט געווען ראוי צו קיין
 שום זאך אפילו קיין חובשה האט ער אין אנפאנג נישט געהאט ווי עס איז באוואוסט פון
 די היסטאריע זיינען, און דאך איז אנגעפאלק א פחד אויף די אכציג מיליאן פון יענעם
 לאנד און זיי האבען זיך פולשטענדיג אונטערווארפען צו איהם, און אויך אויף די וועלט
 ככלל אז כאטש מ'האט געוואוסט קלאר אז ער וויל איינשלינגען די גאנצע וועלט-ר"ל -
 דאך האט מען מורא געהאט זיך מיט איהם צו באשטענען און איהם אפהאלטען, וואס דאס
 זיינען א ענינים אינגאנצען נישט על מי שם מער נישט וואס לב מלך ביד ה' על כל אשר
 יתפוז יסנו, ווי עס שטייט אין משלי (כ"א) עס איז געווען דער וסכסכתי מצרים
 במצרים, וואס אלע פעלקער ווערען דאך אנגערופען מיט דעם נאמען מצרים צוליב דעם
 וואס שטענען מצרים לישראל - זיי מאכען ענג אידען איז געווען דער וסכסכתי מצרים
 במצרים דער אויבעשטער האט געמאכט עס זאל זיין די מלחמה צווישען די פעלקער ווייל
 דאס איז געווען דער ענין

אין דער נבואה פון זכרי' זאגט ער ואדני-הוי' בשופר יתקע והלך בסערות תימן, אז די וועלט וועט אויפגעטרייסעלט ווערען מיט מורא'דיגע **שטארקע** שטורעם'ס (פּוּדָה) מלחמות [סערות תימן, דרום'דיגע שטורעם'ס וואס זיינען די שטארקסטע שטורעם'ס], **שטורעמדיגע מלחמות** און דאס וועט זיין פון אדני-הוי', די שטורעם'ס וועלען זיין אין זייער אויסערליכקייט אן ענין פון אדני-דין און גבורה פון מלחמות, אבער זייער אינערלכער מאטיוו וועט זיין הוי', רחמים, צוצוגרייטען די וועלט בכלל און אידען בפרט צו דער גאולה. (שלימה.)

און **די** נבואה איז פארווירקליכט געווארען אין די וועלט מלחמות, אין די ערשטע וועלט מלחמה און בעיקר אין די צווייטע וועלט מלחמה, וואס אין ביידע איז די וועלט אויפגעטרייסעלט געווארען מיט מורא'דיגע שטורעם'ס פון מלחמה, און אין ביידע איז די סיבות וואס האבען דערפירט צו די מלחמה געווען לגמרי נישט על פי שכל*, נאר **לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו (משלי כא, א)** דאס איז געווען דער אדני-אלקים **ועלכער האט** בשופר יתקע, וואס די שטורעם'ס פון מלחמה **וואס** האבען צוטרייסעלט די וועלט און צוגעגרייט די וועלט אין א געוויסער מאס צו די ענדערונג וואס די גאולה דורך משיח'ן וועט ברענגען אין

עמוד ד

וועלט, און אידען בפרט האבען די חבלי משיח פון די מלחמות - און בפרט פון די לעצטע מלחמה - דערמאנט אפילו די גאר ווייטע - אז זיי זיינען אידען, און געפועלט א התעוררות ביי פיעלע אידען, אבער דאס האט נאך נישט געווינקט עס זאל זיין דער ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים.

(* די ערשטע וועלט מלחמה איז אויסגעבראכען בשעת מ'האט דערהארגיט איין מענש, און פון דעם האט זיך אנגעפאנגען א מלחמה וואס האט ארומגענומען און **אנגעצונדן** די גאנצע וועלט, און די צווייטע מלחמה האט זיך אנגעפאנגען דורך איינעם וואס איז נישט געווען ראוי צו קיין שום זאך **געווען אן קיינע מעלות - אין אלע הינזיכטן א גארניט** אין אנפאנג האט ער אפילו קיין חוצפה **אויך** נישט געהאט [תחילה נכתב "אפילו קיין חוצפה האט ער אין אנפאנג נישט געהאט" ותיקן כנ"ל] - ווי עס איז באוואוסט פון די היסטאריע זיינע, און דאך איז אנגעפאלען א פחד אויף די **העכער** אכציג מיליאן **מענטשען** פון יענעם לאנד און זיי האבען זיך פולשטענדיג אונטערווארפען צו איהם, און אויך אויף די וועלט בכלל אז כאטש מ'האט געוואוסט קלאר אז ער וויל און **גייט** איינשלינגען די גאנצע וועלט - ר"ל - דאך האט מען מורא געהאט **זיך מיט איהם צו פארטשענען און** איהם אפהאלטען, וואס דאס זיינען ענינים אינגאנצען נישט על פי שכל - מער נישט וואס לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו, ווי עס שטייט אין משלי (כ"א א') עס איז געווען דער וסכסכתי מצרים במצרים, וואס אלע פעלקער ווערען דאך אנגערופען מיט דעם נאמען מצרים צוליב דעם וואס מצירים לישראל - זיי מאכען ענג אידען, איז געווען דער וסכסכתי מצרים במצרים דער אויבערשטער האט געמאכט עס זאל זיין די מלחמות צווישען די פעלקער ווייל דאס איז געווען דער

(27)

די נקודה אין אורצען פון דעם פריהער געזאגטען איז, אז זכרי' הנביא אין יסעי' הנביא ווען זיי זיידען וועגען דעם ענין פון שופר און אויפטרייסלונג וואס וועט זיין צוגעברייטען די וועלט צו די באווענדער משיח דזשינו, *אין די פארשטיינג פון די זיינע*

הקופות א פון אגרייסונג, זכרי' רעדט וועגען א תקופה וואס עס וועט זיין דער שופר און אויפטרייסלונג פון שטורעמדיגע מלחמות צווישען פעלקער און מורא' דיגע הבלי משיח ר"ל ביי אידען, וואס זיי וועלן טאכען איבערקערענישען אין די איינגעשטעלטע סדרים *אין דער וועלט, און אז זיי הבלי משיח וועלן דערמאנען אידען אפילו די גאנץ ווייסע אז זיי זיינען אידען.*

און יסעי' *הקופה* הנביא רעדט וועגען א תקופה וואס וועט שוין זיין געהענער צו דעם קומען פון משיח וואס דאן וועט זיין א שופר גדול, א ברויטע אויפטרייסלונג וואס אלע אידען וועלען אויפגעטרייסעלט און געווער ווערען דורך א קאפ קירוב' ריגנען פאטערליכען רוף וואס דער אויבעשטער וועט רופען אידען, און דער תכלית פון דעם וועט זיין אז אויך די אובדים און נדחים די וואס זיינען שוין פארלארען ר"ל און די פארשטייטען פון דעם כלל ישראל זאלען זיי אויך אָווערען אויפגעטרייסעלט און זיי זאלן זיך פארלירען עס זאל ביי זיי ווערען אן ענדערונג אין זייער באנצען מהות, בכדי עס זאל ברענגען עס זאל זיין והשתחוו להשם בחר הקדש בירושלים, מי' זאל א זיך איבערגעבען מיט א טיפע איבערגעבענקייט צום דעם אויבערשטען מקיים צו זיין זיינע מצוות מיט פולשטענדיג יראה שמים, און די פארווערליכונג פון והשתחוו להשם בחר הקדש בירושלים אין משמען זיך - אלע אידען זאלען קומען צו דעם חיי הקדש וואס איז ירושלים צענטר.

משיח דזשינו

די ערשטע תקופה, ווען א עס איז פארווירקליכט געווארען די נבואה פון זכרי' איז געווען די תקופה פון די צוויי וועלט מלחמות, די ערשטע וועלט מלחמה און דער עיקר די צווייטע וועלט מלחמה ווען די באנצע וועלט איז אויפגעטרייסעלט געווארען מיט שטורעמדיגע מלחמות און אידען האבן דורכגעמאכט - נישט איצט געדאכט - די שווערסטע הבלי משיח, און די צווייטע תקופה האט זיך אנגעקאנצען מיט די פאסירונגען לעצטען זומער אין ארץ ישראל, (ווי דאס וועט ארויסגעברענגט ווערן אין דעם ווייטערדיגען טייל פון די משיח קדושה.)

סיכום

די נקודה אין קורצען פון דעם פריהער געזאגטען איז, אז זכרי' הנביא און ישעי' הנביא ווען זיי ריידען וועגען דעם ענין פון שופר און אויפטרייסלונג וואס וועט זיין צוצוגרייטען די וועלט צו די גאולה דורך משיח צדקיננו, ריידען זיי וועגען **האבן זיי פאראויסגעזעגט¹ מיט דער ג-טלעכער נבואה** צוויי **באזונדערע** תקופות פון צוגרייטונג, זכרי' רעדט וועגען א **פריערדיגער** תקופה וואס עס וועט זיין דער שופר און אויפטרייסלונגען פון שטורעמדיגע מלחמות צווישען פעלקער און מורא'דיגע חבלי משיח ר"ל ביי אידען, וואס זיי וועלען מאכען איבערקערענישען אין די איינגעשטעלטע סדרים **אז** פון דער וועלט, און די חבלי משיח וועלן דערמאנען אידען אפילו די ווייטע אז זיי זיינען אידען.

און ישעי' הנביא רעדט וועגען א **נאכדעם קומענדע** תקופה וואס וועט שוין זיין נעהנטער צו דעם קומען פון משיחין וואס דאן וועט זיין א שופר גדול, א גרויסע אויפטרייסלונג וואס אלע אידען **אפילו די גאר גאר ווייטע (אין גייסטיגן זין)** וועלען אויפגעטרייסעלט און נתערור ווערען דורך א קירוב'דיגען פאטערליכען רוף וואס דער אויבערשטער וועט רופען אידען, און דער תכלית פון דעם וועט זיין אז אויך די אובדים און נדחים די וואס זיינען שוין פארלארען ר"ל און **די וואס זיינען ר"ל פארשטויסען** פון דעם כלל ישראל זאלען זיי אויך ווערען אויפגעטרייסעלט און זיי זאלען זיך פארלירען עס זאל ביי זיי ווערען אן ענדערונג אין זייער גאנצען מהות, בכדי עס זאל ברענגען עס זאל זיין והשתחוו להשם בהר הקדש בירושלים, מיזאל זיך איבערגעבען מיט א טיפע איבערגעבענקייט צו דעם אויבערשטען מקיים צו זיין זיינע מצוות מיט פולשטענדיגע יראת שמים, און די פארווירקליכונג פון והשתחוו להשם בהר הקדש בירושלים אין פשוטען זין – אלע אידען זאלען **אויסגעלייזט ווערן פון גלות און דורך משיח צדקנו** און קומען צו דעם הר הקדש וואס אין ירושלים ~~דרך משיח צדקיננו~~.

די ערשטע תקופה, ווען עס איז פארווירקליכט געווארען די נבואה פון זכרי' איז געווען די תקופה פון די צוויי וועלט מלחמות, די ערשטע וועלט מלחמה און דער עיקר די צווייטע וועלט מלחמה ווען די גאנצע וועלט איז אויפגעטרייסעלט געווארען מיט שטורעמדיגע מלחמות און אידען האבן דורכגעמאכט – נישט איצט געדאכט – די שווערסטע חבלי משיח.

און די צווייטע תקופה האט זיך אנגעפאנגען מיט די פאסירונגען לעצטען זומער אין ארץ ישראל, (ווי דאס וועט ארויסגעברענגט ווערן אין דעם ווייטערדיגען טייל פון די שיחה קדושה).

המשך עמוד ד

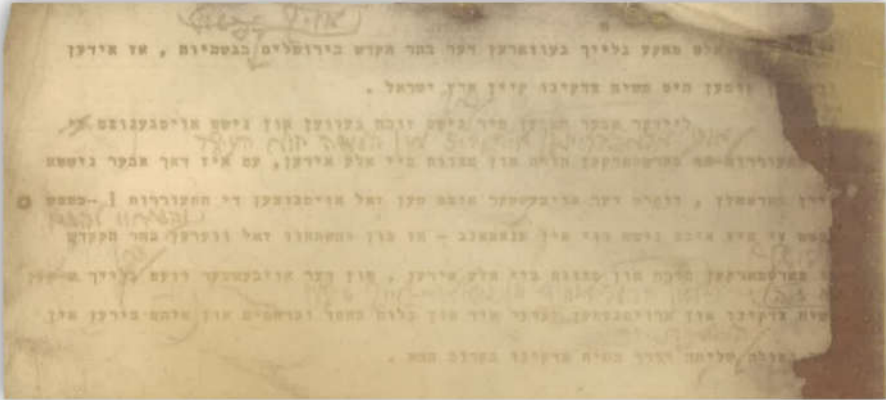
אויף דעם זאגט ער אין די נבואה פון ישעי' אז נאכדעם ווי עס וועט שוין זיין דער שופר און אויפטרייסלונג פון מלחמות מיט די מורא'דיגע חבלי משיח [וואס זיינען געווען דאן, נישט איצט געדאכט], נאכדעם וועט זיין דער שופר וואס יתקע בשופר גדול, עס וועט קומען – זאגט ער אין די נבואה – א גרויסע אויפטרייסלונג מצד א קירוב'דיגען פאטערליכען רוף פון דעם אויבערשטען צו אידען, און דא זאגט ער נישט ווער עס וועט בלאזען נאר יתקע – עס וועט געבלאזען און דערהערט ווערן א קול פון שופר, ווייל דער שופר – די אויפטרייסלונג – וועט קומען פון די אינערליכע און באהאלטענע פון ג-ט'ליקייט דלא אתרמז לא בשום אות ולא בשום קוף, וואס גיט זיך נישט ארויס אין קיין נאמען ווי אדני און הוי', וואס וועט דערגרייכען און דערנעמען די אינערליכע און באהאלטענע פינטאלע פון דער אידישער נשמה **אפילו פון די וואס האבן גארניט געגרייט** [???]⁴ אדער **אויך זיי** זאלן אויפגעטרייסעלט ווערען **אך ביז אף צו שטיין אין א מצב פון והשתחוו, א ביטול און פארלירונג אף פון זיין גאנצען מהות, און דער תכלית פון דעם איז אז די השתחוואה און דער ביטול זאל **דערנאך ארויסקומן "להשם** בהר הקדש בירושלים", אז דער פארלירען זיך און ענדערונג אין דעם גאנצען מהות זאל ווירקען א טיפע איבערגעבענקייט צו די הייליגע ג-ט'ליקייט **ביז** אין אן אופן פון יראה שלם [א שלימות'דיגע יראה, ווי עס באדייט דער נאמען ירושלים וואס באשטייט פון די צוויי ווערטער יראה און שלם ווי תוסי' זאגט אין מסכת תענית דף ט"ז] און דאס **וועט אאל דערפירען אז עס אאל וועט בריינגן דעם/אז** טאקע זיין כפשוטו אידען זאלען קומען אין הר הקדש וואס בירושלים דורך משיח צדקינ.**

און דאס איז די ערקלערונג פון די גוואלדיגע און אומפארגלייכבארע אופטרייסלונג, וואס אלע אידען זיינען אויפגעטרייסעלט געווארען היינטיגען זומער אין די טעג פון הכנה צו מתן תורה בעת די פאסירונגען אין ארץ ישראל, דאס איז געווען דער **לאנפאנג** פון די פארווירקליכונג פון דעם **יתקע בשופר גדול, אף דער באתדל"ע אן הכנות דער** פאטערליכען רוף וואס דער אויבערשטער האט גערופען **און דערגרייכט אלע** אידען **עס זאל זיין דער דבאר ביז צו די** אובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו **בעטענדיג, כביכול - אן די אידן זאלן פארטזעצן און אראפבריינגן דעם והשתחוו - [ביז]**⁵ **והשתחוו לה'** בהר הקדש בירושלים.

און אלו זכינו, וואלטען מיר זוכה זיין, וואלט טאקע גלייך ווען עס איז געווען דער שופר גדול די גרויסע אויפטרייסלונג און דער והשתחוו דער פארלירען זיך און די התעוררות – וואלט מען דאס גלייך אויסגענוצט עס זאל זיין **די השתחוואה להשם** בהר הקדש בירושלים, אידען זאלען זיך איבערגעבען צום אויבערשטען **מיט פולקאמענער יר"ש, און מקיים צו זיין זיינע מצוות,**

(4) כאן חסרה שורה בכת"ק, וב"י אידישע היים" נדפס: אפילו די וואָס זיינען אַ מאָמענט פריער געווען פאַרשטויסן פון קדושה, ביז ווייט אויף דער פאַרקערטער זייט, וועלן דורכגעפלאַטערט ווערן פון ג-טלעכן רוף און וועלן קומען צו דער מדרגה פון "והשתחוו לה'", פון פולשטענדיקער זעלבסט-פאַרלאַרנקייט און ביטול צום אויבערשטן.

(5) כאן יש תיבה שאיזה ברורה בכת"ק, ונשלם ע"פ הנחה בלתי מוגה.

עמוד ה

[?][?] וואלט טאקע גלייך געווארען דער בהר הקדש בירושלים **אויך פשוט** בגשמיות, אז אידען וועלען קומען מיט משיח צדקינע קיין ארץ ישראל.

ליידער אבער האבען מיר **נאך** נישט זוכה געווען און נישט אויסגענוצט **אד/די** התעוררות **צד אויף אראפבריינגן איר** [?][?] ⁶ **ביז אין המעשה הוא העיקר** פערשטארקען תורה און מצוות ביי אלע אידען, עס איז דאך אבער נישטא קיין פארפאלן, ווארט דער אויבערשטער איצט מען זאל אויסנוצען די התעוררות – כאטש זי איז איצט נישט ווי אין אנפאנג – אז פון והשתחו זאל ווערען **והשתחו להשם** בהר הקדש **בירושלים** צו פארטארקען תורה און מצוות ביי אלע אידען, און דער אויבערשטער וועט **דאן** גלייך **שיקען** משיח צדקינע **כלשון הרמב"ם (הל' תשובה ז, ה) ומיד הן נגאלין** – **גלייך שיקען** און ארויסנעמען יעדער איד פון גלות בחסד וברחמים און איהם פירען אין דער גאולה **האמתית** והשלימה דורך משיח צדקינע בקרוב ממש.

6) כאן הוסיף ע"י חץ כמה תיבות בכת"י ו"די אידישע היים" נדפס: אין דער קאָנקרעטער ווירקלעכקייט, זי פאָרוואַנדלען אין ראַקטישע מעשים – כי המעשה הוא העיקר.

סיכום

די נקודה אין קורצען פון דעם חלק פון דער שיחה קדושה איז, אז די פאסירונגען אין ארץ ישראל לעצטען זומער איז דאס געווען דער אנפאנג פון די פארווירקליכונג פון די נבואה פון ישעי הנביא וועגען דעם שופר גדול, וואס דער אויבערשטער האט געמאכט אז אלע אידען וואו עס איז נאר דא א איד אין דער וועלט זאל ער ווערען אויפגעטרייסעלט, דאן ווען אידען אין ארץ ישראל זיינען נישט איצט געדאכט געשטאנען אין א געפאר, און אידען זאלען דערהויבען און נתעורר ווערען דאן ווען אלע האבען געזען די נסים און חסדים פון דעם אויבערשטען, און דער פועל יוצא פון דעם זאל זיין אז אידען זאלען פון זייער זייט - זאלן די התעוררות און דערהויבונג וועלכע זיינען געקומען פון השם ארויסבריינגען אין זיך איבערגעבען מיט א טיפע איבערגעבענקייט צו דעם אויבערשטען און מקיים צו זיין זיינע מצוות,

און וואלטען מיר זוכה זיין און ווי געהעריג אויסגענוצט דעם מאמענט פון די אויפטרייסלונג און התעוררות צו פארשטארקען תורה און מצוות ביי אלע אידען, וואלט גלייך משיח געקומען און ארויסגענומען אלע אידען פון גלות, ליידער אבער האבען מיר נאך נישט זוכה געווען דערצו, ווארט יעצט דער אויבערשטער אז מען זאל נאך אין אצטיגען מאמענט אויסנוצען די העוררות און פארשטארקען די אפהיטונג פון תורה און מצוות, וועט זיך אויספירען אין גייסטיגען זין דער והשתחוו להשם בהר הקדש בירושלים, און עס וועט זיך אויך אויספירען אין פשוטען זין אז אידען וועלן קומען פון אויסגעלייזט ווערן פון גלות דורך משיח צדקיני און קומען קיין ארץ ישראל צום הר הקדש וואס אין ירושלים.

אין סך-הכל אנטפלעקט אונז דער רבי שליט"א אין דער היסטארישער שיחה קדושה אז מיט די פאסירונגען אין ארץ ישראל האט זיך אנגעפאנגען א נייע תקופה אין די צוגרייטונג פון אידען צו די גאולה דורך משיח צדקיני, און נישט געקוקט אויף דעם וואס עס איז נאך פאר די אתחלתא דגאולה, [ווייל ומפני חטאינו גלינו מארצינו, צוליב אונזערע זינד האט זיך אנגעפאנגען גלות און כל זמן מען איז נישט מתקן דעם ומפני חטאינו - די סיבה - איז נאך אלץ דא דער מסובב מיר זיינען/תחילה נכתב "זיינען מיר אין גלות], דאך זיינען מיר אריין אין א נייע תקופה וואס דער אויבערשטער האט פון זיין זייט גערופען און האט דערגרייכט און אויפגעטרייסעלט אלע אידען מיט דעם שופר גדול די גרויסע אויפטרייסלונג פון דער ג-טליכער רוף צו דער ג-טליכער נשמה וואס זי איז דא בא יעדער אידן אפילו בא די אובדים און בא די נדחים - וואס דאס איז פארגעקומען אין די טעג און אין צוזאמענהאנג מיט די פאסירונגען אין ארץ ישראל, און יעצט ווארט דער אויבערשטער אויף אונזער ענטפער אויף זיין רוף צו אונז, אז מיר זאלען פארשטיין וואס דאס באדייט און וואס דער אויבערשטער פארלאנגט פון אונז און דאס איז: זיך איבערצוגעבן צום אויבערשטען מיט א טיפע איבערגעבענקייט און פארשטארקען תורה און מצוות ביי זיך און ביי אלע אידען, און דער אויבערשטער וועט מאמענטאל שיקען משיח צדקיני און אונז ארויסנעמען פון גלות און פירען צו דער גאולה שלימה בקרוב ממש.

ס"ה

ועפ"ז יתיישבו הדיוקים דלעיל:

א) הדגשת המשנה שבעל המאמר "לפום צערא אגרא" הי' גר: מציאותו של גר - **גר שנתגייר וקיבל עליו תומ"צ** (אחיובו בכל התרי"ג מצות) נעשתה ע"י שקיבל על עצמו (כשנתגייר) צער שלא **נצטווה עליו ולא** נתחייב בו. ולכן מדגשת המשנה שבעל המאמר "לפום צערא אגרא" הי' גר - כי אף **שענך שצער** (סתם, שאינו קשור עם חיוב **כנ"ל בהידור מצוה וכו')** שייך גם אצל בן אברהם יצחק ויעקב - **הרי לפני שברג כל מציאותו קשה וכל התומ"צ שלו הם** בצער כזה, כנ"ל.

[ועוד נקודה בזה: **כל ענך** ה"צערא" באופן הנ"ל **לאמתתו** - הוא בעיקר ב"גר". כי בן ישראל, מכיון שכל בריאת האדם (**וכל הכוחות שלו**) היא רק לשמש את קונו - הרי הוא מחוייב **לצל את לשמש את קונו** בכל הכחותיו **שלו** (בעבודת ה')/סימן **בעיגול להשמיט תיבות אלן** ולעשות כל מה שביכלתו להגיע למדריגה הכי נעלית (וכמרז"ל "שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב"). **בפלא ולכן** גם כשמקבל על עצמו הידור מצוה וכיו"ב - אין זה **אמיתית** הענין ד"צערא" (שאינו קשור עם חיוב). **אמיתית ענך זה הוא רק משא"כ** בגר, **הרי עליו מצינו שאין עליו חיוב כלל** להתגייר.

אלא שאעפ"כ, **משנה ענך נאמר** זה ("לפום צערא אגרא") **במסי אבות השייכת סתם**, לכל ישראל לכל ישראל לפי שגם בן ישראל שמקבל עליו צער נוסף (בתומ"צ) שאינו מחוייב בו מעיקר הדין, ובפרט כשמקבל עליו ענין **שאינו לפי דיניו והיפך** טבעו **שנברא בו** ורגילותו, **ועד שמצד גודל הצער והקשה** (שינוי **היפך** טבעו **הרגילותו בריאתו**), **ה"ז הענך שמקבלה עליו הוא דבר חדשה** לגמרי - הרי **בנוגע** לענין זה הוא **דוגמת גר**].

ולהעיר מענין ד"הלל (דוקא) מחייב עניים" וכו' ולא שורת הדין - וכביאור אדמור הזקן בזה בהל' ת"ת שלו פ ס ..

ב) שייכותה של המשנה "לפום צערא אגרא" **לסיומה וחותרמה** של מסי אבות המדברת ב"מילי דחסידותא": קבלת צער **הקשה** כזה שאין בו חיוב כלל, ובפרט כשהצער **הקשה** הוא **אצל ענין חדש** לגמרי (ועד שהוא בדוגמת גר) - היא מעלה הכי גדולה ב"מילי דחסידותא" גופא.

ג) החידוש שב"לפום צערא אגרא": מכיון שה"צערא" (המדובר בהמשנה) הוא מה שאדם מקבל על עצמו מדעת עצמו, הוה אמנא שאין נותנים לו שכר עבור הצער והטורח רק כפי שיווי המלאכה, כיווד לשדה חבירו מדעת עצמו שאין נותנים לו עבור ההוצאה (והמלאכה) כי אם כפי שיעור השבח - **ועל זה ובא החידוש "לפום צערא אגרא"**: שנותנים לו שכר גם עבור הצער והטורח (אף שלא נצטווה בה).

ה

[ויש לומר, ששייכותה ^{1/2} המאמר "לפום צערא אגרא" לפס' אבות (מילוי דהסידותא) היא גם לפי שהנהגת זו (של הקב"ה) לחת שבר עבור טורה וצער זה, היא כפר מרה (א) וחסידות בדלקמן (סעיף 3)].

וא"ו... אלא שעדיין יש להקשות: הרי גם היורד לשרה חבירו מדעת עצמו, כשבעה"ב בלי דעת' דניחא לי', צריך לחת לו עבור כל ההוצאה (גם אם ההוצאה יחירה על השבח). ולפי זה הדרא קושיא לדוכתא: מכיון שניחא לי' לבעה"ב (הקב"ה) שיקבל האדם על עצמו גם ⁴² ~~לפניו~~ לפנים משורת הדין שלא נצטווה עליהם - מהו ההידוש ד"לפום צערא אגרא" [ועד שהו"ע של מרה חסידות (כנ"ל סוף מ"ה)]?

והביאור בזה:

כשאדם מקבל ~~על~~ צער (בתום"צ) שלא נחתיב בו, כמו היורד מצוה או הנהגה טובה וכו' ב"ב, ואח"כ (לאחר שנהג כן ג' פעמים) אינו מקיים כל צדו את ההידור שקיבל עליו - הרי אז, קבלתו את ה"צער" ⁴³ ~~הצד~~ מבלי להתנות "בלי נדר" היא כמו פשיעה, וה"הפסד" שנתקם בא ע"י פשיעתו ⁴⁴

[ועאכו"כ שכן הוא בגר שנתגייר ואח"כ אינו מקיים את המצוות כדכתיב. דמכיון ש"קשים גרים לישראל כספחה" לפי שאין בקיאות בדקדוקי מצוות וישראל למדין ממעשיהם", ⁴⁵ ~~ואם יבין צדקה והזאתו על כן~~ - "גר שבא להתגייר אוטריס לו מה ראית שבאה להתגייר בו" דאי פריש נפרוש בו" - ⁴⁶ ~~היה כעצמו נתגייר ולא חשש~~ ⁴⁷ ~~לה"קושיא~~ ⁴⁸ ~~בפניו להגיש~~ ואח"כ בפועל אינו מקיים המצוות ~~בדקדוקיהן~~ - הוי זה כ"פשיעה"]

ולכן לולא ההידוש ד"לפום צערא אגרא", היה אמינא, שאין נותנים לו שכר על ה"צער" שקיבל - כמו פועל שקיבל עליו להעביר חביות ממקום למקום ונשברו בפשיעתו, ~~לפניו שנגר בדרך רעוע ונתקל~~, שמצד הדין אין בעה"ב ש נותן לו שכר פעולתו [ואדרבה: על הפועל לשלם את דמי החסות], ⁴⁹ ~~אגרא~~ ⁵⁰ ~~צערא~~ ⁵¹ ~~לפום צערא~~, שגם היכא שע"י הצער שקיבל על עצמו נגרם הפסד לבעה"ב (הקב"ה), מ"מ נותנים לו שכר פעולתו. וכמו המעביר חביות ונשברו בפשיעתו (אם אין לו מה יאכל) "מצוה היא לעשות לו לפנים משורת הדין וליתן לו שכרו". ⁵²

x

[ויש לומר, ששייכותו של המאמר "לפום צערא אגרא" למס' אבות (מילי דחסידותא) היא גם לפי שהנהגה זו (של הקב"ה) לתת שכר עבור טורח וצער זה, היא מצד מדת ומילי דחסידותא דלמעלה כביכול כדלקמן (סעיף ז').]

וא"ו. אלא שעדיין יש להקשות: הרי גם היורד לשדה חבירו מדעת עצמו, שבעה"ב גלי דעתו דניחא לי, צריך לתת לו עבור כל ההוצאה (גם אם ההוצאה יתירה על השבח). ולפ"ז והדרא קושיא לדוכתא: מכיון שניחא לי לבעה"ב (הקב"ה) שיקבל האדם על עצמו גם הענינים דלפניו משורת הדין שלא נצטוו עליהם – מהו החידוש ד"לפום צערא אגרא" [ועד שהו"ע של מדת חסידות (כנ"ל סוף ס"ה)]?

והביאור בזה:

כשאדם מקבל ע"עליו צער (בתומ"צ) שלא נתחייב בו, כמו הידור מצוה או הנהגה טובה וכיו"ב, ואח"כ (לאחר שנהג כן ג' פעמים) אינו מקיים דצבצי את ההידור שקיבל עליו, – הרי אז, קבלתו ע"ע את ה"צער" [צאפן דה, מבלי להתנות "בלי נדר"] היא כמו פשיעה, וה"הפסד" שנגרם ובה ע"י פשיעתו

[ועאכו"כ שכן הוא בגר שנתגייר ואח"כ אינו מקיים את המצוות כדבעי. דמכיון ש"קשים גרים לישראל כספחת" "לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצוות וישראל למדין ממעשיהם", וע"פ זה דין שצריך להזהירו אותו על כך – "גר שבא להתגייר אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר כו' דאי פריש נפרוש כו" – הרב נמצא דכאשר ובכ"ז נתגייר ולא חשש לה"קושיא שיכול להגרם ע"י" לה"מה ראית" ואח"כ בפועל אינו מקיים המצוות בכל ודקדוקיהם – הוי זה כ"פשיעה"],

ולכן לולא החידוש ד"לפום צערא אגרא", הוה אמינא, שאין נותנים לו שכר על ה"צער" שקיבל – כמו פועל שקיבל עליו להעביר חביות ממקום למקום ונשברו בפשיעתו, (כגון שהלך בדרך רעוע ונתקל), שמצד הדין אין בעה"ב נותן לו שכר פעולתו [ואדרבה: על הפועל לשלם את דמי החביות],

ועל זהו צא החידוש "לפום צערא אגרא", שגם היכא שע"י הצער שקיבל על עצמו נגרם הפסד לבעה"ב (הקב"ה), מ"מ נותנים לו שכר פעולתו. וכמו המעביר חביות ונשברו בפשיעתו (ש"אם אין לו מה יאכל) "מצוה היא לעשות לו לפניו משורת הדין וליתן לו שכרו".

ס"א

בקשר מיטן איצטיקן מצב בעולם, אז מלכיות מתגרות (זו בזו אלו באלו)

[הקיף את התיבות "זו בזו אלו באלו" בעיגול וכתב:] **לברך בשינוי נוס' שבב"ר**

ובפרט אין שנים און אין חדשים ושבעות הכי אחרונות - וואס דאס גייט באופן מבהיל, ובמדה פידועה האט זיך איז דאס אויך אריינגעדונגען צווישן אידן, ר"ל

[וואס אע"פ אז אַז דער סימן פון מלכיות מתגרות זיך איז איינער פון די סימנים אויף ביאת המשיח*] - האט מען שוין אבער (לכאורה) יוצא געווען לכל הדיעות אין אלע סימנים אויף ביאת משיח, אפילו אויך אין דעם סימן פון מלכיות מתגרות, ואעפ"כ - גייט אויך איצטער דער מלכיות מתגרות בכיוון בלתי רצוי]

ובפרט אז בזמנים האחרונים ווערט אויך פארשפרייט באופן מבהיל דער היפך פון אהבת ישראל ושלוש ואחדות בין ישראל -

אזי בהתאם צו דעם נייעם מצב וואס איז צוגעקומען בעולם (וואס איז ביז איצטער ניט געווען*), דארפן אידן צוגעבן אַז ענץ בעבודתם - ובמיוחד : א הוספה אין בקשה להקב"ה, ד.ה. - א הוספה בתפלה (במקום שאין בו איסור הפסק). און אין תפלת גופא - א הוספה וואס איז פארבונדן (א) מיט [תחילה נכתב "מיט (א)"] ותיקן כנ"ל] אהבת ישראל, וואס האט אויך א קשר מיוחד מיט עקבתא דמשיחא און מיט פארענדיקן דעם גלות וואס איז געקומען צוליב דעם היפך פון אהבת ישראל. און (ב) מיט ענין המנוחה בכלל [בלשון הרמב"ם] (בנוגע צו דער מצב המנוחה דלע"ל) - "לא מלחמה ולא קנאה ותחרות", היפך פון מלכיות מתגרות זו בזו, און היפך פון העדר האחדות והשלום בין ישראל.

און דורך דעם וואס ס'קומט צו, די הוספה בתפלה בדיבור פון א אידן אין די צוויי ענינים, וועט עס זיכער אויפטאן פעולתה - כידוע אז אין דיבור טוב אליין פון א אידן ועאכו"כ דיבור בתורה ותפלה, איז "קלין דאורייתא וצלחת דאלין סלקין לעילא בקעין רקיעין כו". ובפרט אז פון דעם מחשבה ודיבור טובה ווערט "מצרפה למעשה", און ער פירט זיך אזוי בפועל.

ד.ה. אין אנדערע ווערטער : בשעת ס'אי דא א בלבול בעולם און מלכיות מתגרות זי"ז, קען א איד זיכער אויפטאן אין דעם (אבער ניט דורך לייענען די "פייפערס" בכדי וויסן וואס עס טוט זיך אין וועלט, וויאזוי זיין ידיעה בזה איז סיי-ווי גארניט משנה, נאר די ווער איז (ניט פטר'נדיק צייט ללא כל תועלת כלל אויף ידיעת הפנ"טים, ואפילו דעם כלליות המצב) - צו מוסיף זיין בתפלה בתורה [תחילה נכתב "בתורה תפלה" ותיקן כנ"ל] וגמ"ח וואס דעמולט איז "כאילו פדאני לי ולבני מבין האומות", ובמלא פועלט עס אויך אז די אומות פירן זיך דעמולט [תחילה נכתב "פירן זיך דעמולט די אומות" ותיקן כנ"ל] אויף כדבעי, אג"ל ובלשון הידוע אנשטאט דער אז דער "לי" - ניצוץ אלקי שבהם איז בגלות ושבי כביכול "בין האומות", ווערט דאס פדאני נגאל ונפדה, און די אומות זיינען מרגיש בגלוי ווי דער ניצוץ איז ניט "בין האומות", נאר על האומות, במילא פירן זיי דורך תפקידם -

(*)

(*) ראה סוטה . . אין לך יום . .

י'קמדו ויום הרע צאנכט'ז,
 ב. דערפאר איז מען א'לעזר מציע - או בהתאם צו דער מצב שנשחנה בעולם ובין ישראל, ואין אסילן די וואס ווינען ניט מתפלל ליום נוסח האריו'ל, מוסיף ויין בחפלהם (בסקוט שאין בו א'לעזר המסק), ניט קוקנדיק אויף ויער הנחנה עד עתה - בחתול התפלה און בסוף התפלה - אן ענין מארבונדן מיט אהבת ישראל, און מיט כללות ענין הפנוחה, אא"כ באמת איז דאס ניט קיין הוספה חידוש, וייל דאס איז שוין דא בחפלה ליום נוסח הרמב"ם, אחרונים וכו', נוסח האריו'ל ונוסח אדו"ו וכו' (ברלקסן):

(א) בהקדמה לתפלה: פאר "מה טובו", ואל יעדערער מוסיף ויין, ואגו "הריני ספקד עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך".

ווי עס שטייט אין כתבי האריו'ל: (א'לעזר מציע) מאיזה סיבה איז דאס ניט ביי אלעמען נחשב נעווארן), און דער אלטער רבי האט עס אריינגעשטעלט בסידוריו השוה לכל נפש! אסילו פאר אוא וואס "לא ידע מאי קאמר" בכל עניני התורה (א'ע"ס וואס כמה מכוונות האריו'ל האט ער ניט אריינגעשטעלט בסידוריו),

(ב) בסוף התפלה: לאתרי די דריי פסקים א"ל תירא גו"י¹², "עצו עצה גו"י¹⁰", "עד וקנה גו"י¹⁴", וואס מ'אגט נאך "עלינו¹⁵" (כברוך סידורים ככולם) ~~אויך אין א'לעזר מציע~~ ~~סידור האריו'ל¹⁵~~.

- וואס די פסקים ווינען אויך פארבונדן מיט ביטול כל הגזירות, ווי עס שטייט אין מדרש¹⁸ (וואס דאס איז דער מקור אויף אמירת ג' פסקים אלו בסוף התפלה) או בשעת ס'א"ז געווען גזירת הפסח און "ראה מרדכי שלשה תינות... כיון שהגיע מרדכי אצל התינות שא"ל לאתר מהם מסוק לי פסקוק א"ל אל תירא מפחד... פתח השני ואמר... עצו עצה... פתח השלישי ואמר ועד וקנה... כיון ששמע מרדכי כך שחק והי' שמח שמחה גדולה, אמר לו הפסח מה הוא זאת השמחה... אמר (מרדכי) על בשורות טובות שבשרוני שלא אפחד מן העצה הרעה שיעצת עלינו" - ~~אויך מרדכי איז געווען ויכער או דורך דעם "מפי עוללים ויונקים¹⁷ איז די גזירה שוין בטל נעווארן -~~

איז לאהרי די פסקים ואל מען מוסיף ויין ואגו ~~מסוקים¹⁸~~ ^{PK3}: "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך" (וואס איז פארבונדן מיט מנוחה והתיישבות ושלום).

ווי עס שטייט אין סדר הפלות כל השנה להרמב"ם (וואס ער האט אריינגעשטעלט בספרו יד החוקה¹⁹, "הלכות הלכות²⁰ איז דאס א הלכה מספקת), און אין ב'ח²¹ וס'²², און אין דער החוקה²³, אא"כ דעם וואס עס שטייט אין סידור האריו'ל און אין אלטער רבי איז דאס מוסיף בסידוריו²⁴ (אויך דעם וואס עס שטייט אין סידור האריו'ל און אין ²⁵ ~~אויך דעם וואס עס שטייט אין סידור האריו'ל און אין~~

"ועמדו זרים ורעו צאנכם".

ס"ב

דערפאר איז מען **אצטער מציע כנ"ל** – אז בהתאם צו דער מצב שנשתנה בעולם ובין ישראל, זאלן **אויך** אפילו די וואס זיינען ניט מתפלל לויט נוסח האריז"ל, מוסיף זיין בתפלתם (במקום שאין בו **איסור** הפסק), ניט קוקנדיק אויף זייער הנהגה עד עתה – בתחלת התפלה און בסוף התפלה – אן ענין פארבונדן מיט אהבת ישראל, און מיט כללות ענין המנוחה, **ואם און** באמת איז דאס ניט קיין הוספת חידוש, ווייל דאס איז שוין דא בתפלה לויט נוסח הרמב"ם, אחרונים וכו', נוסח האריז"ל ונוסח אדה"ז וכו' (כדלקמן):

(א) בהקדמה לתפלה: פאר "מה טובו", זאל יעדערער מוסיף זיין, זאגן "הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך".

ווי עס שטייט אין כתבי האריז"ל (**אבער וואס** מאיזה סיבה איז דאס ניט ביי אלעמען נתקבל געווארן), און דער אלטער רבי האט עס אריינגעשטעלט בסיודו השווה לכל נפש אפילו פאר אזא וואס "לא ידע מאי קאמר" בכל עניני התורה (אע"פ וואס כמה מכוונות האריז"ל האט ער ניט אריינגעשטעלט בסיודו).

(ב) בסוף התפלה: לאחרי די דריי פסוקים "אל תירא גוי", "עוצו עצה גוי", "ועד זקנה גוי", וואס מ'זאגט נאך "עלינו" (כברוב סידורים ככולם) **אויך אין א חלק פון סידורי האריז"ל**.

– וואס די פסוקים זיינען אויך פארבונדן מיט ביטול כל הגזירות, ווי עס שטייט אין מדרש (וואס דאס איז דער מקור אויף אמירת ג' פסוקים אלו בסוף התפלה) אז בשעת ס'איז געווען גזירת המן איז "ראה מרדכי שלשה תיקונות . . . כיון שהגיע מרדכי אצל התינוקות שאל לאחד מהם פסוק לי פסוקיך א"ל אל תירא מפחד . . . פתח השני ואמר . . . עוצו עצה . . . פתח השלישי ואמר ועד זקנה . . . כיון ששמע מרדכי כך שחק והי' שמח שמחה גדולה, אמר לו המן מה היא זאת השמחה . . . אמר (מרדכי) על בשורות טובות שבשרוני שלא אפחד מן העצה הרעה שיעצת עלינו" – **און מרדכי איז געווען זיכער אז דורך דעם "מפי עוללים ויונקים" איז די גזירה שוין בטל געווארן** –

איז לאחרי די פסוקים זאל מען מוסיף זיין זאגן **און דעם פסוק**: "אך צדיקים יודי לשמך ישבו ישרים את פניך" (וואס איז פארבונדן מיט מנוחה והתיישבות ושלום).

ווי עס שטייט אין סדר תפלות כל השנה להרמב"ם (וואס ער האט אריינגעשטעלט **דעם סדר** בספרו יד החזקה, "הלכות הלכות") - דאס איז **תחילה נכתב "איז דאס" ותיקן כנ"ל** א הלכה **פסקה**, און אין ב"ח וט"ז, און אויך דער אלטער רבי איז דאס מוסיף בסיודו (**אויך דעם וואס ווי עס** שטייט **אויך** אין סידור האריז"ל און אין

אנדערע סידורים בשם פון רש"ל 249 (ר' שלמה לוריא); "וכתב רש"ל שצ"ל מסוק זה" (אך צדיקים גו'"). און ווי ער זאגט אין "שער הכולל" אז "גם בסדור הארז"ל ולקווא (סידור הארז"ל לר' שבתי מרשקוב) הובא זה בשם הרש"ל". און ער איז מסביר: "מה שהודיע לנו דער אלטער שווא מהרש"ל הוא מחמת שבפני' לודי' אין כמה סידורי' 433 לא נמצא דומר זה המסוק". ודעם און דער אלטער רבי האט געוואוסט אז עס שטייט ניט אין פרע"ה אפגע-
 האט ער דאס אריינגעשטעלט בסידורו השווה לכל נפש.
 אך אנוי שטייט אויך נאז מ'ואל ואגן "אך צדיקים" בסוף התפלה אין סידור רש"ל.
 שיש בל' חכמה, נוסף למלאכה רבה. וידוע אז מחבר סידור א ווערט אנגענומען אלס פוסק אחרון אין דעם חוג אידן יראים ושלמים וייגען געגאנגען מיט ד' שיטה פון 'תורה דרך ארץ'.
 ודעם ווי האבן אנגענומען סידור זה.
 דער קשר פון דעם מסוק (אך צדיקים יודו לשבח ישבו ישרים את מנין") מיט התפלה, און מען מסביר 27, או אין מס' ברכות 28 דערנט מען אפ פון דעם מסוק או "התפלל צריך לשתות שעה אחת אחר התפלה" ווי צו חסידי'ם הראשונים - האבן געזאגט.
 "שגמר אך צדיקים יודו לשבח" - דער פון עבודת התפלה - והדר ישבו ישרים את מנין" 29 - א התיישבות און א התבוננות וברומא געשע-יעקב-לשם כשלוה"א 30 - א שעה נאך ד' התפלה.
 ועמ' אנשר דומר אז דער מסוק האט אויך א קשר מיוחד מיטן איצטיקן מצב העולם - אז אנשטאט מלכות מהגרות וכו' אין הי"ק האבת ישראל צווישן אידן זאל ויין א מצב פון מנוחה והתיישבות בעולם, ביז מנוחה שלימה (ווי ס'איז שייך בזמן הגלות). "ישבו ישרים", אידן ויצן בשלוה, קען בא ווי ויין "אך צדיקים" - ועמך כולם צדיקים" 31 - וידו לשבח". עבודת התפלה, וועלכע דארף ויין אן מחשבות המבלבלות, עאכריכ מחשבות המאונות, און דורך דעם וואס מ'איז מוסיף בעבודת התפלה - ווערט עס א חנה קרובה צו ד' נאולה האמיתית והשלמה, ווייל עס פראש און פון התפלה - במקום קרבות תקנות, או מ'ואל ענין מקריב ויין קרבות בעצמם אין אן אופן פון מצוות רצוני' 32, וואס דעמולט וועט אויך ויין "ישבו ישרים את מנין" - בשעת צדק'י' לרגל בביהמ"ק - יראה כל וכוך אל מני אידן ה" 34.
 ג. "נהרא נהרא ומשי" 35, און ישעיה חוג' אידן האט ויין נוסח התפלה געבן לכאורה ניש קיין ארש צו מוסיף ויין יצע ענינים בהתפלה.
 וידוע די הוראה פון כ"ק מו"ה אדמו"ר צו וינע שלוחים וואס ויינען געמארן צווישן אחינו הספרדים אין מרוקו און טוניס וכו"ב אויף דארטן לערנען תורה בכלל ותורת החסידות

אנדערע סידורים) בשם פון רש"ל (ר' שלמה לוריא): "וכתב רש"ל שצ"ל פסוק זה" ("אך צדיקים גו'"). און ווי ער זאגט אין "שער הכולל" אז "גם בסדור הארז"ל ולקווא (סידור הארז"ל לר' שבתי מרשקוב) הובא זה בשם הרש"ל". און ער איז מסביר: "מה שהודיע לנו דער אלטער רב" (דער אלטער רב) מקורו שהוא מהרש"ל הוא מחמת

שבפע"ח (ועד"ה אין כמה סידורי האר"י) לא נמצא לומר זה הפסוק" ואע"פ אז דער אלטער רבי האט געוואוסט אז עס שטייט ניט אין פרע"ח ~~כמה סידורי האר"י~~ – האט ער דאס אריינגעשטעלט בסידורו השווה לכל נפש.

און אזוי שטייט אויך (אז מ'זאל זאגן "אך צדיקים גוי' בסוף התפלה) אין סידור בעדלהיים, שיש בהו חכמה, נוסף למלאכה רבה. וידוע אז ~~מחבר~~ סידור זה ווערט אנגענומען אלס פוסק אחרון אין דעם חוג אידן יראים ושלמים ~~האט~~ **וועלכע** זיינען געגאנגען מיט דיער שיטה פון "תורה ודרך ארץ", ~~האט~~ זיי האבן אנגענומען סידור זה.

דער קשר פון דעם פסוק ("אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך") מיט תפלה, איז מען מסביר, אז אין מס' ברכות לערנט מען אפ פון דעם פסוק אז "המתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר תפלתו" ~~והגד"ה חסידים הראשונים~~ ~~האבן~~ ~~געזאגט~~, "שנאמר אך צדיקין יודי לשמך – דער ענין פון עבודת התפלה – והדר ישבו ישרים את פניך" – א התיישבות און א התבוננות [בדוגמא "ביקש וישב יעקב - לישב בשלוה" - א שעה*] - נאך דיער תפלה.

ועפ"ז אפשר לומר אז דער פסוק האט אויך א קשר מיוחד מיטן איצטיקן מצב העולם – א אנשטאט מלכיות מתגרות זב"ז אין היפך אהבת ישראל צווישן אידן זאל זיין א מצב פון מנוחה והתיישבות בעולם, ביז מנוחה שלימה (ווי ס'איז שייך בזמן הגלות), "ישבו ישרים", אידן זיצן בשלוה, קען בא זיי זיין "אך צדיקים – יועמד כולם צדיקים" – יודו לשמך", עבודת התפלה, וועלכע דארף זיין אן* מחשבות המבלבלות, עאכו"כ מחשבות המדאיגות.

און דורך דעם וואס מ'איז מוסיף בעבודת התפלה וואס במקום קרבנות תקנום [העביר את התיבות "במקום קרבנות תקנום" לכאן] – ווערט עס אויך א הכנה קרובה צו דיער גאולה האמיתית והשלימה. ~~והיגל לכל לראש~~ ~~איז~~ ~~ענין~~ ~~התפלה~~ [העביר את תיבת "איז" לכאן] אז מ'זאל קענען מקריב זיין קרבנות בעצמם ממש אין אן אופן פון "מצוות רצונך". וואס דעמולט וועט אויך זיין **כפשוטו** "ישבו ישרים את פניך – בשעת די בעלי לרגל בביהמ"ק **מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו***" – "יראה כל זכורך אל פני ה' אדון ה'".

ס"ג

די שאלה וידוע אז "נהרא נהרא ופשטי" און יעדער פארשידענע חוגי אידן האט זיין האבן זייער נוסח התפלה** האט לכאורה ניט קיין ארט איז מה ענין צו מוסיף זיין ענין ענינים בהתפלה. מנוסח אחר?

[ידוע די הוראה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר צו זיינע שלוחים וואס זיינען געפארן צו און צווישן אחינו הספרדים אין מרוקו און טונים וכיו"ב לאחרי מצוקות המלחמה השני' אויף דארטן נאכמער מפיץ זיין דעם לערנען תורה בכלל ותורת החסידות

(* להעיר מפסחים . . שתמידים הקרבנות שעה אחת.

(* שו"ע או"ח ס . . וסו . .

(*

(** ראה פע"ח . . לקו"א להה"מ . . שער הכולל . .

במיוחד, או ויי ואלן ויך טאקס מתעסק ויין אין הפצת היהדות והפצת התורה והפצת המעונות, אבער מ'אל געט אנדירן אין 'מנהג אבותינו כד'עג' 38 אין יענע קהלות קדושות בנוגע וייער נוסח התפלה, מנתנים וכו' (מס' אה' די וואס האבן אליין געוואלט דערנאך משנה ויין).

במס' שידוע דער מנהג התפלה פון 'חוש אסור מן התורה' (כ'ענע דער פתגם וואס דער חכם סוטר האט מס'ען געווען). מס' אה' פאנארה-קיי-אג' גיט-ג' מוס'ף ויין אן ענין חדש בתפלה - SIN

אין: (א) כמה דברים אמורים אז מ'אל גיט צוגעבן קיינע ענינים חדשים בעניני קדושה (תפלה כו') וענן ס'אין גיט צוגעקומען קיינע ענינים חדשים בצד דלע'ו: בשעת אבער ס'איינע צוגעקומען נייע גיט גוטע ענינים וועלכע ווינען פריער גיט געווען - דארף מען צוגעבן אין צד הקדושה כבדי באווארענען דעם ענין שחומן גרמא. כבוד'ר - מצד דעם מצב שחומן גרמא - דער צוגעקומענער בלכול בעולם כו' - ווערט עס אן ענין שחומן גרמא פאר אלע אידן (גיט קוקנדיק אויף נוסח התפלה) צו מוס'ף ויין במיוחד די צוויי ענינים וועגן אהבת ישראל און מנוחה בכלל.

לדוגמא: בדורות שלפנ'ו האט מען גיט אנגעוויבן דעם טאג מיט ליינענע א "מיסער" צו וויסן וואס עס טוט ויך אויף "וואל סטריט". נאר סדר התם איז געווען ע"פ שו"ע: מביהכנס' לביתמ'ר און דערנאך אבילת פת שחרית און דערנאך איז מענטש געגאנגען אין עסק. משא"כ היינט ידע אינט בנמש' או סדר זה איז לאו דוקא. און נאך פארן דאוונען קען מען עפענען א "מיסער", אדער קלינגען אויסן טעלעפאן בקשר מיט אן ענין פון "ביונעס". וכדו"ב הרבה.

במילא אז ס'איז צוגעקומען 'חוש' בצד שכנגד, דארף מען צוגעבן אין צד הקדושה ועוד עטק'ר (ב'א) די אמירה בתפלה וועגן אהבת ישראל (בתחלת התפלה) און 'אך צדיקים' (בסוף התפלה) איז גיט קיין ענין חדש: וועגן 'אך צדיקים' שטייט שוין אין רמב"ם. כ"ה. ס"ו.

סידור האריו"ל בשם הרש"ל, וסידור אדה"ו, סידור רעליהיים, ובכמה סידורים (כנ"ל). במילא ווערט די טאלה לאידך גיסא: וויבאלד אז עס שטייט אין די אלע ערטער אז מ'אל וואגן 'אך צדיקים' בסוף התפלה - פארוואס האט מען עס ב"ח איצטער גיט געזאגט!

און וועגן אהבת ישראל שטייט אין סידורי האריו"ל וכתבי האריו"ל, מגן אברהם, סידור אדה"ו ועוד.

ובמס' או דער אלטער רבי האט געזאגט בנוגע הסידות בכלל'ג (עד'ו) בנוגע נוסח התפלה שלו כו'). אז דאס איז גיט אן ענין פאר א חוג מסויים בא אידן, נאך ס'דארף און ס'וועט טוף

במיוחד, אז זיי זאלן **העפלען און זיך/תחילה מחק את תיבת "זיך" ואח"כ ביטל המחיקה/** שאקע מתעסק זיין אין הפצת היהדות והפצת התורה והפצת המעינות, אבער מיזאל **ניט** אנרירן אין "מנהג אבותינו בידינו" אין יענע קהלות קדושות בנוגע זייער נוסח התפלה, מנהגים וכו' (פיינדן אט **אחוץ** די וואס האבן אליין געוואלט דערנאך משנה זיין),

ועוד ובפרט שידוע דער גודל הזהירות פון (פידוע **לויט** דעם פתגם וואס דער חתם סופר האט ממליץ געווען **געזאגט אז** "חדש אסור מן התורה" **להעביר תיבת אלו לכאן**), במילא האט לכאורה קיין ארט נייט צו **ועפ"ז פארוואס זאל מען מוסיף זיין אן ענין חדש בתפלה – איז אבער**

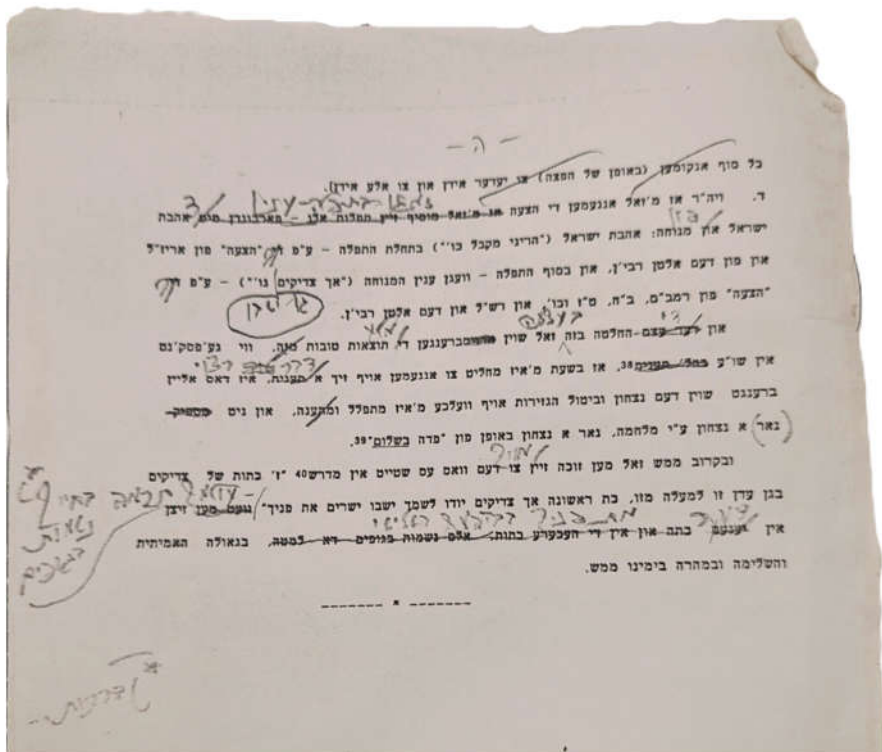
איז - (א) במה דברים אמורים אז מיזאל נייט צוגעבן קיינע ענינים חדשים בעניני קדושה (תפלה כו') ווען ס'איז נייט צוגעקומען קיינע ענינים חדשים בצד דלעוויז, בשעת אבער ס'זיינען צוגעקומען נייע ניט גוטע ענינים וועלכע זיינען פריער נייט געווען - דארף מען צוגעבן אין צד הקדושה בכדי באווארענען דעם ענין שהזמן גרמא. בנדו"ד - מצד דעם מצב שהזמן גרמא - דער צוגעקומענער בלבול בעולם כו' - ווערט עס אן ענין שהזמן גרמא פאר אלע אידן (ניט קוקנדיק אויף נוסח תפלתם) צו מוסיף זיין במיוחד די צוויי ענינים וועגן אהבת ישראל און מנוחה בכלל.

לדוגמא. בדורות שלפני"ז האט מען נייט אנגעהויבן דעם טאג מיט ליינענען א "פייפער" צו וויסן וואס עס טוט זיך אויף וואָל סטריט", נאר סדר היום איז געווען ע"פ שו"ע. מביהכנס"ס לביהמ"ד און דערנאך אכילת פת שחרית און דערנאך אין מען געגאנגען אין עסק. משא"כ היינט ידע אינש בנפשי אז סדר זה איז לאו דוקא, און נאך פארן דאוונען קען מען עפענען א "פייפער", אדער קלינגען אויפן טעלעפאן בקשר מיט אן ענין פון "ביזנעס". וכיו"ב הרבה. במילא אז ס'איז צוגעקומען "חדש" בצד שכנגד, דארף מען צוגעבן אין צד הקדושה.

ועוד ועיקר (ב). די אמירה בתפלה וועגן אהבת ישראל (בתחלת התפלה) און **אמירת** "אך צדיקים גו'" (בסוף התפלה) איז נייט קיין ענין חדש: וועגן (א) **אמירת** "אך צדיקים" שטייט שוין אין רמב"ם, ב"ח, ט"ז, סידור האריז"ל בשם הרש"ל, וסידור אדה"ז, (סידור רעדלעיים), **סימן בעיגול להשמיט** ובכמה סידורים (כנ"ל). במילא ווערט די שאלה לאידך גיסא. וויבאלד אז עס שטייט אין די אלע ערטער אז מיזאל זאגן "אך צדיקים" בסוף התפלה - פארוואס האט מען עס ביז איצטער נייט **געזאגט**!:

און (ב) וועגן אהבת ישראל שטייט אין סידורי האריז"ל וכתבי האריז"ל, מגן אברהם, סידור אדה"ז ועוד.

[ובפרט אז דער אלטער רבי האט געזאגט בנוגע חסידות בכלל (ועד"ז בנוגע נוסח התפלה של כו'), אז דאס איז נייט אן ענין פאר א חוג מסויים בא אידן, נאר ס'דארף און ס'וועט פון

כל סוף אנקומען (באופן של הפצה) צו יעדער אידן און צו אלע אידן.

ס"ד

ויה"ר אז מיזאל אננעמען די הצעה אז מיזאל מוסיף זיין תפלות אל- פארבונדן
צו זאגן - בתפלה - ענין דאהבת ישראל און פון מנוחה: אהבת ישראל ("הריני
מקבל כו") בתחלת התפלה - ע"פ דיער "הצעה" פון אריז"ל און פון דעם אלטן
רביין, און בסוף התפלה - וועגן ענין המנוחה ("אך צדיקים גוי") - ע"פ
דיער "הצעה" פון רמב"ם, ב"ח, ס"ו וכו', און רש"י און דעם אלטן רביין.
און דער-צום-החלטה בזה זאל שוין ארודברענגען די תוצאות טובות מזה, ווי בע'סק'נס
אין ש"ר'ס פון 1870, אז בשעת מ'איז מחליט צו אננעמען אויף זיך א תענית, איז דאס אליין
ברענגט שוין דעם נצחון וביטול הגזירות אויף וועלכע מ'איז מתפלל ומתענה, און ניט פספיק-
(נאר) א נצחון ע"י מלחמה, נאר א נצחון באופן פון "פדה בשלום".
ובקרוב ממש זאל מען זוכה זיין צו דעם וואס עס שטייט אין מדרש 40 "ז' כחות של צדיקים
בגן עדן זו למעלה מו, כת ראשונה אך צדיקים יודו לשמן ישבו ישרים את פניך - וצום-פון זיין
אין יענעם כתם און אין די העכערע כתות, אלס-נשמות-בגופים-דא-בטעם, בנאולה האמיתית
והשלימה ובמהרה בימינו ממש.

און דער-צום-די החלטה בזה בעצמה זאל שוין ארודברענגען די אלע תוצאות
טובות מזה, ווי ג'פסקינט אין שו"ע בהל-תענית, אז בשעת מ'איז מחליט צו
אננעמען אויף זיך א תענית דבר טוב רצוי איז דאס אליין ברענגט שוין דעם נצחון
וביטול הגזירות אויף וועלכע מ'איז מתפלל ומתענה, און ניט פספיק (נאר) א נצחון
ע"י מלחמה, נאר א נצחון באופן פון "פדה בשלום".

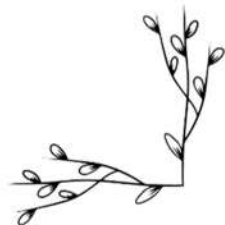
ובקרוב ממש זאל מען זוכה זיין אויך צו דעם וואס עס שטייט אין מדרש "ז'
כתות של צדיקים בגן עדן זו למעלה מזו, כת ראשונה אך צדיקים יודו לשמן ישבו
ישרים את פניך" וועט-מען - עולמן תראה בחיין* נשמות בגופים זיין אין יענעם
כתה און אין די העכערע כתות, אלס-נשמות-בגופים-דא-למטה, דער את פניך
בביהמ"ק השלישי בגאולה האמיתית והשלימה ובמהרה בימינו ממש.

(* ברכות ...)

שער

הכת"ק

מענות קודש בקשר לשיחות

א

לאחר ש"פ בלק, י"ד תמוז ה'תשכ"ו

מענה לשאלת המניחים (בקשר לשיחה הא' דהתוועדות י"ב תמוז):

בשאלתם כתבו: " [.] כמו שבענין של היפך הטוב, מבואר באגה"ק שאין הניזק צריך לכעוס על המזיק לפי שגם מבלעדי המזיק היתה מגיעה לו ההיזק לפי שכבר נגזר עליו מן השמים (ואף שבנוגע להמוזק, מכיון שהוא בעל בחירה, מתחייב הוא על רוע בחירתו, אי"ז נוגע להניזק, מכיון שכבר נגזר עליו והרבה שלוחים למקום. ובמילא אין שייך שיכעוס עליו, כיון שגם בלי המזיק הי' בא עליו ההיזק). הרי לכאורה, אותו הדבר הוא גם בנוגע לקבלת דבר טוב, דאף שבנוגע פלוני, מכיון שהוא בעל בחירה, יהי' לו שכר מן השמים על טוב בחירתו, אבל מה זה נוגע למקבל הטוב, אשר הוא יצטרך להודות לו, כיון שהי' נשפע לו הטובה גם מבלעדי פלוני?".

כ"ק אדמו"ר ציין כוכבית בסיום שאלתם, וכתב בסוף העמוד:

* קושיא מאגה"ק לדרמ"צ ואינו שייך להקשונ[ת ב]זה בהשיחה. - [י"ל לפום ריהטא, עפמש"כ באגה"ק שם דהמזיק נתחייב בדיני אדם כו' על רוע בחירתו, דמזה מובן, שע[א]כו"כ כן הוא בנוגע לשכר על טוב בחירתו, ומרובה מדה טובה כו'. ומובן - שלחייבו (ולענשו) בדיני אדם - מוטל על "שופטים (ושוטרים)" משא"כ, ופשיטא דלא על הניזק הנוגע בדבר ויחס לבבו (ושאני דין גואל הדם), משא"כ בנוגע לשכר וטובה. ואולי בכלל יש לחלק בין היזק ש"על הניזק כבר נגזר", משא"כ בטוב שבעל בחירה יכול להוסיף - עיין בתוס' ב"ק שם. ובדרמ"צ "כי אין כו' בחירה כלל להשפיע כך או כך כו' ומ"ש כו' טיבותא כו' היינו כי כו' הוא בעל בחירה"]

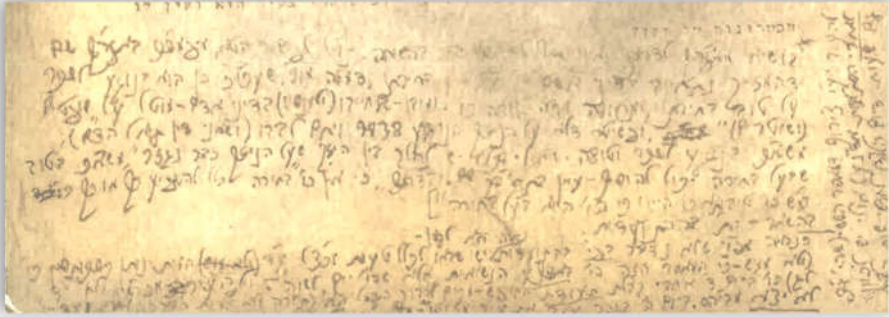
בהשאר - נת' בהתוועדות.

[תוכן המענה נכלל בלקו"ש ח"ז ע' 14 הערה 22 "מרשימת כ"ק אדמו"ר שליטי"א].

כ"ק אדמו"ר כתב לאח"ז (בקשר לשיחה הא' דהתוועדות ש"פ בלק, י"ד תמוז):

וכנראה מפני שלא נדבר בפני' בהתוועדות - זה הבא לקמן - יש שבאו לכלל טעות וכצ"ל, ע"ד (ולא ממש) הזית נותן כשכותשין כו' (ולא ממש - כי המאסר הזה הי' באמצע הנשיאות אלא שהי' יום לשנה. - ולהעיר (פ מפרש"י שלח יד, לג) כו' ביום ד' אחרי קבלת תעודת החופש מקום - לברוך הגומל הא' (תורה ולא אמירת הברכה) - ועדיין לא יצא מביה"ס. ביום ה' בוקר "עזב את עיר מקלטו" - יצא [ונגמר המאסר].

להעיר: ע"י צירוף דמאסר הששי (שהי' ג"כ לאחר ה' הסתלקות אדנ"ע) אולי יש לכוון גם שעות דיום הלמ"ד לחדשי שנת הלמ"ד.

ב

לפני י"ב-י"ג תמוז ה'תש"מ

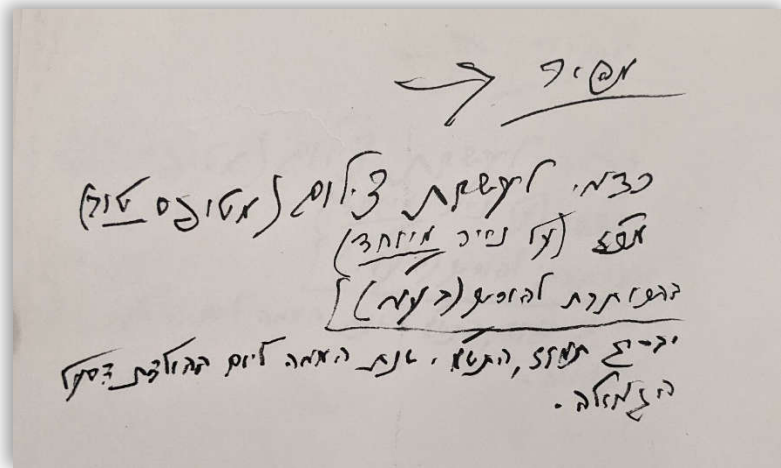
→ מהיר

כדאי לעשות צילום (מטופס טוב) מכ"ז (על נייר מיוחד)

בהכתרת להוסיף (בע"א)

יב-יג תמוז, התש"מ. שנת המאה ליום ההולדת דבעל הגאולה.

[כנראה הוא בקשר למאמר עשרה שיושבין תרפ"ח (נדפס בקונטרס חג הגאולה יב-יג תמוז ה'תש"ח) שנדפס אז בהוצאה מיוחדת. וראה השיחות והמאמרים דיי"ב-י"ג תמוז ז.ז.].

ג

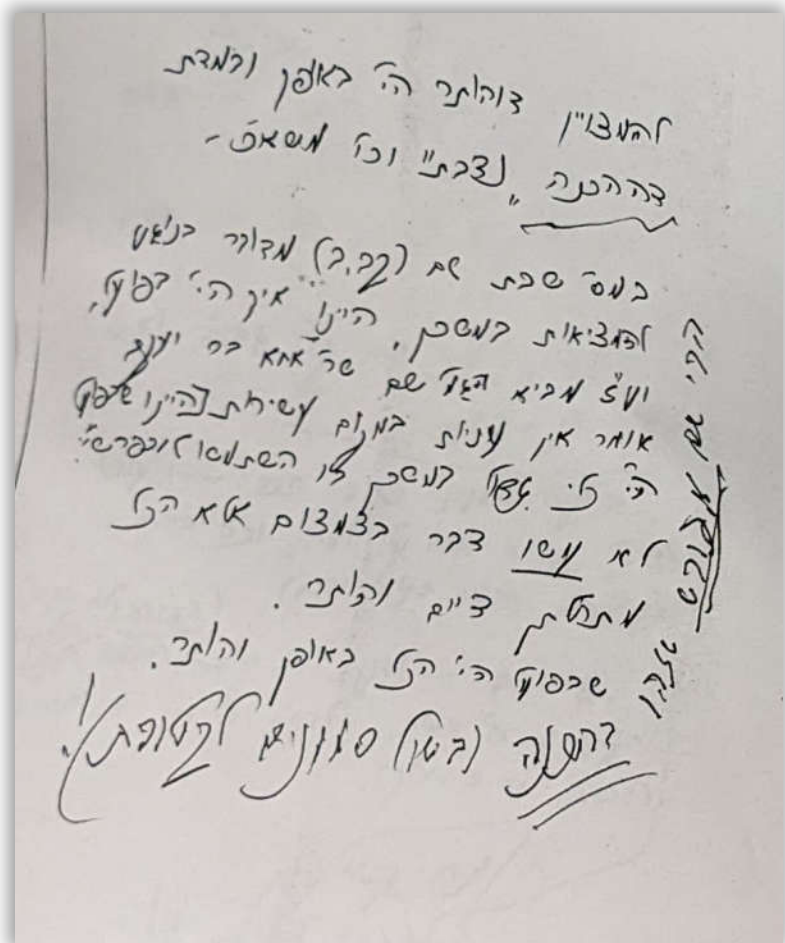
לאחר ש"פ שלח, כ"ח סיון ה'תשמ"ב

[מענה זה בא בהמשך למענה שנדפס בתשורה מחתונת פוטאש, ח"י סיון תשפ"ג ע' 26].
מענה לשאלת ריל"ג:

"להמצויין דוהותר הי' באופן ובמדת דההכנה "נדבת" וכו', משא"כ במס' שבת שם (קב, ב) מדובר בנוגע להמציאות במשכן, היינו איך הי' בפועל, וע"ז מביא הגמי שם שר' אחא בר יעקב אומר אין עניות במקום עשירות [היינו שבפועל הי' כלי גדול במשכן בו השתמשו] וכפרש"י לא עשו דבר בצמצום אלא הכל מתחלק דיים והותר. שבפועל הי' הכל באופן והותר".

כ"ק אדמו"ר הדגיש תיבת "דההכנה", וכתב:

הרי שם מפורש שזהו בהכנה (בישול סממנים לקטורת)!

ד

לאחר ש"פ שלח, כ"ח סיון ה'תשמ"ב

מענה לשאלת ריל"ג:

"להנזכר שהי' רק ה' עמודים –

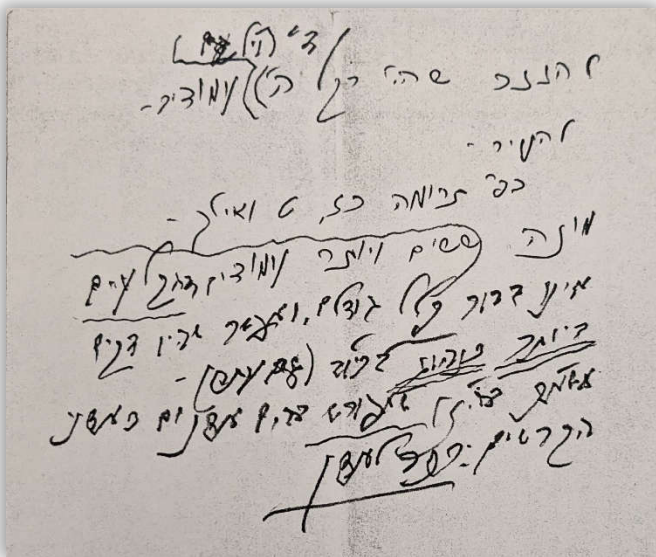
להעיר – בפי תרומה כז, ט ואילך – מונה ששים ויותר עמודים הקלעים".

מענה כ"ק אדמו"ר:

[שהי' רק] ד' [וי"ל גם] [הי'] [עמודים]

[ששים ויותר עמודים] ד[הקלעים] אינו ברור כלל גודלם, ואפשר שהיו דקים ביותר
כנהוג בכיו"ב (גם עתה) -

משא"כ בהנ"ל שמפורש בהם אדנים כאדני הקרשים: ככר לאדן

ה

לאחר ש"פ עקב, כ"ף מנ"א ה'תשמ"ג

מענה לועד הנחות בלה"ק שכתבו:

"בנוגע לכלל בפרש"י בענין חסר ויתיר, שרש"י מדגיש ומפרש תיבת "חסר" כאשר מדובר אודות ענין של חסרון – עברנו על כל פירושי רש"י בחומש שבהם מובא הענין כ"חסר", וברובם – מובן בפשטות כלל זה, אלא שבכמה מהם, לכאורה, דרוש עדיין ביאור בהתאם לכלל זה.

ועל סדר הכתובים: . . ."

מענה כ"ק אדמו"ר :

על כללות המכתב כתב :

מפליא - עד כמה ששוללים כל פי' פשוט!

2) [בראשית א, כח: "וכבשה – חסר וי"ו, ללמדך שהזכר כובש את הנקבה שלא תהא יצאנית כו"ו –] **כי דעתה קלה ותנן[זק] משא"כ הזכר**

2* 1) זהו ל' ה"י [=ר' יודן] (ולא דרש"י) 2) בשעת "ויראו" לא היו בחסרון (מעלה הכי גדולה שעד שנכנס גדול כו' – כי צנועו[ת] היו - ורש"י מוכרח לומר כן ע"פ פש"מ - ולא לכתוב חסר - ושלא היו צנועות) אלא שידעו שסופן לא טוב (* ראה פרש"י כד, טז

3) גם שמו יודן - חסר ה"א כתיב ואם ידגיש חסר כתיב כו'

7) הקיף התיבות "אותו היום", וכתב: **ובל הנהגותיהם]** ע"ע אינ[ן] באשמתו כלל

10) [ענין של מעלה לאליעזר] **ובתו - שלולא חטאו דחם - ראויים ליצחק**

11) **מבהיל - ה"ז חסרון הכי בולט - שאין בפלגשיים אלא אחת**

13) [עדיין לא נתבאר מדוע חוזר רש"י ענין זה ב"פ, ובפרשיות הסמוכות זו לזו – גם בפי תולדות וגם בפי וישב] **ובתולדות בהוספת "א צדיק" - כי בוישלח נתעורר חידוש גדול: העיבור הי' בתולדות - בתכלית הצניעות, והפכו בוישלח - [והתירוץ שעכ"פ א צדיק - מפני תחלתם וכו'] ולכן כופל עוה"פ הביאור גם לאחר שנודע הבן ה' הנל - שבכ"ז הביאור בתקפו**

14) ([העלימהו שלא יקרא]) [ככתבו – חסרון בגילוי (אלקות)] **הכי בולט [הקיף בעיגול את התיבות "העלימהו שלא יקרא", וסימן בעיגול להשמיט את תיבת "אלקות"]**

19) ← **מבהיל - חסרון הכי בולט**

22) [בלק כב, ה: "והוא יושב ממלי – חסר כתיב, קרובים הם להכריתני כו"ו] **ותחסר כל מציאותו**

23) [ואשמם] **ענין דגדלות והפכו [שאשמותיהם]**

24) **מבהיל**

בצד העמוד כתב :

ועוד י"ל (דכמה מהנ"ל)

[תוכן המענה נכלל בלקו"ש חכ"ט ע' 58 ואילך, בתור הוספה לשיחת פי' עקב].

מכתבים כלליים

א

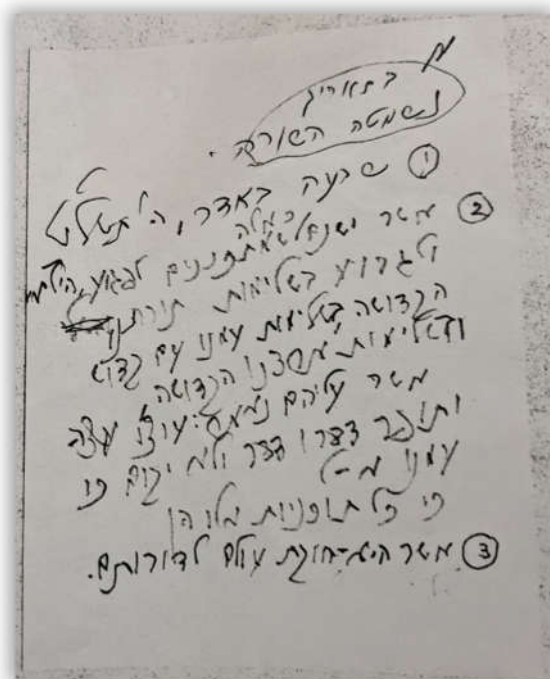
ז' אדר ה'תשל"ט

(1) שבעה באדר, ה'תשל"ט

(2) אשר ישנם כאלה שמתכננים לפגוע, היל"ת, ולגרוע בשלימות תורתנו הקדושה, בשלימות עמנו עם קדוש ובשלימות ארצנו הקדושה אשר עליהם נאמר: עוצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו א-ל

כי כל תוכניות אלו הן

(3) אשר היא - חוקת עולם לדורותם.

ב

עש"ק הגדול תשל"ט

תרגום מאידיש

ב"ה, עש"ק, שבת הגדול ה'תשל"ט
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

כיון שחודש ניסן, וכן הענין המרכזי שבו – והוא חג הפסח, חג המצות – שניהם מהווים "ראשית": על חודש ניסן נאמר "ראשון הוא לכם לחדשי השנה", וחג הפסח הוא (1) הראשון בכל החגים ראשון לרגלים – מובן על כן ששניהם מכילים יותר הוראות, (2) ובעלות אופן בלתי-מוגבל יותר והוראות בעלות אופי יותר כללי, מאשר בשאר הימים המיוחדים של השנה. הדבר מודגש באופן בולט גם בכך (3) שאירועים שעניינם רבים בחיים היהודיים קשורים ומוסברים כ"זכר ליציאת מצרים".

אחת ממשמעויות היסוד של חג הפסח היא – היותו נחשב כ"יום ההולדת" של עם ישראל. לפיכך קשור הדבר גם בכל אחד (4) בתור +++ ++ פחלק מן העם.

כללית חייו של אדם הם דרצדדיים: כיחיד, (4) ובתור פחלק מעמו, מדינתו, עירו, סביבתו וקהילתו. למרות שבמבט ראשון שני צדדים אלה מהווים ניגודים קיצוניים זה לזה – הרי מוסדרים חייו של האדם בצורה כזו, ששתי הבחינות – ה"פרט" וה"כללי" – תופסות מקום בדבדבד כמציאות הרמונית ומותאמת, פחות או יותר, כשהשאיפה והמטרה היא שתשלמנה זו את זו עד כדי להיות מציאות של יחידה אחת.

אצל יהודים, שמהם נדרשת ומצופה שלימות ואחדות בכל העניינים, נעשית השאיפה והמטרה האמורה לעיל – לעיקר וליסוד.

* * *

[שתי הבחינות האמורות משתקפות גם בקרבן־פסח, (5) שעליו נצטוו בני ישראל במצרים בתחילת חודש הגאולה, בראש־חודש ניסן, כהכנה עיקרית ליציאת מצרים.

בקרבנות ישנם – "קרבנות יחיד" ו"קרבנות ציבור". כלומר: שהיחיד מקריב כיחיד. וקרבנות של ציבור, הכולל "יחידים" רבים, כשכל יחיד מהווה חלק מן הציבור, והוא (היחיד) מיוצג בהם באמצעות תרומתו האישית לאוסף הכספים למטרה זו.

בקרבן־פסח אנו מוצאים את האיחוד והמיזוג משתי הבחינות, שכן הוא מהווה, בעת ובעונה אחת, גם קרבן יחיד וגם מעין קרבן־ציבור, "בא בכנופיא", ושתי הבחינות מופיעות בהדגשה שאינה מצויה בשאר הקרבנות.

כקרבן־יחיד היה קרבן הפסח קבוע, (6) ונאכל רק לה"מנויים" עליו, אותם יחידים שנמנו על הקרבן והתאחדו לקבוצה אחת להקרתו ולאכילתו של קרבן זה. לאחרים אין חלק בו, ואסור שיהיה להם חלק בו, ואילו בקרבנות־יחיד אחרים (כגון קרבן שלמים, וכיוצא בהם) היה אפשר לצרף לאכילתו את כל (7) הרוצה.

מאידך, שימש קרבן הפסח מעין קרבן־ציבור, ציבור במלוא המובן, שכן כל בני ישראל היו צריכים להקריב באותו הזמן ובאותו האופן, ונוסף לכך בא הדבר בהדגשת יתר,

שלא כבקרבות ציבור אחרים, שבהם היה הציבור מיוצג עלידי נציגים, "אנשי מעמד", ואילו קרבן הפסח הוקרב ב"כנופיא", באופן שכל הציבור היה במקום באופן אישי, וכך גם בקשר לאכילתו, שכולם היו צריכים לאכול את קרבן־הפסח וברבזמן ובאופן דומה (צלי אש) וכו', דבר שאיננו מוצאים בקרבן ציבור אחר.

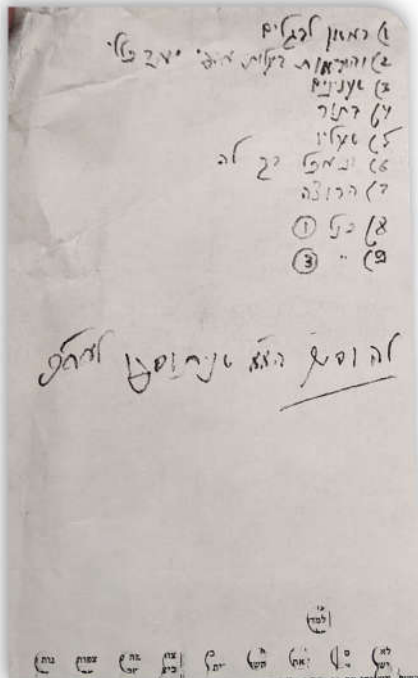
* * *

בקרבת הפסח גופא יש עוד נקודה, שיש לה גם משמעות לגבי הקשר בין היחיד לבין הציבור. הכוונה היא לכך, שאת קרבן הפסח היה צורך להכין "ראשו על כרעיו ועל קרבו". ההבדל והמרחק בין הראש לבין הכרעיים] וכו' מובן וברור, ולמרות נדרש שכל החלקים יוכנו יחד ובאופן דומה, ההוראה מזה היא, שלמרות שיש ציבור דרגות שונות – ואף מרוחקות ביותר – של יחידים, למן דרגת ה"ראש" עד לדרגת ה"רגל" – חייבים בכל זאת ללפנא לכלול כולם יחד כדי ליצור "ציבור", וכל אחד חייב לתרום את מלוא חלקו לציבור [.]

(8) כול (1)

(9) " (3)

להסיף המ"מ שניתוספו לאח"כ

ג

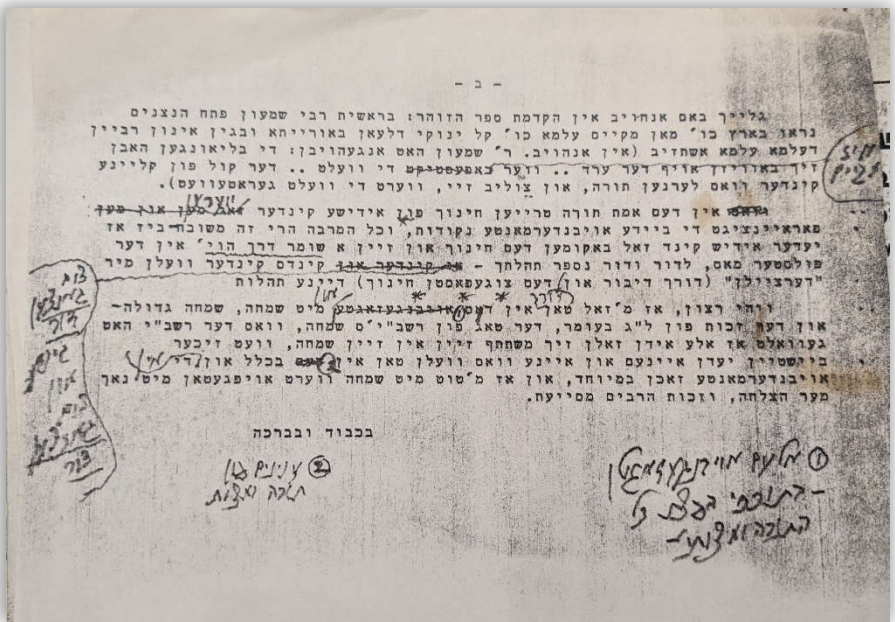
פסח שני ה'תש"מ

גלייך באם אנהויב אין הקדמת ספר הזוהר: בראשית רבי שמעון פתח הנצנים נראו בארץ כו' מאן מקיים עלמא כו' קל ינוקי דלעאן באורייתא ובגין אינון רביין דעלמא עלמא אשתזיב (אין אנהויב. ר' שמעון האט אנגעהויבן: די בליאונגען האבן זיך באוויזן אויף דער ערד. . ווער באפעסטיגט איז מקיים די וועלט. . דער קול פון קליינע קינדער וואס לערנען תורה, און צוליב זיי, ווערט די וועלט געראטעוועט).

דאס אין דעם אמת תורה טרייען חינוך פון אידישע קינדער זאל מען און מען ווערען פאראייניגט די ביידע אויבנדערמאנטע נקודות, וכל המרבה הרי זה משובח - ביז אז יעדער אידיש קינד זאל באקומען דעם חינוך און זיין א שומר דרך הוי' אין דער פולסטער מאס, לדור ודור נספר תהלתך - צו קינדער און צום גאנצען דור קינדער און צום גאנצען דור קינדס קינדער וועלן מיר "דערציילן" (דורך דיבור און דורך דעם צוגעפאסטן חינוך) דיינע תהלות

* * *

ויהי רצון, אז מ'זאל טאן אין דאעס אויבגעזאגטען אלעם אויבגעזאגטן - בתוככי הפצת כל התורה ומצותי' - און מיט שמחה, שמחה גדולה - און דער זכות פון ל"ג בעומר, דער טאג פון רשב"ייס שמחה, וואס דער רשב"יי האט געוואלט אז אלע אידן זאלן זיך משתתף זיין אין זיין שמחה, וועט זיכער ביישטיין יעדן איינעם און איינע וואס וועלן טאן אין דעם ענינים פון תורה ומצות בכלל און אין די אויבנדערמאנטע זאכן במיוחד, און אז מ'טוט מיט שמחה ווערט אויפגעטאן מיט נאך מער הצלחה, וזכות הרבים מסייעת.

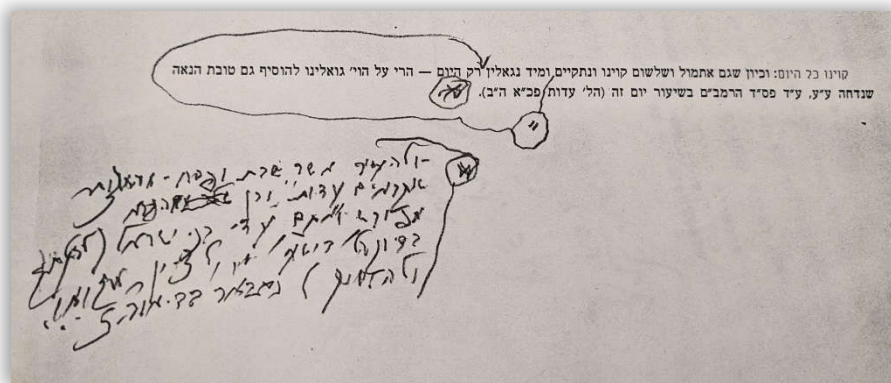

ד

עש"ק ר"ח ניסן תשמ"ה

קוינו כל היום: וכיון שגם אתמול ושלשום קוינו ונתקיים "ומיד נגאלין" רק היום – הרי על הוי' גואלינו להוסיף גם טובת הנאה שדחה ע"ע, ע"ד פס"ד הרמב"ם בשיעור יום זה (הל' עדות פכ"א ה"ב). (*)

(*) - ולהעיר אשר שבת ופסח - מהמצות שנקראים "עדות" וכן של [?]] מהקרא מפורש ואתם עדי בני ישראל (להעתיק בדיוק הל' בישעי'... לציין מקומו ולהוסיף) נתבאר בביאור"ז ...

ה

הכנת המברק לחג הפסח ה'תשמ"ח

שבת שלום וחג הפסח כשר ושמוח ושמיד תקויים בקשת כל אחד ואחת האנשים והנשים והטף בתוך כלל ישראל (השם אלקים צבאות) השיבנו האר-פניך ונושעה ועד לאופן דהקהל בציון שהוי' יכוננה עליון בגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

1) וילך לא, יב.

2) תהלים פ-ב, פז, ה.

. . לקראת חג הפסח, ה'תשמ"ח

ביום ההילולא של אדמו"ר הצמת צדק ואור ליי"ד ניסן זמן הפסח וערב ש"קוי"ט אביע איחולי וברכותי לחג הפסח כשר ושמוח וכולי. וש"ק ושלוש שהוא ראשיתו, עונג וחירות בשלמותם לכל בניי בכל מושבותיהם.

* תקויים . . צדקנו [דהיינו, להוסיף כאן את החלק הנ"ל מהמברק דשנת תשמ"א]

[סימן להשמיט את סיום המברק דשנת תשמ"ה]

[סימן את ההערה בסוף המברק דשנת תשמ"ה, וכתב:] כני"ל [דהיינו, לשים במקומו את ההערות מהמברק דשנת תשמ"א עם ההגהה]

נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א
לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל לקראת חג הפסח

ה'תשמ"א

שבת שלום וחג הפסח כשר ושמח ושמיד תקויים בקשת כל אחד ואחת האנשים
והנשים והטף בתוך כלל ישראל, השם אלקים צבאות השמים האר-סגד ונשיה
בגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

מנחם שניאורסאהן

(1) וילך לא, יב.

(2) תהלים פ-ב

סגד

נוסח המברק שהואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א
לשלוח לאנ"ש שי' בכל מרחבי תבל
לקראת חג הפסח, ה'תשמ"א

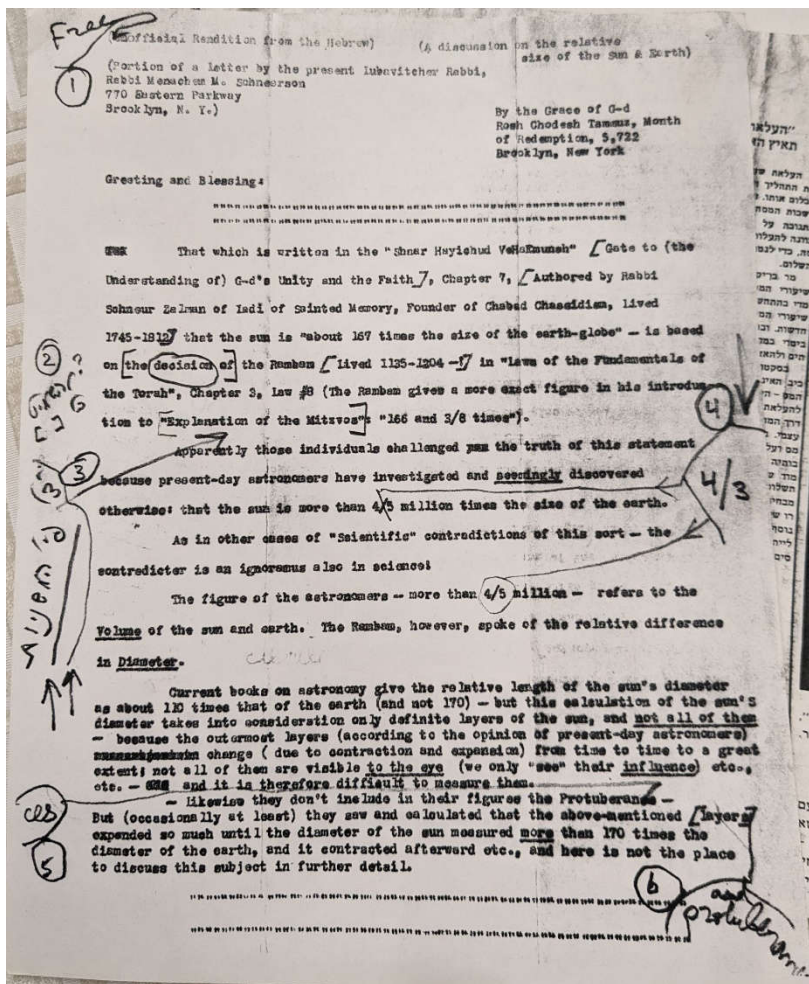
ביום ההילולא של אדמו"ר הצמח צדק ואור לייך ניסן זמן הפסח וערב שלק וי
אביע איחולי וברכותי לחג הפסח כשר ושמח וכולי. ושיק ושלום שהוא ראשיתו,
עונג וחירות בשלמותם לכל בני צמח צדק וצמח צדק וצמח צדק וצמח צדק
וילכו מחיל אל חיל בכל הפירושים בימי עקבתא דמשיחא אלה,
וכי' יקרב עוד יותר קיום היעוד והשכר בספר דוד מלכא משיחא: יראה אל
אלקים בציון.

בכבוד ובברכת שבת והתג
מנחם שניאורסאהן

יכנו... בציון: תהלים פד, ח.

- הוספה -

תרגום לאנגלית של אגרת מר"ח תמוז ה'תשכ"ב אל הג"ר אפרים אליעזר יאלעס ע"ה, ע"ד יחס השמש לארץ (המכתב המקורי נדפס בלקו"ש ח"י ע' 180).

בתחילת הסוגריים הוסיף: Free (1)

סימן את תיבת "Decision" בעיגול וכתב: (2) ?
להשמיט כל []

סימן חץ אל התיבות "Explanation of the Mitzvos" וכתב: (3) צ"ל פי' המשניות

סימן את ב' הפעמים שנכתב "4/5", מחק אותם וכתב: (4) 4/3

בתיבת "protuberance" מחק, וכתב: (5) ces

סימן את תיבת "layers" והוסיף: (6) and protuberance

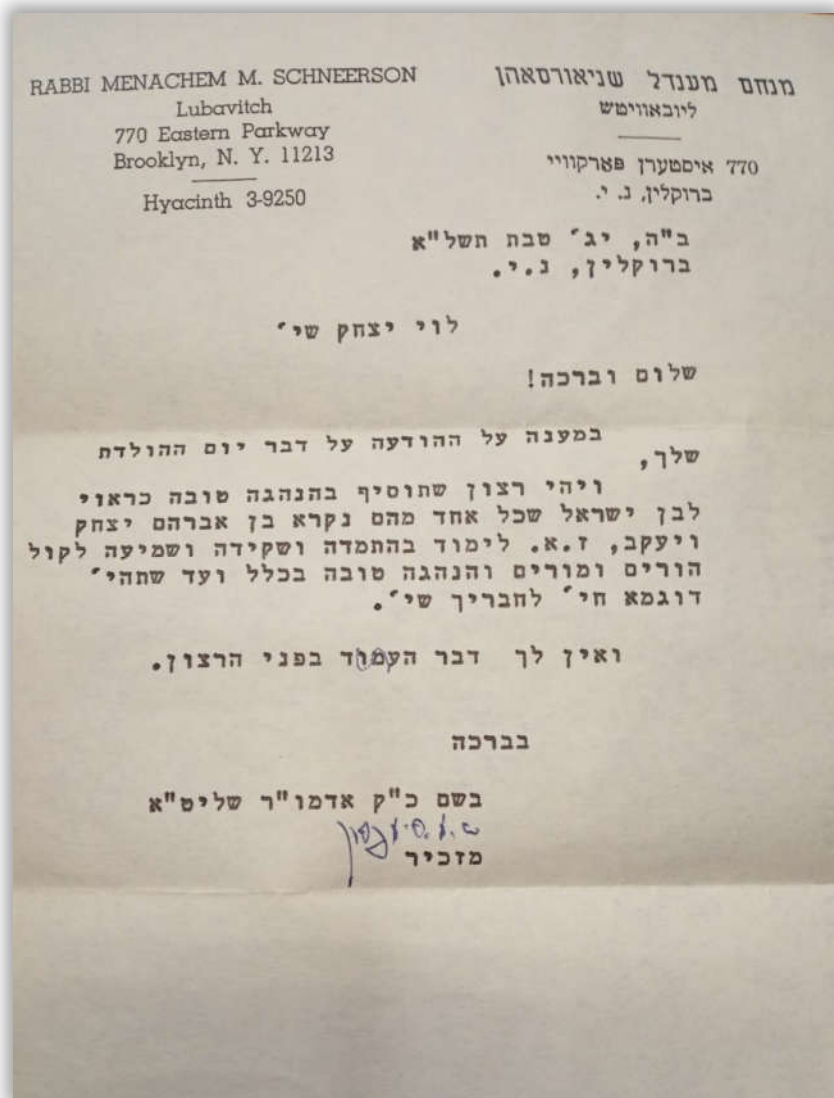
A decorative border consisting of four corner elements, each featuring a stylized branch with leaves and small flowers, connected by thin lines to form a square frame around the central text.

שער

המשפחה

מכתבים ומענות לאבי הכלה הרה"ח ר' לוי יצחק שי' ראסקין

א

בכתי"ק:

העמוד [תחילה נכתב "העמוד" ותיקן כנ"ל]

ש.מ. סימפסון

ב

[כ"ז ניסן ה'תשמ"ב]

במכתבו כתב:

"כפי עצת הורי שיחיו, נפגשתי ג' פעמים עם חי' בתי' בת פראדל תחי' סודאק, וכפי הנראה לנו, שנינו מתאימים אחד לשני.

בין הדברים התדברנו, שאמשיך ללמוד כאן שנה או שנתיים בהכולל שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א, ולהסתדר בשליחות כ"ק אדמו"ר שליט"א באיזה מקום שישלחנו.

נבקש הסכמת וברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א".

מענה כ"ק אדמו"ר (מהעתקה):

לכאו"א

נכון ויהא כהנ"ל בשעטומ"צ

אזכיר עה"צ

ג

[סוף אדר-תחילת ניסן ה'תשמ"ג]

במכתבו כתב:

"באשר מתכוונים אנו בעזהש"ית לנסוע על חה"פ ללונדון, הנני בזה לבקש הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין ההסתדרות בשליחות הק'.

כבר מילתי אמורה, כי מוסכם מצדנו לנסוע בכ"מ שישלחנו, אך כנהוג, אציג פה הסברות שיש בינתיים.

(א) להשאר עוד שנה/שנתיים בכולל כאן, להשתלם בידיעת כו"כ שטחים הנחוצים בהוראה להלכה למעשה. (עד"ז היו הצעות מטעם הכוללים במלבורן ומאנטריאל).

(ב) חמי כשה"י פה הציע ע"ד האפשרות בלונדון לומר שיעור כשעתיים בכ"י, וליתר הזמן ללמוד באחד הכוללים בלונדון, של הרב פדווא שליט"א, או בראבינאוויס.

לכאו' כמה מעלות יש בזה: (א) שימוש – שאין להשיג כאן לכאורה. (ב) בהיות על אתר, יהי' בנקל יותר במשך הזמן להסתדר באיזשהו משרה.

כמובן שיש בזה חסרון, היינו מה שאני לא נמצא כאן.

לשאלה בזה, האם להתעניין ב(אחת מה) הצעות הנ"ל.

בימים הקרובים עלי להבחן בהל' תערובות. הל' טריפות (החלק הרביעי שלי) כבר התחלתי, ואקוה להבחן ע"ז בעוד זמן לא כביר.

רעיתי – חי' בתי' בת פראדל תחי' – עובדת בינתיים כמזכירה במנהטן, אך לשנה הבעל"ט, ברצונה להיות מורה בבי"ס כאשר היתה קודם בואה לפה".

מענה כ"ק אדמו"ר (מהעתקה):

כמפורסם - בכהנ"ל

כהנהלת הכולל

ד

[י"ט תמוז ה'תשמ"ג]

במכתבו כתב:

"הנני בזה לבשר אשר ב"ה ביום ג' העבר עברתי בחינה על ה' טריפות, דהיינו חלק האחרון לצורך סמיכה לרבנות.

ע"פ עצת הנהלת הכולל – וכהוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, הנני מתכוון להמשיך כאן גם השנה הבעל"ט, בעהשי"ת.

אתמול אמרה זוגתי, חי' בתי' בת פראדל תחי', את עבודתה במשרד . . ומקווים אנו ובטוחים בהשי"ת, שיזמין לנו פרנסה לחדשי הקיץ, וכן על שנה הבאה. היא מבקשת להיות מורה בבי"ס.

בזמנים הפנויים, רוצה אני להתמסר קצת ללימוד בהלכות ציצית, וכפי שהודעתי כבר פעם. ואבקש בזה ברכה עזה ותושי', שנפקד אני וזוגתי . . בזמן הקרוב".

אחרי התיבות "ברכה עזה" כתב כ"ק אדמו"ר (מהעתקה):

יעשו ככל הנ"ל

בסיום המכתב כתב:

אזכיר עה"צ

ה

[ח' תמוז ה'תשד"מ]

במכתבו כתב:

"כפי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, אחרי ההתדברות עם הנהלת הכולל, הנני בזה לבקש עצת כ"ק אדמו"ר שליט"א והסכמתו וברכתו, בענין ההסתדרות, כאשר מתקרב גמר שנתיים שאני לומד בהכולל פה. וארשום בזה כנהוג, מה שהציעו לעי"ע.

חותני הר"ג שי' סודאק הציע לי ענין התעסקות עם אנ"ש בסטאמפארד היל, באמירת שיעורים וכו'. התקוה חזקה שאצליח בשטח זה. ביחד עם זה, ברצוני להקדיש כו"כ שעות בכ"י, בלימוד לעיונא, באופן שיכשיר לעניני הוראה. ביררתי גם ע"ד אפשרות של שימוש אצל רבנים שם.

עבור פרנסה הציע לי לעי"ע, להגיד שיעור שעתיים בכ"י, בהישיבה קטנה שם. (המוסד הגישו בקשה להממשלה . . שע"ז יתאפשר לעשות מענין הראשון, משרה מלאה).

לזוגתי חי' בתי' בת פראדל תחי' בקשו שתהי' מחנכת בהבי"ס שם.

קבלתי גם כמה הצעות ממוסדות חינוך בכ"מ, כולל כאן, וגם מהכולל באוסטראליא, אך לעי"ע לא התענינתי באלה".

מענה כ"ק אדמו"ר (מהעתקה):

[כפי ההתדברות עם הנהלת הכולל] **כמפורסם**

אזכיר עה"צ

ויבשר טוב

ו

ראסקין - לונדון
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn, N. Y. 11213
 493-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כ"ז שבט תשמ"ה
 ברוקלין, נ. י.

הו"ח אי"א נו"נ וכו'
 מוה' לוי יצחק שי'

שלום וברכה!

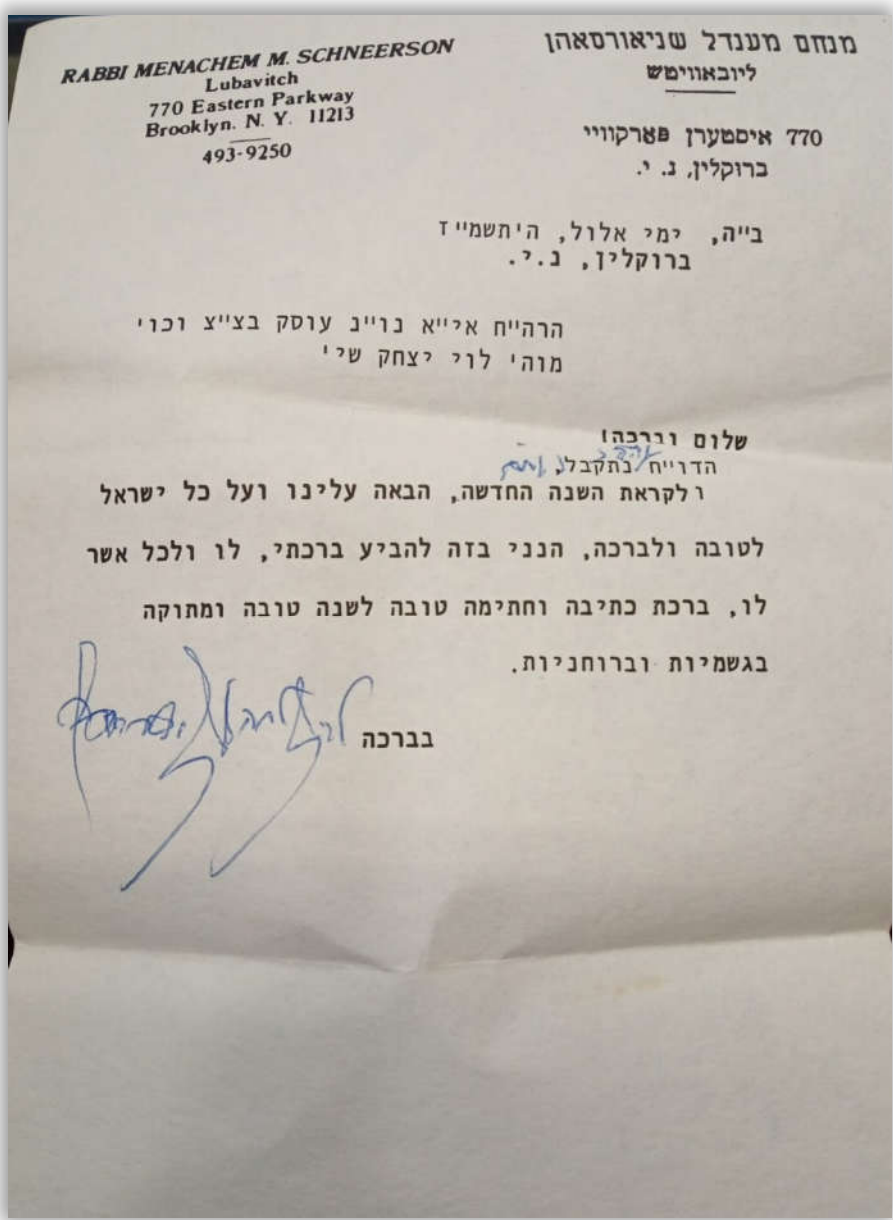
במענה על ההודעה ע"ד הכנסם לדירה חדשה,

הנה יה"ר מהשי"ת שיהי' משנה מקום משנה
 מזל לטובה ולברכה בגשמיות וברוחניות.

במענה לשאלתו - ילמוד בכולל המתאים בעירו
 (מתאים גם בזה - שיוכל להמשיך בעבוה"ק במוסדות
 חב"ד שבעירו).

בברכה

ז

בכתי"ק:

הדו"ח והפ"נ נתקבלו ות"ח

בברכה להצלחה [חתי"ק]

מענה לאבי החתן הרה"ח ר' אלישע משה שי' גרינבוים

ח

[סוף אדר ה'תנש"א]

במכתבו שאל אם לסיים את לימודו בבי"ס גבוה (high school) או לעבור לשיבה.

מענה כ"ק אדמו"ר (ע"פ זכרון הנמען):

כרב פוסק דין חבדי

בדיקת התפילין

אזכיר על הציון

מענה לזקנו של החתן הרה"ח ר' מרדכי אליעזר שי' גרינבוים

ט

[לערך ה'תשל"ב]

במכתבו כתב:

"Although I have written twice before, since I have not had any clarification of the matters I asked, possibly because my Yiddish was not clear, but since the matters are of great importance to me and I am unsure of myself making the right decision, I am venturing to write again.

The matters are

1. Should I return to Sydney for the immediate future or stay in Melbourne. pro Sydney is – the duty of אב ואם especially since my brother and sister are both overseas; my parents show great distress over their situation, and my parents-in-law would still have most of their children with them to them. against Sydney is – the relative lack of סביבה רוח וחברותא. – my wife's preference for Melbourne."

על שאלה זו ענה כ"ק אדמו"ר:

(1) בנוגע למקום דירתם כרצון "עקרת הבית" זוג' תי'

"2. Should I – return to try and advance in general medicine by specialising within a general hospital (assuming I can get free) in which case I will need about five years and very little time for קודש למודי קודש.

– stay and specialise in psychiatry – this will need three or four years and give me a little more time for קודש למודי (this can be done in a government institution, such as where I am now and can be very stultifying, or a general hospital, which is difficult to get into).

– make some arrangements whereby I would work a few days of nights a week, even if only for some period and earn enough to live on, and thereby have half a week to concentrate on קודש למודי, where I feel I am very deficient?"

כ"ק אדמו"ר סימן בעיגול את האפשרות הב' וכתב:

(2) קדימה לאפשרות זו

(3) אזכיר עה"צ

מענות לזקנו של החתן הרה"ח ר' מאיר איטקין ע"ה

,

נר ה' דחנוכה ה'תשכ"ו

מענה על ההודעה מחתימת החוזה לקניית הבית ב760 איסטערן פארקוויי:

ויהא בשעה טובה

והרי היום [???] ימי חנוכה

יא

[תחלת אד"ר ה'תשמ"ט]

מענה על השאלה אם למכור את הבית עבור הרחבת ספריית אגו"ח:

כמובן, אין למכור ביתם וידורו בו לאיוש"ט.

אזכיר עה"צ לכהנ"ל.

יחידות של הרה"ח ר' מאיר איטקין ע"ה
 בקשר עם נישואי בנו הרה"ח ר' חיים שניאור זלמן איטקין ע"ה, זקנו של החתן

יב

כ"ג מנ"א ה'תשל"ו

הכנות טובות צו דער חתונה.

זאל אנזאגען בשורות טובות [. .]

זאל אנזאגען בשורות טובות.

נחת פון קינדער און פון קינדס קינדער.

א כתיבה וחתימה טובה.

מכתב ומענה לזקנה של הכלה
הרה"ח ר' נחמן סודאק ע"ה

יג

מברק לחג הפסח – י"ג ניסן ה'תשכ"ט

פענוח המברק:

סודאק, צעירי [חב"ד], נשי ובנות [חב"ד], אנ"ש, care

Lubavitch house 109 Stamford Hill London16

חג הפסח כשר ושמח וקיום בקרוב ממש דההבטחה כימי צאתך מארץ מצרים אראנו
 נפלאות

מנחם שניאורסאהן

Charges to pay _____ d. (1097... 705) d. No. _____

RECEIVED TELEGRAM Office of Origin and Service Instructions. Works. No. OFFICE STAMP
 - 1 APR. 69

Prefix. Time handed in. Office of Origin and Service Instructions. Works. No. EST

At _____ From _____ By _____ VIA WESTERN UNION = (to _____)

SUDAK ZEIREI MESHEI BURENDIS ANASH CARE
 LUBAVITCH HOUSE 109 STAMFORDHILL LONDON16 =
 CHAG HAPESACH KOSHEIR YESOMEIACH VEKIYUR BEKOROT
 YANOSH DEHAVAVTOCHO KIYEKEI TZEISECHO MEIERETZ
 TITZRAITZ ARENU NIFLUOIS = MENACHEM SCHREERSON =

For free repetition of doubtful words telephone "TELEGRAMS ENQUIRY" or call, with this form at office of delivery. Other enquiries should be accompanied by this form, and, if possible, the envelope. B or C

י

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"א ניסן ה'תש"לא
ברוקלין, נ. י.

אנ"ש שי'

דלונדון

ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

המברק נתקבל.

לקראת חג המצות, זמן חירותנו, הבא
עלינו ועל כל ישראל לטובה, הנני בזה להביע
ברכתי לחג כשר ושמח ולחירות אמיתית, חירות
מדאגות בגשם ומדאגות ברוח - מכל דבר המעכב
עבודה ה' בשמחה ובטוב לבב.

ולהמשיך מחירות ושמחה זו בימי כל השנה
כולה.

ובפרט שעבודת השם, כמצווה עלינו בתורתנו
תורת חיים, הרי היא בכל עניני האדם ובמשך כל
היום וכל הלילה, וכמו שנאמר בכל דרכיך דעהו.

בברכת החג
[Handwritten signature]

נ.ב.

ת"ה על הברכות. וכבר מלחי' אמורה בתוה"ק:
ואברכה (ה' מקור הברכות) מצרכיך, בברכתו של הק'
שתוספתו מרובה על העיקר.

בכתי"ק:

אנ"ש שי' דלונדון ה' עליהם יחיו

בכבוד ובברכת החג [חתי"ק]

מכתב ומענה לזקנה של הכלה הרה"ח ר' יעקב יוסף ראסקין ע"ה

טו

העתקת מכתב, ששלח לבנו הרה"ח ר' דוד ראסקין

ב"ה, י"ב אדי"ש תשי"ז

במענה על מכתבו מז' אדי"ש, בו כותב אודות מצב בריאות זוגתו תח"י.

ובעת רצון אזכירה על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

ובטח ממלאים הוראות רופא מומחה במקצוע, והתורה נתנה רשות לרופא לרפאות. וידוע שבמיחוסים כאלו היסח הדעת היא התרופה היותר טובה. והיסח הסעת בא ע"י המחשבה בענין אחר (שהרי אי אפשר למחשבה שתהי פנוי לגמרי, כי המחשבה משוטטת תמיד).

כיון שימי הפורים באים אשר אז ונהפוך הוא, הנה יבשר בשורות טובות משמחות בהנ"ל, וכן בעניני הכלל.

בברכה לפורים שמח [חת"י"ק]

טז

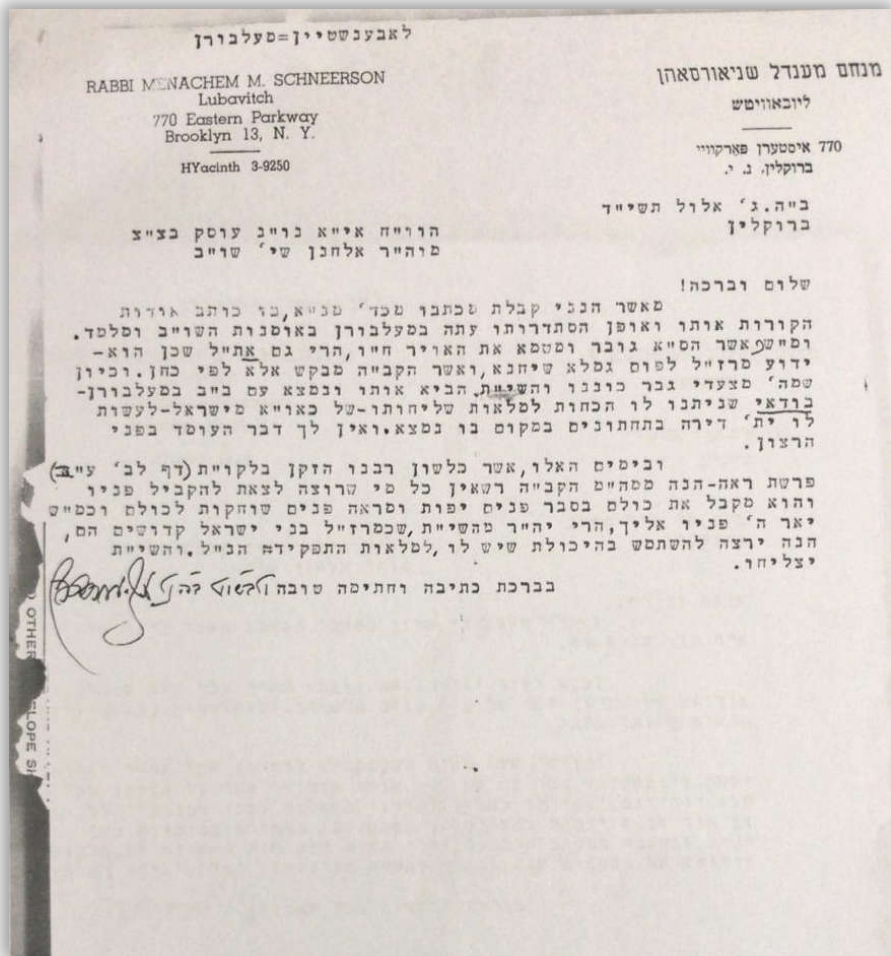
[כ"ז תמוז ה'תשד"מ]

מענה על מכתבו ע"ד נסיעתו לחצרות קדשנו לרגל כ"ף מני"א, ארבעים שנה להסתלקות הרה"ג הרה"ח וכו' הרב לוי יצחק ז"ל, אביו של כ"ק אדמו"ר. כמו"כ כתב ע"ד בניו (ר' מנחם מענדל, ר' יהודה ליב, ומקווה שגם בנו ר' שלום דובער – זקנה של הכלה) – שזכו כולם לשמש את בעל ההילולא – שגם הם עומדים לנסוע לחצרות קדשנו לרגל כ"ף מני"א (מהעתקה):

אזכיר עה"צ לכהנ"ל ויבש"ט

מכתבים לזקנו של החתן הרה"ח ר' אלחנן הלוי לאבענשטיין ע"ה

יז

בכתי"ק:

ומי"שכ אשר הסי"א גובר ומטמא את האויר ח"ו, הרי גם את"ל שכן הוא

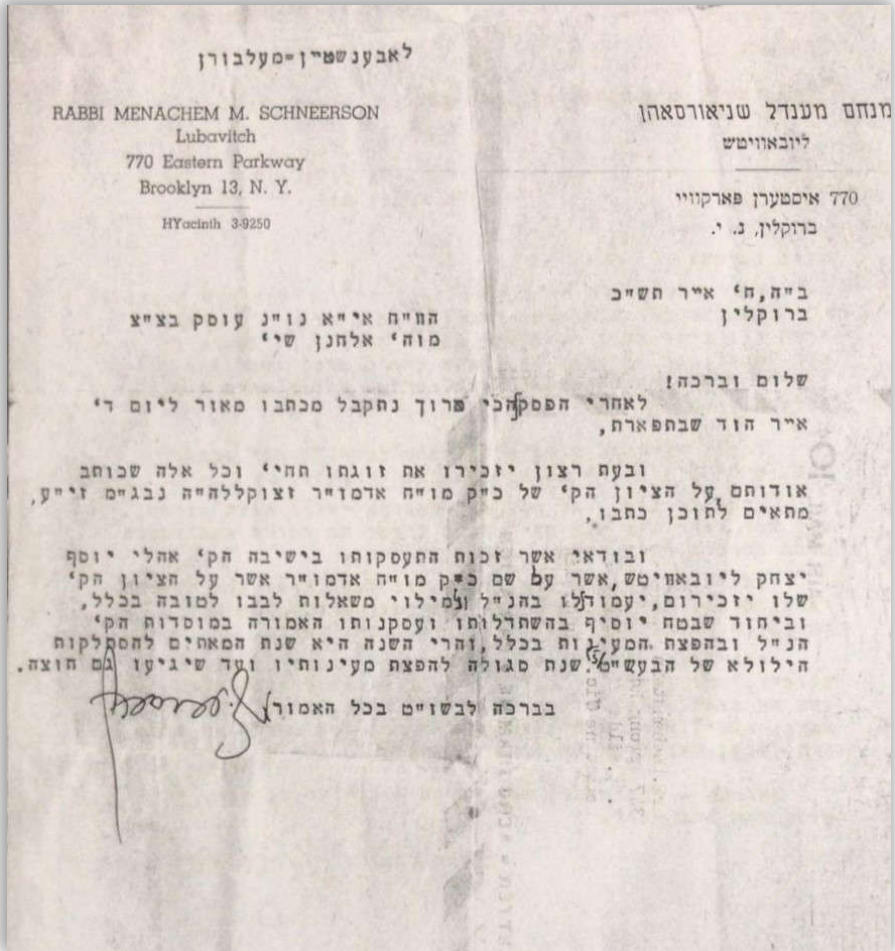
בודאי שניתנו לו הכחות

(דף לבי ע"אב)

בברכת כתיבה וחתימה טובה ולבשו"ט בהנ"ל [חתי"ק]

יח

בכת"ק:

לאחרי הפסק הכי פרוך [סימן רווח בין התיבות "הפסק" ו"הכי"]

אשר עפל שם

יעמוד לו [סימן רווח בין תיבות "יעמוד" ו"לו"] בהנ"ל ולומילוי משאלות לבבו

שנת המאתים להסתלקות הילולא של הבעש"ט ז"ל

מכתבים לזקנו של החתן הרה"ח ר' יוסף גאלדשטיין ע"ה

מבוא – ע"ד עזבונו של מר מיכאל ווילענסקי

מר מיכאל ווילענסקי

מר מיכאל משולם זלמן ווילענסקי ע"ה נולד בח"י טבת תרל"ח בקרעמענטשוג (אוקראינא) לאביו הגה"ח ר' יצחק חיים דובער ווילענסקי, מגדולי החסידים של אדמו"ר הצמח צדק, אדמו"ר מהר"ש ואדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, משפיע של עדת החסידים בקרעמענטשוג, שנחשב למשכיל עצום בחסידות ולעמקן נפלא בעל כשרון ריכוז יוצא מגדר הרגיל, והי' אחד משלושת ה"בערעלעך" הידועים¹.

בשנת תרנ"ד הי' מה"יושבים" בליובאוויטש, ואדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע כתב אליו² אודות תקופה זו "אזכרה ימים מקדם קדמתה בהיותו לומד בשנת תרנ"ד בליובאוויטש טיב כשרונותיו ושקידתו אשר לרגלם ניבאו עליו עתידות מאירות כי ברצות השי"ת יביא תועלת רב בשדה חסידות עדת חב"ד". ופעם אחרת כתב³, שאביו אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע "קירבו במאד, בקירוב פנימי, יותר מכל היושבים אז בליובאוויטש".

בהמשך⁴ סיים את לימודיו באוניברסיטת ברן, והתמחה בחכמת החשבון באוניברסיטת קאזאן. בשנת תרפ"א יצא מרוסיה והשתקע בברלין, שם הכין לדפוס את הספרים "שפה ברורה" ו"מאזנים" לר' אברהם אבן עזרא (לא "ל בפועל), תרם מאמרים לכתבי עת היסטוריים ולאנציקלופדי' היהודית בגרמנית. וההדיר את ספר "הרקמה" לר' יונה אבן ג'נאח. בהיותו בברלין הכיר את כ"ק אדמו"ר, עובדה אותה ציין כ"ק אדמו"ר במכתב אל אלמנתו (ראה לקמן).

בשנת תרד"ע עזב את גרמני, ובשנת שלאחרי' הגיע לארה"ב והשתקע בסינסינאטי. שם המשיך בכתיבה ופרסם עשרות מאמרים וכן ספרים בחקר לשונם של חכמי ימי הביניים. במשך השנים הי' בקשר מכתבים עם אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע, בהם דנו בין היתר בפרטים ביבליוגרפיים שונים⁵.

פעמים⁶ רבות ביקש ממנו אדמו"ר מהוריי"צ אליו שיכתוב זכרונות מאביו ומהחסידים בקרעמענטשוג. רשימת זכרונות זו נדפסה ב"פרדס חב"ד" גליון 5 (ע' 66 ואילך).

נפטר בסינסינאטי, אדר"ח תמוז תשט"ו.

במשך⁷ השנים היתה אלמנתו שולחת כסף לכ"ק אדמו"ר בעד שמירת הארצי"ט שלו, וכ"ק אדמו"ר העביר את הבקשה להרה"ח ר' אפרים וואלף ע"ה.

1 ראה אודותם ברשימת אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע, התמים חוברת ב ע' 154. ועוד.

2 אג"ק שלו חי"ד אגרת ה'רס.

3 אג"ק שלו ח"ט אגרת ב'תתקמג.

4 הבא לקמן הוא ע"פ אתר אנציקלופדיא.קום ואתר הספרי' הלאומית.

5 אגרות אדמו"ר מהוריי"צ אליו: אג"ק שלו ח"ב אגרת תקכ (במפתח המכתבים של כ"ק אדמו"ר: "סקירה על מאמרי דא"ח שישנם באוסף הכתי"ק"). תקלג (במפתח כ"ק אדמו"ר: "תוכן המאמר והאבן הזאת כו' רנ"ד, יתרון העובדים על המשכילים". ח"ח אגרת ב'תצו. ח"ט אגרת ב'תתקמג. ג'קנז. ח"י אגרת ג'תרכד. ח"ב אגרת ד'שסד. ד'שפה. ד'שצב. חי"ד אגרת ה'רכה-ה'רל. ה'רס. ה'רצח.

6 ראה פרדס חב"ד עליון 5 ע' 61.

7 ראה אגרת המזכירות משנת תשכ"ג – ימי תמימים ח"ג ע' 192.

בשנת תשל"ח הוציאה האקדמי' ללשון העברית ספר "מחקרים בלשון ובספרות" המלקט את מאמריו מעל גבי הבמות השונות עליהם התפרסמו.

אוסף הכתבים

בה' שבט תשי"ז, ימים ספורים לפני הסתלקותו, ביקש ממנו אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע⁸:

"ידעתי את האהבה הבלי גבולית שהיתה בין הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק ובין כבוד אביו החסיד נ"ע, והנני זוכר עוד אותה ההתענינות המיוחדת שהתענין הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק נ"ע עם ידידי – יבדל לחיים טובים וארוכים – וחנוכו כשישב בנערותו בליובאוויטש, וידעתי שכתב מכתבים ארוכים לאביו בכמה פרטים בהנוגע להנהגת דודי נ"ע וכן בעניני חסידות, יואל נא ידידי לשלחם אלי לשבועות אחדים בשביל להעתיקם ואשלחם חזרה לידידי".

במכתב התשובה לא הזכיר ווילענסקי את המכתבים, אמנם ברשימתו הנ"ל כתב "המכתבים של אדמו"ר רש"ב זצוק"ל אליו לא נשאר אלא מכתב הזמנה אחד על חתונת הרבנית מרת מושקא ז"ל".

בכ"ח מנ"א תשי"ד כתב לו כ"ק אדמו"ר⁹:

"ת"ח על הידיעה בענין ד' ביכלעך דא"ח אשר ג' מהם הם מאדמו"ר הצמח צדק, ואתענין לדעת אם הם מהנדפסים או לאו, ומובן שאם זה קשור באיזה הוצאות, אסלקם בתודה רבה".

ובשולי מכתב אל הרב יוסף גאלדשטיין מכ"ד אלול תשי"ד כתב כ"ק אדמו"ר¹⁰:

"בודאי נודע לו שבסינסינעטי דר בנו של אחד החסידים הישנים – המוזכר בכמה מקומות בשיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר – ושמו הוא מיכאל המכונה ד"ר ווילענסקי, ואדריסתו רשום למטה, ואצלו נמצאים כתבים שברצונו לשלחם לכאן, ואולם מפני מצב בריאותו קשה עליו הטרחה, ויטיב לבקרו – כמובן לאחר שיתדבר עמנו אודות הזמן – ולקחת על עצמו או ע"י עושי רצונו כל הטרחה שבוה, ומובן שההוצאות הכספיות הם על חשבוני. ות"ח מראש על הטרחה בזה".

לאחר פטירתו, את ארכיון כתביו ומכתביו העבירה רעייתו של ווילענסקי לספרי' הלאומית.

אוסף הספרים

במכתבים שלפנינו מעורר כ"ק אדמו"ר את זקנו של החתן, הרה"ח ר' יוסף גאלדשטיין ע"ה מסינסינאטי, לבקר את מר מיכאל ווילענסקי, ומבקש ממנו¹¹ "לברר מהנעשה בענין המכתבים והכתבים. . שמומן כתב למר ח' ליבערמאן שי' שברצונו לתתו לכאן".

לאחר פטירתו של ווילענסקי כתב כ"ק אדמו"ר אל הרב יוסף גאלדשטיין מכתבים רבים ע"ד הספרים מעזבונו של ווילענסקי, וההשתדלות להעבירם לספריית כ"ק אדמו"ר.

בכ"א שבט תשי"ח כתב כ"ק אדמו"ר מכתב באידיש אל מרת מ. ווילענסקי, בה מודה לה על משלוח הספרים מעזבונו בעלה¹²:

(8) אג"ק שלו ח"י אגרת ג'תרצד.

(9) אג"ק ח"ט אגרת ב'תתפ.

(10) שם אגרת ב'תתקנג.

(11) אגרת מכ"ט טבת תשט"ז – צילומו נדפס לקמן.

(12) מצילום העתק המזכירות עם הגהות בכת"ק כ"ק אדמו"ר – תשורה שפריצער תשנ"ט ע' 10.

מצבת מיכאל ומרים ווילענסקי ע"ה

”באשטעטיג¹³ מיט דאנק די ערהאלטונג פון פערשידענע ספרים זשורנאלען און בראשורען וועלכע זיינען געגעבען דורך אייך און אפגעשיקט געווארן דורך מר יוסף גאלדשטיין ומר שעראף שיחיו, א טייל פון זיי וועלכע זיינען צוגעפאסט צו דעם זיינען אפגעשיקט געווארן צו אונזערע אינסטיטושאנס אין ארץ ישראל אויף צו באנוצען זיך מיט זיי די וועלכע לערנען דארט, וועלכע וועלען באשטעטיגען נאכן ערהאלטען זיי, און אויף יעדער ספר וועהט אנגעצייכענט ווערען, אז דאס איז מעזבונו של

מר מיכאל ווילענסקי ע"ה, געגעבען דורך זיין פרוי מרת מ. ווילענסקי, און דאס זעלבע וועט אויך געצייכענט ווערען אויף די ספרים וועלכע פארלייבען אין ספר' דא.

און דער זכות פון דעם זאל ביישטיין אייך אין דעם וואס איז נטיגט זיך און ספעציעל צום גוטען געזונט לאורך ימים ושנים טובות”.

על גליון המכתב רשם כ”ק אדמו”ר הוראה למזכירות:

”לכתוב עד”ז לשיבת ות”ת דכחב”ד

לשלוח להם הס”.

ספר הרקמה

גולת הכותרת של יצירותיו של מר מיכאל ווילענסקי הוא ספר הרקמה (כתאב אלמע) לר' יונה אבן ג'נאח אשר ווילענסקי ההדיר בהיותו בברלין והו"ל בב' כרכים, ובמשך השנים שכלל אותו עוד ועוד.

באחד המכתבים אל הרב יוסף גאלדשטיין¹⁴ כותב כ”ק אדמו”ר: ”מרת מ.וו. תחי' . . זה זמן רב ביותר שאין ממנה כל ידיעות; וגם לא אישרה מכתבי האחרונים אלי, וגם לא הודיעה מהתקדמות הדברים בהנוגע להדפסת ספר הרקמה עם ההוספות”.

במכתב הנ”ל אל מרת מ. ווילענסקי כותב כ”ק אדמו”ר אודות ספר הרקמה: ”איך¹⁵ האף אז ווען איר וועט האבען פארטריט אין דעם צוגרייטען צום דרוק די צווייטע אויסגאבע פון ספר הרקמה, וועל איך הערען פון אייך”.

בט”ז סיון תשכ”ב כתב כ”ק אדמו”ר מכתב באנגלית, בה ציין שוב את הדפסת הספר¹⁶:

13) =הנני מאשר בתודה קבלת ספרים, עיתונים וחבורות שונים שניתנו ע”י ונשלחו ע”י מר יוסף גאלדשטיין ומר שעראף שיחיו, חלקם שראויים לכך נשלחו למוסדות שלנו בארץ ישראל כדי שישתמשו בהם הלומדים שם, שיאשרו לאחר שיקבלו אותם, ועל כל ספר יצויין שזהו מעזבונו של מר מיכאל ווילענסקי ע”ה, ניתן ע”י אשתו מרת מ. ווילענסקי, ואותו דבר יצויין על הספרים שנשארים בספר’ כאן.

14) זכות זו תעמוד לכם בכל המצטרך ובמיוחד לבריאות טובה לאורך ימים ושנים טובות. מכ”ג מ”ח תשי”ז – צילומו נדפס לקמן.

15) =תקוותי שכאשר תהי' התקדמות בהכנה לדפוס את ההוצאה השני' של ספר הרקמה, אשמע ממכם. 16) נמצא באפליקציית Rebbe Responsa.

"I¹⁷ take this opportunity to refer to your late husband's (of blessed memory) work on **Sefer haRikmah**. If, as it seems, it is too complicated an undertaking to publish the whole book again with your husband's commentaries, and the long delay in publishing it seems to bear this out, it would be well to publish at least your husband's additions on it, which would surely be easier. Remembering your husband from Berlin, and knowing of the high esteem which he enjoyed, there should be many scholars who would be interested to see his additions published. If there is anything I can do in this connection, I shall be glad to do it."

מהדורא חדשה של ספר הרקמה עם הוספות נדפסה בשנת תשכ"ד.

בספריית כ"ק אדמו"ר נמצא ספר הרקמה לר' יונה אבן ג'נאח (פאריס תרמ"ו), ובכרטיס הספר נרשם שהוא "מעזבון ד"ר מיכאל וילנסקי (שהו"ל הרקמה) עם הערותיו [בשולי הגליון]".

רעיתו

מרת¹⁸ מרים (מערי) ווילענסקי ע"ה נולדה בפלונגיאן (ליטא) בתמוז תרמ"ו, להורי ר' יעקב צבי ושרה גיטא בריק. סיימה לימודי רפואה באוניברסיטת ברן. נפטרה בסיניסנאטי ביום הש"ק, י"ב כסלו ה'תש"ל.

17) = אני מנצל הזדמנות זו להתייחס לעבודה של בעלך המנוח (ז"ל) על **ספר הרקמה**. אם, כפי הנראה, המלאכה מסובכת מדי כדי לפרסם שוב את כל הספר עם פירושו של בעלך, ונראה שהאיחור הרב בהוצאתו מוכיח זאת, כדאי להו"ל לפחות את ההוספות של בעלך עליו, שבדאי יהי' קל יותר. בזכרי את בעלך מברלין, ובידעי את ההערכה הרבה שקיבל, בודאי יהיו לומדים רבים שיהיו מעוניינים לראות את ההוספות שלו מתפרסמות. אם יש דבר שביכולתי לעשות בקשר לזה, אשמח לעשות זאת.

18) ע"פ הקדשה לזכרה בספרו של בעלה מחקרים בלשון ובספרות.

יט

גאל דטמיין - פינסינג

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-8250

זנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה, כמ" טבת תשט"ו
ברוקלין

הרה"ח הווי"ה אי"א נוי"נ עזסק בע"צ
מוה"ר יוסף שי' שוי"ב

שלום וברכה!

לאחרי שחיקתו הכי ארוכה נעם לי לקבל סכתו מבי"ה טבת, בו כותב, אף כי בקיצור נמרץ, עידמהחודות דיום הבחיר הוא י"ט כסלו בנוכחות כמה מנכבדי ומרע"צ דאתרא, ולפלא שאינו כותב יותר בפרטיות מדברי הנ"ל בדרך משל ונמשל, כי אז אפשר להכין מענה על זה, כי כמה מזמן לזמן יחזור הנ"ל על המשל עכ"פ, ויש לשום דבר בפי אלו שיפגשו עמדו, להיות המענה מוכן בניהם. ור"ל.

במה ביום ההילולא עשרה בשבט הבע"ל או בימים הסמוכים לו ינצלו שעה הכושר להחזיר מסאור שבחורה זוהי פנימיות החורה בסביבתם, והשי"ת יצליחם.

לפלא שאינו מזכיר דבר ע"ד מר מיכאל שי' ווילענסקי, וחבל אם כל הזנ לא נפגש עמדו, ואי"כ הוא-כדאי שיבקרו באופן המתאים (כנראה צ"ל זה ע"י הכנה בדבר בחלפון), וימסור פ"ש וישראל גי"כ לשלומו, כן באופן דיפלומטי יש לברר מהנעשה בענין סמכתבים והכתבים, כי כנראה היתה כאן איזה אי הבנה, כי"מ שכתבו למר ווילענסקי ע"ן לא ע"ד כתבי דא"ה הנמצאים בספריי, אלא ע"הארכיוו של מר ווילענסקי בעצמו-סמוכן כתב למר ח. לייבערמאן שי', שברצונו לתהו לכאן (אף שאינני יודע ברור התנאים והאופנים בזה), ואפשר שמפני מצב מר ווילענסקי נשכתו סמנו איזה פרטים בזה. ואולי תהי' אפשרי באופן שלא יגרום הלישות דעה להנ"ל, לנתל השיחה עד שבדיים תהי' הזדמנות לנגוע בלהנכתב לעיל.

בברכה שמו"ס יתחיל גי"כ למלאות הפקידו בתור תלמידי הווי"ה-במקומו עתה, תי"נו הטצה תורה החסידות הדרוכות ומנהגי'. ויה"ר שי"ת זה בל"ג י"ש ויום ובהצלחה.

בכת"ק:

ע"ד ההתועדות

ומראי דאתרא

(כנראה צ"ל זה ע"י הכנה בדבר בתלפון)

מה שכתבו למר ווילענסקי הוא לא ע"ד כתבי דא"ה הנמצאים בספריי, אלא ע"ד הארכיוו של מר ווילענסקי בעצמו

(אף שאינני יודע ברור התנאים והאופנים בזה)

עד שבדי"מ תהי' הזדמנות לנגוע בלהנכתב לעיל.

כ

<p>גאלדשטיין = סינס ינעטי</p> <p>RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinth 3-9250</p>	<p>מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקווי ברוקלין, נ.י. בייה.ט.ו' סניא תששי"ו ברוקלין</p>
<p>הווייח איינא נויינ, כו' מוה' יוסף שי' ש"ב</p>	<p>שלום וברכה!</p>
<p>לפלא שעדיין לא ענה על מכתבי בכלל, ובפרט בהנוגע להצוואה הספרים והעזבון וכו', ובטח מבקר מזמן לזמן את האלמנה תחי'. ויעשה גם בהנייל כמובן מבלי להזכיר שעוררו אותו סכאן על זה. ותייח על השרחה.</p>	
<p>בשם כבוד אדמו"ר שלישיא מזכ"ר <i>א. קווינט</i></p>	<p>בברכה</p>

בכת"ק:

מוה' יוסף שי' ש"ב

א. קווינט

כא

גאלדשטיין = סינסינטי

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מונח מונדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"ב עוסק בצי"צ
סוה' יוסף שי' שויב

בי"ה ג' אלול תש"ו
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה על סכתבו סכ"ז סני"א עם הפ"ב הסוסגר בו.

הפ"ב זקרא בעת רצון בערי"ה אלול חדש הרהטים על הציון הק'
של כ"ק סני"א אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע, אשר בודאי יעורר ר"ר בהנוגע
לכל הענינים הסוזכרים בו.

גם לאחר כל הכתוב בסכתבו הנה לפלא שנמשך כל כך, וביהד עם
זה - הנה דבר גדול עושה בטה שסבקר אותה ופסקה דעתה ומעודדה, וכידוע מרז"ל
ולדבקה בו, וכפ"ש ואלסנה יעודד, וסחכים לבשו"ט אשר עכ"פ עתה סתקדם הדבר
כדבעי, ובטה יבוא לגמר טוב בשעה טובה, ותיה סרא"ש.

סצוי"פ לקוט אלול, אשר בטה יזכה בתוכנו את הרבים, וזכות הרבים
תלוי בו.

בברכת כתיבה וחתמה טובה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
י"ג. ת. ה. י. ס
סזכ"ר

נחעכב השילוח ונתקבל בנחיים
מכתבו סתהלת אלול. - הספרים של
האקאדמי כו' סרבן ששייכים אלי'
שהרי הם כמציל מזוטו של ים וכו'.
יבמור עם האומר קדיש כפי
ראות עיניו, ויודיע וישלהו לכ' המחאה ע"ז. וז"ל.

בכתי"ק:

וכידוע מרז"ל עה"פ ולדבקה בו

א. קווינט

ויודיע וישלחו לכי המחאה ע"ז. ות"ח.

כב

גאלדשטיין = סינסנינעמי
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש

770 איסטערן פארקווי
 ברוקלין, נ.י.

ב"ה ו' כסלו תשס"ז
 ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ
 מוה' יוסף שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבו = בלי הוראה זמן הכתיבה - בו כותב (לאחרי שחיטתו הכי ארוכה) אודות ענין הספרים של המנוח ע"ה, ומזכיר בחוץ מכתבו אשר אמרה לו האלמנה חת"י במשך דברי' אשר פבי"פ אמר לה שזקוק הוא להאנציקלופדיא הרוסית וישלם לה כל מה שאמר.

והנה אפשר שרצחה לרמוז בזה שמדגן לה לסכור הספרים וזקוקה לכסף, ולכן מהנכון הי' ובייחוד, שבהזדמנות הכי קרובה ומתאימה, לא יספר לה שכבר כתב לכאן שהאנציקלופדיא נמצא אצלו, ויאמר לה, שמשער הוא דעהי, שבאם הייתי יודע שבעד הספרים חוכל לקבל סכום חשוב בשבילי, במח לא הייתי מקפיד אם הייתה מוכרת אותם וכו'. ולכן הברירה בידה, ושגם הוא לא יקפיד על זה כמובן ופשוט. וכיון שכ"פ הזהירה התורה על היחס להאלמנה, יש להפיש ולהשדל לעשות זה בהקדם ובדברי נועם, ופשימא שלא לעכב אם ישמע ממנה איזה רגל לקבלת הספרים חזרה ולמכירתם (כי רק בנימוק זה, היינו שרוצה **לכתוב** הספרים ותמורתם סכום נכון, יש לבאר מה שממשכה ודוחה ענין הספרים משבוע לשבוע ומחדש לחדש וכו'), וממחר הנני לשלוח מכתבי זה גייכ סמעס הנ"ל, מכלי להכות על חור שאר המכתבים.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
 מ.ק.ל.
 מזכ"ר

בכת"ק:

איזה רמז לקבלת הספרים חזרה ולמכירתם (כי רק בנימוק זה, היינו שרוצה למכור הספרים ותמורתם סכום נכון, יש לבאר מה שממשכת ודוחה ענין הספרים משבוע לשבוע ומחדש לחדש וכו')

א. קווינט

כג

גאלדטטיין - טינסניטי

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ.י.

הרה"ח אי"א נו"ט כו'
מוה' יוסף שי' שו"ב

בי"ח כג' ט"ח תשי"ז
ברוקלין

שלום וברכה!

בפענה על סכתבו מחיי חשון.

הענצ. נתקבלה בעתו, וכנראה שלא נתאשר עד כה מהסוכירות-
ספני רוב הענינים שנצטברו לאחרי הדש תשרי, ואתו הסליחה.

וכיון דאתינן להכי, בודאי יודיע אם טרת ס.ו.ו.תחי'
יודעת שעד עתה לא נשלחה לכאן, ולכן צריך לאשר הקבלה גם אלי' או
שבועתה שנשלח זה סכר, ות"ח על הטרחה בזה. ובכלל מטובו להודיעני
משלומה, כי זה זמן רב ביותר שאין ספנה כל ידיעות; וגם לא אישרה
סכתבי האחרונים אלי', וגם לא הודיעה מהתקדמות הדברים בהנוגע
להדפסת ספר הרקמה עם ההוטפות.

סכתבי בברכת השנה לכת"ר שי' - נשלח בעתו.

בברכה להסתדרות טובה באסת,
ז.א.בגשטיות וברוחניות גם יחד.

כד
גאלדשטיין-טינסקי נאטי

 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ. י.

SECRETARIAT מזכירות
ב"ה, כ"ה פ"ה תשי"ז
ברוקלין
הרה"ח הוו"ח אי"א נו"נ כו'
מו"ה יוסף שי' שו"ב
שלום וברכה!

מאשרים קבלת החבילה עם הענצ. שנכון
 נתקבלה לספרי' כ"ק אדמו"ר שליט"א. ות"ח
 עבודה. אבל חסרים איזה כרכים (רשומים בשולי
 המכתב), גם מסתיים במספר 82, (אולי נדפסו
 אח"כ מילואים והוספות וכו'). ומטובו להודיע
 לכאן מה שידוע לו גיין זה. ות"ח מראש. - כמובן
 הנ"ל רק באם לא יצטרך לשאול עד"ז אח מרח וו.
 תי'.

בכבוד ובברכה

 א. ק. א. י. ג.
מזכיר
חסרים הכרכים:
1 - 10, 30, 41, 46, 61, 66 - 68.

בכתי"ק:

כ"ה מ"ח תשי"ז

(אולי נדפסו אח"כ מילואים והוספות וכו')

כה

גאלדשטיין-סינסנינעמי
 RABBI MINACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין, נ.י.

ב"ה. כ"ז שבט תשי"ז
 ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"ג וכו'
 מוה' יוסף של' שו"ב

שלום וברכה!
 לפלא שמאז מכחבו מזאת חנוכה אין
 ממנו ידיעות, כן עד עתה לא נתקבלו החסרים
 להאנציקלופדיא אודותם כתב במכתבו האמור, ובטח
 יחקור בזה רח"ח מראש.

מוסג"פ מה שהו"ל לאחרונה, ובטח יזכה
 בחוכנו גם את הרבים וזכות הרבים תלוי בו.

בכבוד וברכה א.קווינט
 המזכיר

בכתי"ק:

עד עתה לא נתקבלו הס' החסרים בלהאנציקלופדיא

א. קווינט

כו

גאלדשטיין-סינסינאטי
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 EASTERN PARKWAY
 BROOKLYN 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקוויי
 ברוקלין נ. י.

מזכירות SECRETARIAT

ב"ה, י' אדר"ר השי"ז
 ברוקלין

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ כו'
 מו"ח יוסף שי' שו"ב

שלום וברכה!

מאשרים קבלת החבילה עם הענצ. (השלמה

למשלוח הראשון) שנכון נתקבלה לספריה כ"ק

אדמו"ר שליט"א. ות"ח עבודה. אבל חסר עדיין

הכרך מס' 46 ובטח כשישיג גם זה ימציאו לכאן,

ות"ח מראש על הטרחה בזה.

בכבוד ובברכה

י.ל. קליין
 מזכיר

כז

גאלדשטיין-סינסינטי
RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחת מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

בי"ה, כ"א מ"ה תשי"ח
ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ וכו'
מוה' יוסף שי' שו"ב

שלום וברכה!
מאשר הנני קבלה מכתבו מ"ה, בבשורה הטובה
אשר גם בנו שי' נהנה מלימודו, וכמרו"ל בהצלחה הקשורה בלימוד
במקום שלבו הפץ.

לפלא שאינו מזכיר ע"ד בריאה מרת וילענסקי חת"י,
בה בשעה שכותב אודותה, ובטח ימלא בהודמנות הבאה.

בכלל/ לשלוח לכאן כל הניתן על ידה, שבודאי נתנה זה
מדעת עצמה וזמן שכתבתי בנקודה זו עוד מכבר, ולכן גם במכתב חודה
מכאן אלי' של⁴ מפורטים כל הספרים, וח"ה מראש על הטרחה בדבר.

באופן חשאי-נא להודיעני מהנעשה עם מר ומרת טשרנאף
שיהיו, ובטח בדברו אתם ע"ד בקורם כאן. וגם אודות זה יודיע.
בברכה (אשר)

בכתי"ק:

בכלל נדאי לשלוח לכאן כל הניתן על ידה, שבודאי נתנה זה מדעת עצמה

במכתב תודה מכאן אלי' צ"ל מפורטים כל הספרים

ובטח בדברו אתם יזכירו ע"ד בקורם כאן

בברכה לבשו"ט [חתי"ק]

כח

גאלדשטיין-סינסינטי
 RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
 Lubavitch
 770 Eastern Parkway
 Brooklyn 13, N. Y.
 HYacinth 3-9250

מנחת מענדל שניאורסאהן
 ליובאוויטש
 770 איסטערן פארקווי
 ברוקלין, נ. י.

ב"ה, כח' טבת תשי"ח
 ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ וכו'
 מוה' יוסף שיט שו"ב

שלום וברכה!
 במענה למכתבו מכ"ד טבת, יום ההילולא של רבנו הזקן
 והקודמו, כן נתקבלו היום ארבע חבילות ספרים, ת"ח ת"ח על טרחתו
 והשתדלותו בהענין, ולפלא שאינו מזכיר כמה חבילות שלה אם רק ארבעת
 הנ"ל או עוד, שהרי מזכיר במכתבו שנמצאו כרכים של המלון ובחבילות
 אלו נמצא רק כרך אחד, כן נמצא שם שני חלקים של מלון למונחים פילוסופים
 וחברי חלק השלישי.

בשאלתו בנוגע לבנו שי', הרי כיון שקבל מכתב מהנהלח הישנה
 תו"ת שמתאים לפניו בהדאריסטארי, בודאי שכן הוא, ובמ"ש בהנוגע לבריאותו-
 בטוחני שלא יגע כלל ואדרבה.

בברכה לבשו"ס

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
 מ.צ. ה.ו.י.ו.
 מזכ"ר

מסיבה נחעב שילוח המכתב, ובנחיים נחקבלו עוד חמש חבילות ספרים.
 ות"ח עבדון. - בהם עוד ג"ח של המלון (ובבקשתו מזוורים כל ד"ח על
 כחובתו. ות"ח מראש על הטרזא למוסרם). ח"ג של מלון הפננחים פילוסופים
 - לע"ע לא נחקבל.

בכת"ק:

שני חלקים של מלון למונחים פילוסופים וח"ד חלק השלישי.

א. קווינט

לזכות
החתן הת' שמואל יוסף שי'
והכלה מרת מושקא תחי'
גרינבוים
לרגל יום חתונתם בשעתומ"צ
ב' ניסן ה'תשפ"ד

נדפס ע"י ולזכות
הוריהם
הרב אלישע משה ומרת לאה טייבל גרינבוים שיחיו
הרב לוי יצחק ומרת חי' בתי' ראסקין שיחיו

זקניהם
ר' מרדכי אליעזר ומרת שולמית גרינבוים שיחיו
מרת סימא פייגא איטקין - ליברמן ובעלה הרב אהרן יצחק הלוי ליברמן שיחיו
מרת פראדל תחי' סודאק